SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI

Setatemente sa Kharikhulamu ya Naha (SKN)

Setatemente sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso

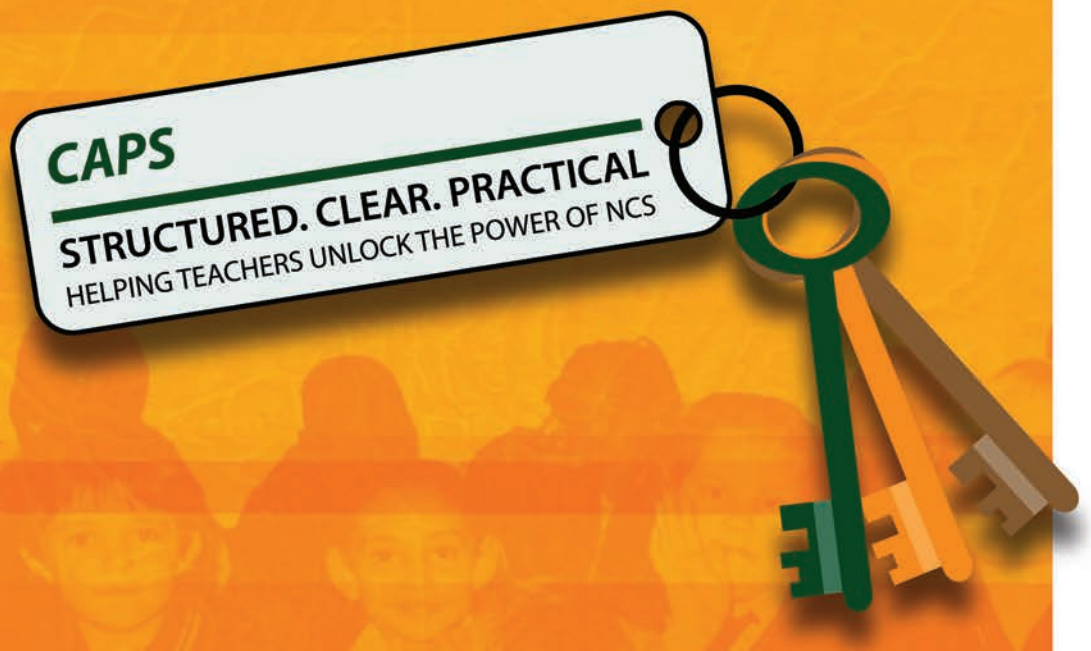

Mokgahlelo o Mahareng
Dikereiteng tsa 4-6

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SETATEMENTE SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYETSO

DIKEREITENG TSA 4-6

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI

DISCLAIMER

In view of the stringent time requirements encountered by the Department of Basic Education to effect the necessary editorial changes and layout to the Curriculum and Assessment Policy Statements and the supplementary policy documents, possible errors may occur in the said documents placed on the official departmental websites.

There may also be vernacular inconsistencies in the language documents at Home-, First and Second Additional Language levels which have been translated in the various African Languages. Please note that the content of the documents translated and versioned in the African Languages are correct as they are based on the English generic language documents at all three language levels to be implemented in all four school phases.

If any editorial, layout or vernacular inconsistencies are detected, the user is kindly requested to bring this to the attention of the Department of Basic Education.

E-mail: capslangcomments@dbe.gov.za or fax (012) 328 9828

Department of Basic Education
222 Struben Street
Private Bag X895
Pretoria 0001
South Africa
Tel: +27 12 357 3000
Fax: +27 12 323 0601

120 Plein Street Private Bag X9023
Cape Town 8000
South Africa
Tel: +27 21 465 1701
Fax: +27 21 461 8110
Website: http://www.education.gov.za

© 2011 Department of Basic Education

ISBN: 978-1-4315-0480-0

Design and Layout by: Ndabase Printing Solution

Printed by: Government Printing Works

FOREWORD BY THE MINISTER

Our national curriculum is the culmination of our efforts over a period of seventeen years to transform the curriculum bequeathed to us by apartheid. From the start of democracy we have built our curriculum on the values that inspired our Constitution (Act 108 of 1996). The Preamble to the Constitution states that the aims of the Constitution are to:

- heal the divisions of the past and establish a society based on democratic values, social justice and fundamental human rights;
- improve the quality of life of all citizens and free the potential of each person;
- lay the foundations for a democratic and open society in which government is based on the will of the people and every citizen is equally protected by law; and
- build a united and democratic South Africa able to take its rightful place as a sovereign state in the family of nations.

Education and the curriculum have an important role to play in realising these aims.

In 1997 we introduced outcomes-based education to overcome the curricular divisions of the past, but the experience of implementation prompted a review in 2000. This led to the first curriculum revision: the *Revised National Curriculum Statement Grades R-9* and the *National Curriculum Statement Grades 10-12* (2002).

Ongoing implementation challenges resulted in another review in 2009 and we revised the *Revised National Curriculum Statement* (2002) and the *National Curriculum Statement Grades 10-12* to produce this document.

From 2012 the two National Curriculum Statements, for *Grades R-9* and *Grades 10-12* respectively, are combined in a single document and will simply be known as the *National Curriculum Statement Grades R-12.* The *National Curriculum Statement for Grades R-12* builds on the previous curriculum but also updates it and aims to provide clearer specification of what is to be taught and learnt on a term-by-term basis.

The *National Curriculum Statement Grades R-12* represents a policy statement for learning and teaching in South African schools and comprises of the following:

(a) Curriculum and Assessment Policy Statements (CAPS) for all approved subjects listed in this document;

(b) *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement Grades R-12*; and

(c) *National Protocol for Assessment Grades R-12.*

MRS ANGIE MOTSHEKGA, MP
MINISTER OF BASIC EDUCATION

DIKAHARE

KAROLO YA 1: SETATEMENTE SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYETSO 3

1.1 Boitshetleho 3

1.2 Tjhebokakaretso 3

1.3 Sepheo sa Kharikhulamo ya Afrika Borwa ka kakaretso 4

1.4 Kabo ya nako 6

1.4.1 Mokgahlelo wa Motheo 6

1.4.2 Mokgahlelo o Mahareng 7

1.4.3 Mokgahlelo o Phahameng 7

1.4.4 Dikereite tsa 10 - 12 8

KAROLO YA 2: HO HLAHISA PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI MOKGAHLANG HLELONG O MAHARENG 9

2.1 Dipuo - Dikgato tsa puo Setatementeng sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso 9

Dikgato tsa puo 9

2.2 Kabo ya nako 17

2.3 Ditlhokeho tsa ho ithuta Sesotho Puo ya Tlatsetso ya Bobedi e le e nngwe ya dithuto 17

KAROLO YA 3: DIKAHARE LE MERALO YA HO RUTA BOKGONI BA PUO 19

3.1 Tjhebokaretso ya bokgoni, dikahare le mawa 19

3.2 Ho phatlalla ha ditema ho habahana ya le dikereite 4+6 28

3.3 Meralo ya ho ruta 31

3.4 Dikahare le meralo ya hor ruta Sesotho Puo ya Tlatsetso ya bobedi. 33

KAROLO YA 4: TEKANYETSO PUONG YA TLATSETSO YA BOBEDI 88

4.1 Selelekela 88

4.2 Tekanyetso e seng ya semmuso kapa ya tsatsi le leng le le leng 89

4.3 Tekanyetso ya semmuso 89

4.4 Lenaneo la Tekanyetso 93

4.4.1 Tjhebokakaretso ya ditlhokeho 93

4.4.2 Ditlhahlobo 93

4.5 Ho rekota le ho tlaleha 94

4.6 Bolekanyetsi ba tekanyetso 94

4.7 Kakaretso 95

LENANE LA MANTSWE LE DITLHALOSO TSA WONA 96

KAROLO YA 1: SETATEMENTE SA NAHA SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYETSO

1.1 BOITSHETLEHO

Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereiteng tsa R – 12 (SKN) se totobatsa leano la kharikhulamo le tekanyetso dikolong.

Setatemente sa Kharikhulamo sa Naha se ile sa hlophiswa botjha ka sepheo sa ho matlafatsa Kharikhulamo, mme diphetoho tsa kenngwa tshebetsong ka kgwedi ya Pherekgong 2012. Thutong e nngwe le e nngwe ho ile ha hlahiswa tokomane e le nngwe e tlamahaneng mmoho ya Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso sa Naha bakeng sa Ditatemente tsa Thuto, Ditataiso tsa Mananetsamaiso a ho Ithuta le Tataiso ya Tekanyetso ya Thuto Dikereiteng tsa R – 12

Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa R – 12 se ntlafaditsweng se kenngwa tshebetsong bakeng sa:

(a) Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha se Lekotsweng Botjha Dikereite tsa R – 9, *Government Gazette 23406 of 31 May 2002,* le

(b) Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha sa Dikereite tsa 10 – 12, *Government Gazette 25545 of 6 October 2003 and No. 27594 of 17 May 2005.*

1.2 TJHEBOKAKARETSO

(a) *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12 (Pherekgong 2012)* ke setatemente sa leano sa ho ithuta le ho ruta dikolong tsa Afrika Borwa, mme se fupere tse latelang:

   (i) Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso la Naha la thuto e nngwe le e nngwe le amohetsweng e hlahisitsweng tokomaneng ya leano e bitswang *National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF) ;* le

   (ii) Tokomane ya leano la Naha mabapi le lenaneo la ntshetsopele ya ditlhoko ya Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Kereiteng ya R - 12

(b) *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12 (Pherekgong 2012)* se lokela ho balwa mmoho le *National Protocol for Assessment Grades R – 12 (Pherekgong 2012)*

   (i) Sehlomathiso sa Tokomane ya leano e bitswang *The National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF) ,* e mabapi le *The National Protocol for Assessment Kereite ya R – 12*, e phatlaladitsweng phatlalatsong ya mmuso ya *Government Gazette, No. 29467* ya 11 Tshitwe 2006; le

   (ii) Sehlomathiso sa Tokomane ya leano e bitswang *The National Senior Certificate: A qualification at Level 4 on the National Qualifications Framework (NQF) ,* e mabapi le baithuti ba nang le ditlhoko tse ikgethang, e phatlaladitsweng phatlalatsong ya mmuso, *the Government Gazette, No.29466* ya 11 Tshitwe 2006.

(c) Ditatemente tsa Dithuto, Ditataiso tsa Mananetsamaiso a ho Ithuta, le Tataiso tsa Tekanyetso tsa Dithuto Dikereiteng tsa R - 9 le Dikereiteng tsa 10 - 12 di a fediswa, mme bakeng sa tsona ho kenngwa *Ditatemente tsa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso tsa Naha Dikereiteng tsa 10 - 12 (Pherekgong 2012)* .

(d) Tokomane ya leano, eo e leng sehlomathiso sa tokomane ya *National Senior Certificate*: *A qualification at Level 4 on the National Qualification Framework NQF) , mabapi le baithuti ba nang le ditlhoko tse ikgethileng, e phatlaladitswe ho Government Gazette, No. 29466 of 11 December 2006 e kenyelleditswe tokomaneng ya leano ya Naha mabapi le lenaneo le ntshetsopele ya ditlhoko tsa Kharikhulamong ya Naha Kereiteng ya R – 12.*

(e) Tokomane ya leano, la Naha mabapi le lenaneo le ntshetsopele ya ditlhoko tsa Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Kereiteng ya R - 12*,* le dikarolo tsa la Kharikhulamo le Tekanyetso tse fuperweng ke Dikgaolo 2, 3 le 4 tsa tokomane ena di kenyelleditse dipehelo le dintlhatheo tsa *Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereiteng tsa R – 12. E tla, ho ya karolo ya 6A* ya *South African Schools Act, 1996 (Act No. 84 of 1996)* di bopa motheo oo ho wona Letona la Thuto ya Motheo le hlahisang bonyane metheo le diphetho tseo moithuti a lokelang ho di fihlella, mmoho le ditsela tsa tshebetso le tsamaiso tsa tekanyetso ya phihlello ya moithuti dikolong tsa mmuso le dikolong tse ikemetseng.

1.3 SEPHEO SA KHARIKHULAMO YA AFRIKA BORWA KA KAKARETSO

(a) *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12* se fupere tsebo, bokgoni le makgabane a lokelang ho ithutwa. Se tla nnnetefatsa hore baithuti ba fumantshwa le ho sebedisa tsebo le bokgoni ka tsela e tla ntlafatsa maphelo a bona. Ka tsela e tjena kharikhulamo e ntshetsa pele mohopolo wa ho theha tsebo maemong a phedisano a selehae, empa e ntse e le sedi ditabeng tsa lefatshe tsa matjhabatjhaba.

(b) Maikemisetso ka *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12* ke ho:

- ho hlomela baithuti ka tsebo, bokgoni le makgabane a hlokehang ho iphedisa le ho ba le seabo se nang le moelelo maemong a phedisano jwalo ka ha e le baahi naheng e lokolohileng, ho sa natswe boitshetleho ba bona dintlheng tsa phedisano le moruo, botjhaba, bong, mmele o phetseng hantle kapa bokgoni dithutong;
- ho ba neha tsela ya ho kena thutong e phahameng;
- ho phethahatsa tshebetso ya ha baithuti ba qetile dibakeng tsa thuto mme ba fetela mesebetsing; le
- ho neha boramesebetsi lesedi le felletseng (profaele) ka bokgoni ba moithuti.

(c) *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12* se thehilwe dintlhathehong tse latelang:

- Diphetoho phedisanong; ho nnnetefatsa hore ho se lekalekane ha thuto ha ka nako e fetileng ho fediswe, le ho re batho bohle naheng ba fumantshwe menyetla e lekanang ya thuto;
- ho ithuta ka tshekatsheko le ka mafolofolo; ho kgothalletsa ho ithuta ka mafolofolo le ka ho sekaseka dintho, ho ena le ho nka ditaba di le jwalo feela e le dinnete ntle le ho di sekaseka;
- Tsebo le bokgoni ba boemo bo hodimo; ho tiisitswe bonyane dipehelo tsa tsebo le bokgoni tse lokelang ho fihlellwa Kereiteng ka nngwe mme di lokela ho fihlellwa ka boemo bo hodimodimo dithutong kaofela;

- Kgatelopele; dikahare le maemo a tse ithutwang tsa Kereite e nngwe le e nngwe di bontsha kgatelopele ho tloha boemong bo bonolo ho isa ho bo rarahaneng;
- Ditokelo tsa botho, kenyelletso ya bohle, toka ho tsa phedisano le tikoloho, ho kenyelletsa metheo le ditshebetso tsa toka ho tsa phedisano le tikoloho le ditokelo tsa botho jwalo ka ha di hlakisitswe ho Molao wa Motheo wa Rephaboliki ya Afrika Borwa. Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dikereiteng tsa R – 12 (Kakaretso) se sedi haholo dintlheng tsa ho fapana ha batho tse jwalo ka bofuma, ho se lekane ha batho, botjhaba, bong, puo, dilemo, bokowa, le maemo a mang;
- Ho ananela tsebo le mahlale a seholoholo; kananelo ya nalane e mothamo le setso tsa naha ya rona ho bohlokwahadi mme tsena di phehisa kgodisong ya makgabane a fuperweng ke Molao wa Motheo; mmoho le
- Kamohelo, boleng le phethahatso; ho nehelana ka thuto eo boleng, bophara le botebo ba yona bo ka bapiswang le thuto ya mafatshe a mang.

(d) Sepheo sa *Setatemente sa Naha sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso le Tekanyetso Dikereiteng tsa 10 - 12* ke ho hlahisa moithuti ya tla kgona ho:

- hlwaya le ho rarolla mathata, le ho etsa diqeto a sebedisa bokgoni ba ho nahana ka tshekatsheko le ka boiqapelo;
- sebetsa ka phethahalo ka boyena mmoho le ba bang e le ditho tsa sehlotshwana;
- hlopha le ho tsamaisa mesebetsi ya hae ka ho nka boikarablelo le ka phethahalo;
- bokella, ho sekaseka, ho hlophisa le ho hlahloba tlhahisoleseding ka tshekatsheko;
- ikutlwahatsa ka phethahalo ka ho sebedisa bokgoni ba puo ka ditsela tse fapaneng – e bohuwang, matshwao (disimbolo) , jj.
- sebedisa saense le theknoloji ka phethahalo le ka tshekatsheko a bontsha boikarabelo mabapi le tikoloho mmoho le bophelo bo botle ba batho ba bang; le
- bontsha kutlwisiso ya lefatshe jwalo ka ha e le karolo e nngwe ya tshebetso tse hokahaneng ka ho elellwa maemo a tharollo ya mathata ha a eme a le mang, a amana le ho itseng

(e) Kenyelletso ya bohle e lokela ho ba karolo ya ho hlophiswa, ya ho rala le ya ho ruta sekolong. Hona ho ka phethahala ha feela matitjhere a na le kutlwisiso e tebileng ya ho hlwaya le ho sebetsana le ditshita tsa ho ithuta, le ya ho itlhophisetsa ka ho etsa meralo ya ho sebetsana le ho fapafapana ha batho.

1.4 KABO YA NAKO

1.4.1 Mokgahlelo wa Motheo

(a) Nako ya ho ruta e abetsweng dithuto tsa Mokgahlelo wa Motheo e bontshitswe papetleng e latelang:

THUTO	KEREITE YA R DIHORA	DIKEREITE TSA 1 – 2 DIHORA	KEREITE YA 3 DIHORA
Puo ya Lapeng	10	7/8	7/8
Puo ya Tlatsetso ya Pele		2/3	3/4
Mmetse	7	7	7
Bokgoni ho tsa Bophelo • Tsebo ya Motheo • Mesebetsi ya Bonono • Thuto ya Boithapollo ba Mmele • Bophelo bo Botle ba Botho le Phedisano	**6** (1) (2) (2) (1)	**6** (1) (2) (2) (1)	**7** (2) (2) (2) (1)
NAKO KAOFELA	**23**	**23**	**25**

(b) Nako ya ho ruta e abetsweng dithuto Dikereiteng tsa R, 1 le 2 e etsa dihora tse 23, mme Kereiteng ya 3 ke dihora tse 25.

(c) Dipuong dihora tse 10 di abetswe Dikereite tsa R – 2, mme dihora tse 11 di abetswe Kereite ya 3. Moedi wa dihora tse 8, mme bonyane dihora tse 7 di abelwe Puo ya Lapeng, ha bonyane dihora tse 3 tsona di lokela ho abelwa Puo ya Tlatsetso Dikereiteng tsa R – 2. Kereiteng ya 3 moedi wa dihora tse 8 le bonyane ba dihora tse 7 di abelwe Puo ya Lapeng athe Puong ya Tlatsetso teng ho ajwe bonyane dihora tse 3 ha moedi e lokela ho ba dihora tse 4.

(d) Tsebo ya Motheo ho tsa Bokgoni ho tsa Bophelo e abelwe hora e 1 Dikereiteng tsa R – 2, le dihora tse 2 jwalo ka ha ho bontshitswe ka masakaneng bakeng sa Kereite ya 3.

1.4.2 Mokgahleho o Mahareng

(a) Papetla e latelang e bontsha dithuto le nako ya ho ruta e abetsweng dithuto Mokgahlelo o Mahareng.

THUTO	DIHORA
Puo ya Lapeng	6
Puo ya Tlatsetso ya Pele	5
Mmetse	6
Saense le Theknoloji	3.5
Mahlale ho tsa Phedisano	3
Bokgoni ho tsa Bophelo • Boiqapelo ho tsa Bonono • Boikwetliso ba Mmele • Bophelo bo Botle ba Botho le Phedisano	**4** (1.5) (1) (1.5)
NAKO KAOFELA	**27.5**

1.4.3 Mokgahlelo o Phahameng

(a) Kabo ya nako ya ho ruta Mokgahlelong o Phahameng e ka tsela e latelang:

THUTO	DIHORA
Puo ya Lapeng	5
Puo ya Tlatsetso ya Pele	4
Mmetse	4.5
Mahlale a Tlhaho	3
Mahlale a Phedisano	3
Theknoloji	2
Mahlale le Tsamaiso ya Moruo	2
Tlwaetso ho tsa Bophelo	2
Boiqapelo ho tsa Bonono	2
NAKO KAOFELA	**27.5**

1.4.4 Dikereite tsa 10-12

(a) Kabo ya nako ya ho ruta Dikereiteng tsa 10 – 12 e ka tsela e latelang:

Thuto	Kabo ya nako ka beke (dihora)
Puo ya Lapeng	4.5
Puo ya Tlatsetso ya Pele	4.5
Mmetse	4.5
Tlwaetso ho tsa Bophelo	2
Bonyane dithuto tse tharo tsa thuto efe kapa efe tse kgethilweng ho tswa **Sehlopheng sa B** Sekgomathiso sa B, Tafole ya B1 – B8 ya tokomane ya leano, *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculumn Statement Kereiteng tsa R – 12*, ho ya ka se entsweng seratswaneng sa 28 sa tokomane ya leano le boletsweng.	12 (3x4h)
NAKO KAOFELA	**27.5**

Nako e abilweng bakeng sa beke le beke e ka sebedisetswa feela bakeng sa bonyane dithuto tsa SKN tse qollotsweng lenaneng le ka hodimo, mme e se ke ya sebedisetswa dithuto tse ding tsa tlatseletso ho tsena tse qollotsweng lenaneng la dithuto ka hodimo. Haeba moithuti a rata ho nka dithuto tse ding tsa tlatselletso hodima tsena tse qollotsweng lenaneng, ho eketswe nako ka hodimo ho e behilweng bakeng sa ho ruta dithuto tseo tsa tlatselletso.

KAROLO YA 2: HO HLAHISA PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI MOKGAHLELONG O MAHARENG

2.1 DIPUO SETATEMENTENG SA LEANO LA KHARIKHULAMO LE TEKANYESTO

Puo ke sesebediswa sa ho nahana le ho buisana. E boetse ke mokgwa o tlwaelehileng o sebediswang ke batho ho ananela ditso le makgabane, ho etsa hore lefatshe leo ba phelang ho lona e be le etsang moelelo. Ho ithuta ho sebedisa puo ka phethahalo ho etsa hore baithuti ba kgone ho fumana tsebo, ho itlhahisa seo ba leng sona, ho hlahisa maikutlo le mehopolo ya bona, ho sebetsa mmoho le ba bang le ho laola lefatshe leo ba phelang ho lona. Hape puo e neha baithuti ditshwantsho tse ka mohopolong tse matla, tse sutsitseng, tse tsetetsweng ka botebo ka kelellong, mme tseo ba ka di sebedisang ho ntlafatsa lefatshe leo ba phelang ho lona, ba le etse hore le be molemo ho feta kamoo le leng kateng; le hlake ho feta kamoo le leng kateng. Ke ka puo moo re utlwahatswang ho fapafapana ha ditso, mme dikamano phedisanong di phethahatswa le ho botjwa ke puo; hape ke ka puo moo dikamano tsena di ka fetofetolwang, tsa atoloswa le ho ntlafatswa.

2.1.1 Dikgato tsa Puo

Thuto ya puo Dikereiteng tsa 10-12 e kenyelleditse dipuo tsa semmuso kaofela tsa Afrika Borwa e leng Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi (Sesotho sa Leboa) , Sesotho, Setswana, Siswati, Tshivenda, Xitsonga - mmoho le Dipuo tseo e seng tsa Semmuso e leng Arabic, French, German, Gujarati, Hebrew, Hindi, Italian, Latin, Modern Greek, Portuguese, Spanish, Tamil, Telugu, Urdu. Dipuo tsa semmuso kaofela di ka ithutwa dikgatong tsa puo tsa Puo ya Lapeng, Puo ya Tlatsetso ya Pele kapa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi.

Ho ithuta puo Dikereiteng tsa 4 – 6 ho kenyelletsa dipuo tsa semmuso tsa Afrika Borwa kaofela. Dipuo tsena kaofela di ka ithutwa dikgatong tsa puo tsa Puo ya Lapeng, Puo ya Tlatsetso ya Pele kapa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi. Dipuo tseo eseng tsa semmuso di ka ithutwa bonyane kgatong ya Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ebang dipuo tsena di se di hlahisitswe boemong bona.

Puo ya Lapeng ke puo ya pele eo baithuti ba e ithutang yona mme ba qala ho e tseba. Empa le ha ho le jwalo, boholo ba dikolo Afrika Borwa ha di nehelane ka dipuo tsa lapeng tsa baithuti ba bang kapa baithuti bohle ba ingodisitseng dikolong; di kgetha ho ba le puo e le nngwe kapa tse pedi tseo di nehelanang ka tsona kgatong ya Puo ya Lapeng. Sephetho ke hore mabitso ana Puo ya Lapeng le Puo ya Tlatsetso ya Pele a supa feela kgato ya bokgoni eo puo e nehelwang ka yona, ho sa bolelwe hore ke puo ya maswetso (ya letswele) kapa ke puo e ithutilweng (jwalo ka dipuong tsa tlatsetso) . Kahoo leanong lena ha ho buuwa ka Puo ya Lapeng ho bolelwa *kgato* ya puo, e seng *puo* ka boyona.

Kgato ya Puo ya Lapeng e nehelana ka boiphihlelo ba puo bo bontshang bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang bo hlokehang maemong a phedisano, mmoho le bokgoni ba ho sebedisa kelello bo hlokehang ho utlwisisa dithuto tsohle ho habahanya kharikhulamo. Ho toboketswa ho ruta bokgoni ba ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola kgatong ena. Kgato ena hape e neha baithuti bokgoni ba ho sebedisa kelello ka boiqapelo, le ho ananela ditema, bo tla etsa hore ba kgone ho bopa botjha, ho tebisa maikutlo le ho matlafatsa kutlwisiso ya bona ya lefatshe leo ba phelang ho lona. Empa le ha ho le jwalo, toboketso le kabo ya matshwao ho bokgoni ba ho mamela le ho bua ho tloha Kereiteng ya 7 ho ya hodimo di ka tlase ho tse nehwang bokgoni ba ho bala le ho ngola hobane kgatello e se e behwa hodima ntlha ya hore jwale baithuti ba lokela ho phahamisa bokgoni ba bona ba litheresi ha ba ntse ba itokisetsa thuto e tswelang pele le e diyunivesithing, mmoho le lefatshe la mosebetsi.

Kgato ya Puo ya Tlatsetso ya Pele e dumela hore ha se hakaalo hore baithuti ba na le tsebo ya puo ha ba fihla sekolong. Dilemong tse mmalwa tse qalang tsa sekolo, di shebana le ho bopa bokgoni ba moithuti ba ho utlwisisa

le ho bua puo - bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang. Dikereiteng tsa 2 le 3 baithuti ba qala ho bopa litheresi motheong ona wa ho bua. Ba boetse ba kenya tshebetsong bokgoni ba litheresi boo ba seng ba ithutile bona Puong ya bona ya Lapeng.

Mokgahlelong o Mahareng le o Phahameng, baithuti ba tswela pele ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola. Kahoo, ho lokelwa ho toboketswa haholo tshebediso ya Puo ya Tlatsetso ya Pele bakeng sa ho nahana le ho fana ka mabaka. Hape nakong ena ba kena ka matla ditemeng tsa dingolwa mme ba qala ho ba le bokgoni ba ho ananela, ho rata le ho nahana ka Puo ya Tlatsetso.

Nakong eo baithuti ba kenang kereiteng ya 10, ba lokela hore ba be ba na le boiphihlelo bo kgotsofatsang ba Puo ya Tlatsetso ya Pele mabapi le dikamano tsa bona le batho ba bang, mmoho le bokgoni ba ho utlwisisa dithuto. Leha ho le jwalo, nnete feela ke hore baithuti ba bangata ntse ba sa kgone ho ikgokahanya ka ho phethahala ka Puo ya Tlatsetso ya Pele nakong ena. Kahoo, phepetso Dikereiteng tsa 10 - 12 ke ho tshehetsa baithuti bana, mme hape le ho nehelana ka kharikhulamo e ba dumellang ho fihlela maemo a hlokehang a Kereite ya 12. Maemo ana a lokela hore a be ka tsela eo moithuti a tla kgona ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ka boemo bo phahameng haholo ho mo lokisetsa thuto e tswelang kapa thuto e phahameng kapa lefatshe la mosebetsi.

Kgato ya Puo ya Tlatsetso ya Bobedi e dumela hore ha se hakaalo hore baithuti ba na le tsebo ya puo ho hang ha ba fihla sekolong. Kgatong ena ho tsepamiswa tabeng ya hore baithuti ba fuwe menyetla e mengata ya ho hodisa bokgoni ba ho bua le ho utlwisisa puo ena – eleng bokgoni ba motheo ba ho ikgokahanya le batho ba bang. Dikereiteng tsa 4 – 6 baithuti ba qala bokgoni ba litheresi le ba ho bua. Ba boetse ba sebedisa bokgoni ba litheresi le ba ho bua boo ba ithutileng bona Puong ya Lapeng le ya Tlatsetso ya Pele.

Dikereiteng tsa 7 - 8, baithuti ba tswela pele ho matlafatsa bokgoni ba bona ba ho mamela le ho bua, ba ntse ba bile ba hodisa bokgoni ba ho ngola le ho nehelana.

Nakong eo baithuti ba kenang kereiteng ya 10, ba lokela hore ba be ba na le boiphihlelo bo kgotsofatsang ba Puo ya Tlatsetso ya Pele mabapi le dikamano tsa bona le batho ba bang, mmoho le bokgoni ba ho utlwisisa dithuto. Leha ho le jwalo, nnete feela ke hore baithuti ba bangata ntse ba sa kgone ho ikgokahanya ka ho phethahala ka Puo ya Tlatsetso ya Pele nakong ena. Kahoo, phephetso Dikereiteng tsa 10 - 12 ke ho tshehetsa baithuti bana, mme hape le ho nehelana ka kharikhulamo e ba dumellang ho fihlela maemo a hlokehang a Kereite ya 12. Maemo ana a lokela hore a be ka tsela eo moithuti a tla kgona ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ka boemo bo phahameng haholo ho mo lokisetsa thuto e tswelang kapa thuto e phahameng kapa lefatshe la mosebetsi.

2.1.1.1 Dipheo tse ikgethang tsa ho ithuta dipuo tsa tlatsetso tsa bobedi

Ho ithuta Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ho lokela ho etsa hore baithuti ba kgone ho:

- fumana bokgoni ba puo bo hlokehang bakeng sa ho buisana le ba bang ka puo e tobilweng ka tshwanelo;
- mamela, bua, bala/boha le ho ngola puo ka boitshepo mme ba natefelwa ke yona. Bokgoni le ditjhadimo tsena di bopa motheo wa ho ithuta ho etsahalang ka dinako tsohle;
- utlwahatsa mehopolo le maikutlo a bona ka ho e bua le ka ho e ngola hore ba tle ba be le boitshepo puong;
- sebedisa puo le ho nahana ka boiqapelo ho batlisisa le ho utolla dintlha ka maphelo a bona, ka ditso tse fapaneng le ka lefatshe le ba potolohileng. Hona ho tla etsa hore ba utlwahatse boitemohelo le diphumano tsa bona ka bophelo ka ho bua ka tsona kapa ho di ngola;

- sebedisa puo bakeng sa ho fumana le ho sebetsana le tlhahisoleseding maemong a mang a batsi. Litheresi ya tlhahisoleseding ke bokgoni bo hlokolosi haholo nakong ena eo tlhahisoleseding e bapalang karolo ya bohlokwa, mme hape e bopa motheo wa ho ithuta bophelong bohle;

- sebedisa puo ho utlwahatsa mehopolo ya bona ka dihlooho tse tlwaelehileng; sebetsana le ditema tse tlwaelehileng tse batsi; mmoho le ho bala ditema ka sepheo sa ho natefelwa ke tsona, ho fumana tlhahisoleseding ya motheo le ho buisana le ba bang.

2.1.1.2 Ho ruta Puo ya Tlatsetso ya Bobedi

Tjhebokakaretso ya kharikhulamo ya puo

Hore motho a ithute Puo ya Tlatsetso hantle, o lokela ho sebetsana le yona haholo kamoo ho ka kgonahalang kateng hore o tle o bope bokgoni ba puo ena, mmoho le bokgoni ba motheo ba ho buisana le ba bang. Kahoo, matitjhere a lokela ke hona ho nnetefatsa hore baithuti ba mamela le ho bala Puo ya Tlatsetso ka nako e abetsweng mabaka a batsi a fapaneng. Baithuti ba hloka menyetla ya ho mamela Puo ya Tlatsetso bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding (jk. ditaba) , le ho utlwisisa (mohl. puisano) le bakeng sa boithabiso (jk. pina kapa pale) . Ho bohlokwa ka ho fetisisa ke hore ba hloka menyetla ya ho bala le ho boha Puo ya Tlatsetso bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding (jk. ditaelo tsa ho etsa bohobe) , boithabiso (jk. pale e bonolo) . Dipatlisiso di bontsha hore tsela e ntle ya ho hodisa tlotlontswe e batsi ke ka ho bala ditema tse tshwanetseng. Ho bohlokwa haholo hore ditema tsa molomo, tse ngotsweng le tse bohwang di be boemong bo nepahetseng ba baithuti. Ha ditema di le thata haholo, baithuti ba tla nyahama mme ha ba na ho ithuta letho; haeba di le bonolo haholo, ba ke ke ba fumana phepetso ya letho, mme ba ithuta ho honyenyane feela. Mosebetsi wa bohlokwa wa titjhere ya puo ke ho nyalanya boemo ba tema le boemo ba moithuti. Mokhahlelong o mahareng kaofela, baithuti ba lokela hore ba mamele le ho bala ditema tse nyalanang le bokgoni ba bona puo ha e ntse e hola.

Baithuti ba hloka ho sebedisa Puo ya Tlatsetso ya bona kgafetsa kamoo ho ka hlokehang kateng. Ba hloka menyetla ya ho mamela, ho bua le ho ngola Puo ya Tlatsetso mabakeng a dikgokahano le ba bang phedisanong (jk. ho buisana) , ho hodisa bokgoni ba bona ba boiqapelo (jk. ho bina, bonketsisane, jj.) , ho hodisa bokgoni ba tshebediso ya kelello dithutong (jk. ho hlahisa mohopolo, ho ikgokahanya le ba bang le ho dumedisa) .

Baithuti ba lokela ho utlwisisa sepheo seo ba buang ka sona. Nakong yohle ya Mokgahlelo o Mahareng, baithuti ba lokela ho ikwetlisa ka ho etsa ditlhakiso tsa molomo (orale) tse nyalanang le bokgoni ba bona bo holang ba puo. Ho a hlokeha hore baithuti ba fumantshwe tlaleho kgafetsa hape ka nako mabapi le mosebetsi wa bona wa molomo e le hore ba tle ba tle tsebe hore ba ntlafatsa kae le hona jwang. Seabo sa bohlokwa sa titjhere e rutang puo ke ho neha baithuti tlaleho ya boleng bo hodimo, ntlha eo e leng tshiya ya tekanyetso.

Baithuti ba boetse ba lokela ho tseba dintlha tsa motheo tsa puo: thutapuo, tlotlontswe, mopeleto le matshwao a puo. Ka kakaretso, matitjhere a tla tadimana le dikarolo tsena tsa puo maemong a puo e sebediswang. Ho etsa mohlala, ba ka lemosa baithuti sebopeho le makgetha a sebediswang ha ho fanwa ka ditaelo (mona ho a laelwa) . Le ha ho le jwalo, ho boetse ho na le sebaka bakeng sa ho ruta metheo ya puo ka tsela e otlolohileng/e totobetseng ka ho otloloha, le hore ba nehwe monyetla wa ho ikwetlisa ka yona.

Ha ho ralwa thuto ya ka phaposing ya uniti ya beke tse pedi, matitjhere a momahanye bokgoni ba puo mmoho le dintlha tsa motheo tsa thutapuo. Ba lokela ho kgetha mofuta wa tema le sehlooho/mokotaba tse tla thetla thahasello ya baithuti; ho tla ithutwa hanyenyane feela ha baithuti ba sa ikakgele ka setotswana ho seo ba se etsang, ebile ba se na thahasello. Ho etsa mohlala, sehlooho sa dipolelwana/dipolelo e ka ba, '*Sekolo sa heso*'. Matitjhere a ka hlahisa sehlooho sena ka tsela ya ho mamela le/kapa wa ho bala, ba ntse ba hodisa tsebo ya puo le tlotlontswe tse hlokehang bakeng sa ho bua. Ho etsa mohlala, baithuti ba ka bala ditema tse kgutshwane tse hlahisang tlotlontswe

le dikarolo tsa puo. Hang ha ba se ba utlwisisa puo e hlokehang mabapi le sehlooho sena, ebe jwale ba ka ngola [polelwana/polelo. Sena se tla boela se nehelana ka menyetla e meng hape ya ho sebetsana le puo. Matitjhere a lokela ho nehelana ka tlaleho nakong ya tshebetso ena yohle, mme qetellong ba nehelane ka mosebetsi wa tekanyetso o lokelang.

Dikereiteng tsa 4-6 ho bohlokwa hore:

- Ho tsepamiswe maikutlo haholo ho ho mamela le ho ho bua
- Ho be le tshehetso ya ka dinako tsohle ya kgodiso ya tlotlontswe, popo ya dipolelo le diratswana, mmoho le thutapuo maemong a puo e sebediswang
- Baithuti ba sebetse ka mefuta e batsi ya ditema, ho kenyelletswa ditema tse bohwang. Ditema tsena di ya di ntse di thatafala ha baithuti ba ntse ba fetela dikereiting tse ka pele

2. 1. 2 Bokgoni ba puo

Kharikhulamo ya Puo ya Lapeng e hlophilwe ho latela bokgoni bo latelang:

1	Ho mamela le ho bua
2	Ho bala le ho boha
3	Ho ngola le ho nehelana
4	Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Ho mamela le Ho bua

Bokgoni ba ho mamela le ba ho bua bo bohlokwa haholo dithutong kaofela. Ka ho sebedisa mawa a phethahetseng a ho mamela le ho bua baithuti ba bokelletsa le ho tlamahanya tlhahisoleseding, ba bopa tsebo, xba kgona ho rarolla mathata, mmoho le ho hlahisa maikutlo le mehopolo. Dikereiteng tsa 4 - 6 baithuti ba **Puo ya Tlatsetso ya Bobedi** ba sebedisa bokgoni ba ho mamela le ho bua bo nka seabo dipuisanong tsa motheo.

Mokgahlelong ona puo e buuwang e ntse e hloka ho ntshetswapele ka ho tshehetswa (k.h.r. e hlahiswe e le mohlala wa phethahalo mme e tshehetswe, mohlala ka tlotlontswe le dipolelo) . Titjhere o lokela ho nnetefatsa hore baithuti bohle ba fumana monyetla wa ho bua puong eo ho sebetsanwang le yona. Lebakeng la hobane baithuti ba hatela pele ka dinako tse fapaneng, titjhere o lokela ho hlophisa menyetla ya ho bua (mohl. ho botsa dipotso) hore e lokele kgato eo moithuti a leng ho yona. Ha baithuti ba ntse ba fetela dikereiting tse pele, titjhere a lebelle hore baithuti ba eketse ho bu, mme le hona ka dipolelo tse teletsana.

Ha ho rutwa ho kenyelletswe ho kwetlisa ka mehla yohle ka mesebetsi e mekgutshwanyane ya ho mamela le ho bua mmoho le mesebetsi e meteletsana e tsepamisitseng ntlheng e itseng, mme mesebetsi ena e qhalanngwe le beke yohle.

Mokgwa wa ho ruta ho mamela Dikereiteng tsa 4-6, o lokela ho etswa ho ya ka gtshebetso e mehato e meraro e leng:

- **Pele ho ho mamela:** Kgato ena e lokisetsa baithuti ho mamela tema ya molomo e mamelwang Puong ya Tlatsetso ya bona. Mohlala, titjhere a kaqala pele ka ho sebedisa tema e bohwang mme a botse potso e akaretsang empa e tobile; baithuti ba lokela ho araba potso ena ha ba se ba mametse tema kgetlo la pele.

- **Nakong ya ho mamela:** E ka ba ntho e ntle hore titjhere abale (kapa a bapale) tema e mamelwang makgetlonyana a ntse a botsa dipotso tse fapaneng nakong e nngwe le e nngwe. Ho thusa haholo ho qala ka dipotso tse tla thusa baithuti ho utlwisisa molaetsa wa tema o akaretsang mme a ye ho dipotso tse tobileng tse batlang kutlwisiso e batlang e tebileya tema. Ka ho etsa sena titjhere o thusa moithuti ho hodisa mawa a ho mamela.

- **Ka morao ho ho mamela:** Baithuti ba tswela pele ho araba dipotssoleseding, (mohl. ba leibola setshwantsho) .

Ho mamela ho etsahala ka tsela ya setlwaedi e sa hlophiswang semmuso ka phaposing ya ho rutela, mohlala, mosebetsing ya dihlotshwana. Hape baithuti ba hloka menyetla ya ho ikwetlisetsa ho qoqa ka mokgwa o iketlileng feela ka phaposing ya ho rutela. Botitjhere ba rute ho bua le ho nehelana semmuso ka tsela e otlolohileng, mohlala, puo e hlophisitsweng, ho bala ka kutlwahalo, jj. Hangata sena se tla etsahala e le tshebetso e nang le mehato e mmedi, e leng:

- Ho etsa moralo, ho etsa dipatlisiso le ho hlophisa mehopolo le tlhahisoleseding;

- Ho ikwetlisa le ho nehelana: ho bontsa kelohloko ya baamohedi ba ditaba le maemo; tshebediso e loketseng le e nepahetseng ya ditlwaelo le dibopeho tsa puo, nehelano e hlakileng, tshebediso ya dithekiniki tse loketseng tsa puo ya e buuwang le puo e sa buuweng, jj.

Ho bala le Ho boha

Bokgoni ba **ho bala le ho boha** bo bohlokwa haholo bakeng sa ho ithuta ka katleho ho habahanya kharikhulamo yohle, le ho nka seabo ka ho phethahala phedisanong, lefatsheng la mesebetsi le lefatsheng bophara ho potoloha. Baithuti ba ba le bokgoni bona ka ho bala ditema tse batsi tse tlwaelehileng, tse nehelanang ka tlhahisoleseding mmoho le tse bohuwang.

Haeba ho hlokeha, sebedisa mokgwa wa ho bala ka kopamelo qalong ya Kereite ya 4 ho tataisetsa baithuti mokgahlelong ona. Mokgwa ona o ka sebediswa kgafetsa haeba ho na le dibuka tse lekaneng mokgahlelong ona. Hona ho ka eytswa ka ho fapanela le ho pheta pale. Haeba ho se na dibuka tse lekaneng kgatong ena, sebedisa ditema tse tswang dibukakgakollong (dithekstebuku) kapa ho tswa dipadisong. Sebedisa hape mekgwa e kang Ho balla phaposi yohle, kapa Ho bala le phaposi yohle

Sebedisa mokgwa wa ho bala ka dihlotshwana ka tataiso le ho bala ka boikemelo/ka bobedi, mme baithuti ba nne ba ye ho baleng ka boikemelo hanyane hanyane. Ho bala ka boikemelo ho boletsweng meralong ya ho ithuta ho kenyelletswe nakong e abetsweng ho bala. Kgothalletsa baithuti ho ipalla ka bobona haholo nakong eo ba nang le yona feela ba sa etse letho.

Tshebetso ya ho bala

Ho bala ke tshebetso e kenyelletsang mehato e meraro eleng pele **ho ho bala**, **nakong ya ho bala** le **kamorao ho ho bala**. Mesebetsi eo titjhere a ka thusang moithuti ho yona e ka akaretswa ka tsela e latelang:

Pele ho ho bala:

- Tsosolotsa tsebo e ntseng e le teng le ho etsa dikgokahano

- Lekola mohlodi, mongodi, letsatsi la phatlalatso le mofuta wa tema

- Ho tlodisa mahlo seratswaneng sa pele – bopa ditebello.

Nakong ya ho bala:

- Ho nna o kgefutsa o lekola hore na o a utlwisisa le ho dumella dintlha hore di thopothele
- Sebedisa maemo a tema ho fumana moelelo wa mantswe a sa tsejweng kamoo ho ka kgonehang kateng; haeba hona ho k eke ha atleha, sebedisa bukantswe
- Bopa setshwantsho sa seo ho ntseng ho balwa ka sona ka monahanong
- Tswela pele o bale leha dikarolo tse ding di ntse di sa utlwisisehe
- B ala karolwana hape leha o sa e utlwisise ho hang. Bala dikarolwana tse o tarakanyang hlooho o di balle hodimo, ebile o dib ala.
- Kopa motho e mong a o thuse ho utlwisisa dikarolo tse thata ho utlwisiseha.
- Kenya matshwao a ho bala, mme o qoholle dintlha dintlha tsa sehlooho
- Nahanisisa ka seo o ntseng o se bala

Kamorao ho ho bala:

- Ha ho fihla nako ya hore o hopole dintlha tse itseng, ngola fatshe mehopolo ya sehlooho le dintlha tse tshehetsang
- Ngola mantswe a sehlooho ho thusaho hlakisa moelelo le ho hoopla mehopolo ya sehlooho
- Nahana ka dipotso tse ntjha ka sehlooho
- Ho utlwisisa – nnetefatsa hore o utlwisisa tema
- Atolosa monahano wa hao – sebedisa mehopolo e leng temeng

Ho ngola le Ho nehelana

Ho ngola ke sesebediswa se matla sa dikgokahano se dumellang baithuti ho bopa mehopolo le menahano le ho e tsamaisa ka tsela e utlwahalang. Ha moithuti a ngola kgafetsa ditema tse batsi tse tlwaelehileng, mesebetsi e fapaneng mmoho le ka dihlooho ho etsa hore baithuti ba fumane bokgoni ba ho ikgokahanya le ba bang ka tsela e nang le moelelo le ka boiqapelo. Sepheo ke ho hodisa bokgoni ba ho ngola, ho hlahisa le ho nehelana ka ditema tse ngotsweng tse loketseng. Mokgahlelong o Mahareng, baithuti ba **Puo ya Tlatsetso ya Bobedi** ba tla hloka tshehetso le tataiso tse hlokolosi ho aha bokgoni ba ho ngola.

Ho ngola ho bohlokwa hobane ho qobella ho nahana ka thutapuo le mopeleto. Hona ho kgothalletsa ho sebetsana le puo, mme ho potlakisa ho ithuta puo, hape ho eketsa ho nepahala ha puo. Baithuti ba tla ithuta ho ngola ditema tsa tlhahisoleseding le tsa boiqapelo tse tlwaelehileng tse batsi, ba qala ka ho sebedisa diforeime tsa ho ngola ho ba thusa; mme hannyane ba ithute ho ngola mefuta e itseng ya ditema ka boikemelo. Hape ba tla sebedisa tshebetso ya ho ngola ditema tse hlophisitsweng hantle, tse sebedisitseng thutapuo ka nepahalo.

Tshebetso ya ho ngola

Ho ngola le ho hlophisa ditema ke tshebetso e botjwang ke mehato e latelang:

- Boitokisetso ba ho ngola/o etsa moralo
- Ho ngola mokgwaritso
- Ho boeletsa mosebetsi hlaola diphoso
- Ho phatlalatsa/ho nehelana
- Ho hlaola diphoso/ho bala hape ka sepheo sa ho ntlafatsa

Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo

Tsebo e phethahetseng ya tlotlontswe le thutapuo e bopa motheo wa ho bopa bokgoni (ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola) Puong ya Tlatsetso ya Bobedi. Baithuti ba Mokgahlelo o Mahareng ba tla rutwa dibopeho tsa puo le melao kapa ditlwaelo tsa puo puong ya tlatsetso ya bobedi eo ba ithutang yona.

Ka ho sebetsana le ditema tse ngatangata tse fapaneng tse tlwaelehileng, baithuti ba atolosa tshebediso ya bona ya tlotlontswe mme ba sebedise le **Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo** ka nepahalo. Mokgahlelong o Mahareng baithuti ba Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ba tla lemoha mantswe le dikarolo tsa puo tseo ba seng ba di tlwaetse kapelenyane.

Baithuti ba tla tswela pele ho utolla **tsela eo puo e sebedisitsweng ka yona**. Hape ba tla tseba ho sebedisa tsebo ena ho bapala ka puo ho leka ho bopa moelelo (ho tloha mohatong wa lentswe le polelo ho ya ho wa tema yohle) , le ho bona kamoo tema e amanang le maemo ao e leng ho wona kateng.

Ho lebelletswe hore dibopeho tsa puo le melao/ditlwaelo tsa puo di tla rutwa hara maemo a puo e sebediswang, feela jwalo ka ha bokgoni bo bong ba puo bo rutwa le ho hodiswa. Empa le ha ho le jwalo, Mokgahlelong o Mahareng ho behellwe nako ka thoko bakeng sa ho ruta le ho kwetlisa dibopeho tsa puo le melao ya puo. Meralo ya ho ruta e tshwere lenane la dibopeho tsa puo tse lokelang ho rutwa kereiteng ka nngwe. Tsona di lokodisitswe qalong ya kotare e nngwe le e nngwe. Ha ho kgethwa tema e mamelwang le e balwang tsa saekele ya dibeke tse ding le tse ding tse pedi, etsa bonnete ba hore di kenyelletsa dikarolo tsa puo tse lokelang ho rutwa kotareng eno. Bopa mesebetsi e nyalanang le ditema tsena e tla etsa hore baithuti ba sebedise dibopeho tsena tsa puo hara maemo a puo e sebediswang. Ka tsela e jwalo feela, ditema tse ngolwang tse hlahiswang ke baithuti di tla kenyelletsa tse ding tsa dibopeho tsena. Neha baithuti tataiso ka tshebediso e nepahetse le e loketseng ya dikarolo tsena tsa puo. Kgetha tse ding tsa dikarolo tsena tseo ebang di thatafalla baithuti mme o ba kwetlise ka ho ikgetha ho tsona (ho siuwe nako bekeng e nngwe le e nngwe bakeng sa hona) .

2.1.3 Mekgwakatamelo ya ho ruta puo

Mekgwakatamelo ya ho ruta puo e hlahisitsweng tokomaneng ena ke e itshetlehileng ditemeng, e itshetlehileng puong e sebediswang/tshebetsong, e hokahantsweng, le e sebedisang tsela kapa tshebetso e latelang mehato e itseng.

Mokgwakatamelo o thehilweng ditemeng mmoho le **mokgwakatamelo o itshetlehileng puong e sebediswang** ka bobedi ba yona e itshetlehile tsebedisong le tlhahisong ya ditema ka tsela e tswelang pele.

Mokgwakatamelo o thehilweng ditemeng o ruta baithuti ho ba babadi, bangodi, babohi le ho ba bahlahisi ba ditema ba nang le bokgoni, ba itshepang mme ba tadimang dintho ka ihlo le sekasekang. Hona ho kenyelletsa ho mamela, ho bala, ho boha le ho sekaseka ditema ka sepheo sa ho utlwisisa hore di bopilwe jwang le hore tshusumetso ya tsona ke efe. Ditema tsa diketsahalo tsa nnete tsa bophelo ke mohlodi o moholo wa dikahare le maemo a tse ithutwang, wa tsela ya ho ithuta le ho ruta dipuo ka mokgwa o itshetlehileng puong e sebediswang, o hokahaneng. Mokgwakatamelo o thehilweng ditemeng o kenyeletsa hape le ho hlahisa mefuta e fapaneng ya ditema tse bonolo ka maikemisetso a itseng.

Mokgwakatamelo o itshetlehileng puong e sebediswang o bolela hore ha moithuti a ithuta puo, o tshwanetse hore a be a sebetsana haholo le puo eno eo a ithutang yona, a bile a na le menyetla e mengata ya ho ikwetlisa yona, le ho hlahisa ditema tse fapafapaneng puong eo. Baithuti ba ithuta ho bala ka ho bala ditema tse ngatangata haholo, ba ithuta ho ngola ka ho ngola hangatangata.

Mokgwakatamelo o latelang tshebetso/mehato e itseng o sebediswa ha baithuti ba lokela ho hlahisa ditema tsa molomo kapa tse ngolwang. Baithuti ba latela mehato e fapaneng ha ba sebetsana le bokgoni ba ho mamela, ba ho bua, ba ho bala le ba ho ngola. Ba tshwanetse hore ba nahane ka baamohedi ba ditaba le sepheo ha ba etsa tshebetso ena. Sena se tla etsa hore ba kgone ho utlwahatsa mehopolo ya bona ka tsela e phalang ya tlhaho, e lokolohileng. Mohlala, ha ho rutwa ho ngola ha ho tadingwe feela sehlahiswa se phethetsweng, ho tadingwa hape sepheo le tshebetso ya ho ngola. Nakong ya tshebetso ya ho ngola baithuti ba rutwa mokgwa wa ho hlahisa mehopolo, ho nahana ka sepheo le baamohedi ba ditaba, ho hlahisa mekgwaritso, ho boeletsa mesebetsi ho o ntlafatsa, ho hlaola diphoso le ho nehelana ka sehlahiswa se fupereng mehopolo ya bona.

Mekgwakatamelo ya ho ruta dingolwa/ho sebetsa ka ditema

Lebakabaka le leholo la ho ruta dingolwa ka phaposing ke ho etsa hlahisa menyetla ya hore baithuti ba sebedise bokgoni ba puo boo ba seng ba ithutile bona. Ha ho bonolo ho ruta dingolwa/ditema, empa le ha ho le jwalo, hona ho ke ke ha etswa ka ntle ho hore baithuti ba fumane moelelo wa dingolwa ka tsela eo ba di utlwisisang ka yona, ba di nahanisisang le ho hlahisa mehopolo ya bona ya nnete ka tsona. Ke feela ha ba ithuta ho utlwisisa ditema ka bobona moo ba tla kgonang ho ithuta ho hong.

Mekgwakatamelo e metle haholo ya ho ruta dingolwa e ka kenyelletsa ena e latelang kaofela kapa e meng ya yona:

- Etsa boiteko ba ho bala boholo ba tema kamoo ho ka kgonehang kateng ka phaposing, o sa emise ho shebana le mosebetsi o mong. Ho bohlokwa hore baithuti ba be le mohopolo o hlakileng wa se etsahalang kgatong ya motheo ya sengolwa. Ho balwe haholo kamoo ho ka hlokehang kateng ka phaposing, mme hape o nnetefatse hore baithuti ba bala hape le dithothokiso

- Mesebetsi e ngolwang e batlang kutlwisiso ya motheo ya tema e ntseng e balwa e tla thusa haholo ho ntlafatsa bokgoni ba puo le ho phahamisa kananelo ya kgato ya bokgoni e fihlelletsweng. Dipuisano tsa ka phaposing di ka beha ditholwana tse ntle ha feela bohle ban ka seabo mme di lebisa mosebetsing o ngolwang.
- Qetellong, ho sebetsa ka ditema ho nkuwe e le karolo kapa yuniti e felletseng.

2.2 KABO YA NAKO

Nako e kgothalletswang bakeng sa ho ruta Puo ya Tlatsetso ya Pele Mokgahlelong o Mahareng ke diohora tse 1.5 ka beke. Dikahare tsa puo kaofela di rutwa nakong ya saekele ya dibeke tse pedi, ke ho re, dihora tse 9 saekeleng e nngwe le e nngwe ya dibeke tse pedi. Ho sisinngwanngwa kabo ya nako bakeng sa bokgoni bo fapaneng ba puo ka tsela e latelang:

Bokgoni	Kabo ya nako ka beke (dihora)	Kabo ya nako saekeleng ya dibeke tse PEDI (Metsotso)	%
Ho mamela le ho bua	**1.5**	75	40
Ho bala le ho boha: Tekokutlwisiso le Dingolwa		55	30
Ho ngola le ho nehelana		35	20
Dibopeho tsa puo le melao/ditlwaelo tsa tshebediso ya puo (tsena di momahantswe hara bokgoni bo 4 bo boletsweng)		15	10
Kaofela		180 (3dihora)	100

2.3 DISEBEDISWA TSE TSHEHETSANG HO ITHUTA LE HO RUTA

- Moithuti e mong le e mong a be le:

  (a) Buka ya thutapuo e amohetsweng

  (b) Buka ya Padiso/dipadiso e nang le mefuta ya dingolwa/ya ditema e latelang:

  - o dipale
  - o Dithothokiso
  - o Ditema tsa tlhahisoleseding
  - o Ditema tsa phedisano

  (c) Bukantswe kapa lenane la mantswe

  (d) Ho kgona ho fumana mehlodi e balwang e batsi e kenyelletsang mehato ya ho bala e fapaneng, mohl. sehlotshwana sa dipadi tse nang le ditema tsa kgato e nngwe le e nngwe e ka phaposing le tse sekolong.

  (e) Ditema tse tla sebediswa bakeng sa ho bala ka kopanelo Kereiting ya 4. Tsena e ka ba dibuka kapa ditema tse ding tse atolositsweng kapa dibuka tse balletsweng kapa dipadiso.

- Titjhere a be le:

  a) Setatemente sa Leano sa Kharikhulamo le Tekanyetso

  b) Tokomane ya Leano e bitswang *Language in Education Policy (LiEP)*

  c) Buka ya thutapuo e sebediswang ke baithuti mmoho le dibuka tse ding tseo e leng mehlodi e tlatselletsang buka e sebediswang ke baithuti

  d) Buka ya padiso/dipadiso tse nang le mefuta ya dingolwa/ya ditema tse balletsweng

  e) Dibukantswe le dibuka tsa mehlodi (e hlalosang ka puo e le nngwe, ya dipuo tse pedi le ya dipuo tse ngata; thesorase; di-insaetlelophedia, buka e ntle ya thutapuo e ka sebediswang e le mohlodi wa tlatselletso, jj.)

  f) Faele ya Titjhere ya mehlodi: hona e ka ba faele eo titjhere a kenyang mehlodi eo e ntseng a e bokelletsa kapa buka ya Tataiso ya Titjhere e rekwang

  g) Ho kgona ho fumana mehlodi e balwang ka phaposing ya ho rutela, sekolong le/kapa laeboraring ya setjhaba ho tataisa baithuti dithutong tsa ho bala

  h) Dithusa-thuto tse bohwang le tse mamelwang

KAROLO YA 3: DIKAHARE LE MERALO YA HO RUTA BOKGONI BA PUO

3.1 TSHEBOKAKARETSO YA BOKGONI, DIKAHARE LE MAWA

Karolo ena e arotswe ka dikarolo tse PEDI e leng: tjhebokakaretso ya dikahare, bokgoni le mawa a fumanwang ho ya ho ruta.

Bokgoni	Dikereiti tsa 4-6	
	Dikahare	**Mawa le dikarolwana tsa bokgoni**
Ho mamela le ho bua	• Temakutlwisiso e mamelwang • ho mamela bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding • Qapodiso • Ho mamela bakeng sa boithabiso • Dibopeho tse fapaneng tsa puisano ya molomo: - Moqoqo - Ditshupiso/ditaelo/mekgwa ya tshebetso - Ho pheta pale - Bonketsisane - Dipuisano tsa dihlotshwana - Dithothokiso tse kgutshwane diraeme - Dipapadi ka puo - Ho pheta diketsahalo ka yena/kapa tsa dintha *Eya lekola karolo ya* **Dipolelo tse sebediswang meqoqong ya Sesotho – Lenane leo di hlahisitsweng ho lona**	**Tshebetso ya ho mamela** • Pele ho ho mamela • Nakong ya ho mamela • Ho mamela ka kutlwisiso - Ho qolla mehopolo ya sehlooho ka ho e pheta hape, - kapa ho hlalosa - Ho mamela le ho araba dipotso tse bonolo • **Ka morao ho ho mamela** **Tshebetso ya ho bua** • Ho etsa moralo, diphuphutso le ho hlophisa • Ho ikwetlisa le ho nehelana **Ho buisana le ba bang kmabakeng a phedisano** • Meqoqoq e bonolo • Ditlwaelo tsa ho bua le ho fa ba bang sebaka sa ho bua • Ho kgothalletsa tshebediso ya puo ya tlatsetso • Ho botsa le ho araba dipotso. **Ho pheta diketsahalo** • Ho nehelana ka ketsahalo e tlwaelehileng ka tsela ya semmuso • Sebopeho se nepahetseng, tlotlontswe, thutapuo le melao/ditwaelo tsa puo

Bokgoni	Dikereite tsa 4-6	
	Dikahare	**Mawa le dikarolwana tsa bokgoni**
Ho bala le ho boha	Mefuta ya ditema tse kgothaletswang: • Dipale, mohl. Dipale tsa nnete tsa nakong ya jwale, dipale tsa seholoholo (ditshomo tsa bosatsejweng, dipale tsa diphoofolo tse rutang boitshwaro, dipale tsa bahale, dipale tsa boiqapelo tsaditshwantsho) • Dithothokiso/Dipina • Ditena tsa selelekela tse nehelanang ka tlhahisoleseding, mohl. mekgwa ya tshebetso, ho pheta dintlha • Ditema tsa phedisano, mohl: dimemo, dikarete tsa ditumediso, mangolo • Ditema tsa bophatlalatsi, mohl: dipapatso, ditlaleho tsa dikoranta, ditlaleho tsa dimakasine, ditsebiso, diphamflete • Ditema tse tse bohuwang: tsa ho bapatsa (diphoustara, diphamflete, dipapatso) , dikhathunu, dipalenyana tsa dikhomiki, didayakeramo/dikerafo/dipapetla/dinepe/tse takilweng • Diratswana tsa tekokutlwisiso • Tema ya ho balla hodimo ho hlophisitsweng • Ditema tsa tlhahisoleseding	**Tshebetso ya Ho bala le ho boha:** Sebedisa tshebetso le mawa a pele ho ho bala, nakong ya ho bala kamorao ho ho bala ho: • Utlwisisa tema • Ho bala tema ka botebo (ho balla kutlwisiso) • Ho bontsha bokgoni ba ho bala ka boikemelo ho tswelang pele (ho balla boithabiso, ho fumana tlhahisoleseding le ho ithuta) Hlahisa baithuti ho: • **Makgetha a tema –** dihlooho, ditlhakisetso, dihlooho, dihloohwana, ho nomora, dintlhatlhaloso, dihlooho tsa ditaba, sebopeho, mohl: dikholomo tsa dikoranta, jj. • **Dibopeho tsa tema:** - manane, tlhophiso ya dintlha ka ho tatellana, ditlhaloso, mekgwa ya tshebetso, dintlha tsa sehlooho le tatellano ya dintlha ha ho phethwa. • **Dikarolo tsa buka** – leqephe la sehlooho, leqephe la dikahare, dikgaolo, lenane la mantswe le ditlhaloso tsa wona, jj. • **Mawa a ho bala le ho boha** - Ho bala hape - Ho hlakisa - Ho etsa diqeto/hlahisa mohopolo wa hao • **Litheresi ya tse bohuwang –** (ditema tse batsi tse tlwaelehileng tse tshwantshisitsweng le tse bohuwang, mohl. dipapatso, ditsebiso, diphousetara, dikhomiki, dikhathunu, dinepe, ditshwantsho) : • **Ho bala ditema tsa dingolwa** **Dithothokiso/Dipina** • Moelelo o totobetseng/o otlolohileng • Molaetsa • Disebediswa tsa modumo, mohl. raeme, morethetho, matshwao a puo, phetapheto **Pale** • Neheletsano ya diketsahalo tsa pale • Baphetwa • Tikoloho **Ditema tsa tlhahisoleseding le tsa phedisano** • Baamohedi ba ditaba le le sepheo **Ho balla hodimo ho hlophisitsweng le ho sa hlophiswang** • Tshebediso ya sehalo, tlhahiso ya lentswe, lebelo, ho sheba baamohedi ba ditaba ka mahlo, moemo le tsamaiso ya ditho tsa mmele • Ho qapodisa mantswe ka nepo

Bokgoni	Dikereite tsa 4-6	
	Dikahare	**Mawa le dikarolwana tsa bokgoni**
Ho ngola le ho nehelana	• Ho ngola mantswe, mohl: manane • Ho ngola polelo • Ho ngola seratswana **Mefuta ya ditema** **Ho ngola ka boiqapelo** • Mokgwa wa tlhaloso, mohl: ho hlalosa batho, dibaka, diphoofolo, dimela, dintho, jj. • Mokgwa wa phethelo, mohl: dipale, ho pheta dintlha tse tobaneng le wena/ho ngola ka wena • Dipale tsa ditshwantsho • Dipuisano tse bonolo **Ditema tsa kgokahano** (ditema tsa phedisano, tsa ngollano ya kamehla le tsa tlhahisoleseding) Ho ngola ka boiqapelo • Melaetsa, dikarete tsa ditumediso, dikarete tsa memo • Diphousetara, ditsebiso, dipapatso • Ho tlatsa foromo e bonolo.	**Tshebetso ya ho ngola:** • Ho buisana le ho ngola fatshe tlotlontswe ka dihlotshwana • Ho hlophisa mehopolo **Ho ngola mekgwaritso** • Kgetho ya mantswe • Ho bopa dipolelo • Mehopolo e akaretsang • O haba mosebetsi wa hae ▯ O fumana tlaleho ka mosebetsi wa hae ho tswa ho titjhere **Ho boeletsa, ho ntlafatsa le ho lokisa diphoso, ho bala hape le ho nehelana** • O a boeletsa: o ntlafatsa dikahare le popeho ya mehopolo • O phepafatsa kgetho ya mantswe, sebopeho sa dipolelo le diratswana • O nehelana ka sehlahiswa se phethetsweng se makgethe, se balehang

Dibopeho tsa puo le melao/ditlwaelo tsa tshebediso ya puo	**Ho sebetsa ka mantswe** (Kgodiso ya tlotlontswe) : tshebediso ya bukantswe, mopeleto, moelelo, dinoko, medumo, mahlalosonngwe (disinonime) , malatodi (diantonime) , meelelomengata, dilhongwapele, dihlongwanthao **Ho sebetsa ka dipolelo** Dikarolo tsa puo, mohl. mabitso, maemedi, makgethi, mahlalosi, mantswe a hokelang Sebopeho sa polelo: dipolelonolo le dipolelomararane, sebopeho sa taelo, polelo e behang Makgathe a leetsi Mahokedi: lehokedi la moetsi Tatelano ya mantswe Sebopeho sa tatolo Puo ya mmui le puopehelo **Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo** Hlahisa melao e bonolo ya puo Matshwao a puo Mopeleto Medumo *Sheba* **Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo – Lenane moo di lokodisitsweng teng**
Mabitso	Mabitso a dintho (a dintho tse tshwarehang, tse balehang, (mohl. tafole, kgaba) le tse sa tshwareheng, tse sa baleheng (mohl, lerato, boikokobetso) Palo (bonngwe le bongata and plural, mohl. ditafole, dikgaba) Mabisto a sa fetoheng sebopeho bonngweng le bongateng, mohl. metsi, Mabitsohohle (mohl. *mosadi*) le mabitsobitso (mohl. *Thandi*) Mabitsokgopolo mohl. *lerato, letswalo, tlhompho, nnete* Mabitso kgoboka mohl. *sehlopha sa bana, mohlape wa diphoofolo, j j.*
Maemedi	Maemedi a motho wa motho wa pele: *Inna, rona (mohl. Nna ke a tsamaya; rona re a tsamaya)* Maemedi a motho wa bobedi: *wena, lona* (mohl. ***Wena** o bina hamonate; **lona** le bina hamonate)* Maemedi a motho wa boraro: *yena, (motho) , bona (batho) , wona (mokotla) , yona (mekotla) , lona (lefatshe) , ona (mafatshe) , sona (sediba) , tsona (didiba) , yona (nku) , tsona (dinku) , jj.*
Makgethi	Lekgethi la sebele mohl. *–molelele (monna e molelele o tlile maobane) ; none (mosadi o none).* Lekgethi la mmala mohl. *mosweu, motsho (lesela le lesweu; kgomo e ntsho)* Lekgethi la palo mohl. *–bedi, -raro (Ho tlile banna babedi; majwe a mabedi, jj .* Makgethi a bontshang papiso mohl. *–kgolo (moroesi o moholo, Thabo yena o moholwanyane ha Tumelo yena a le moholoholo (moholohadi/moholo ho ba feta) ; mosweu mosweunyana, mosweusweu (mosweu haholo) , jj.*
Mahlalosi	Mahlalosi la mokgwa mohl. *ha bonolo, hantle, hanyenyane, jj. O entse mosebetsi oo habonolo; O sebeditei hantle; Mme o ngwathetse hanyane, jj.* Mahlalosi a nako mohl. *maobane, hosane, ngwahola, bekeng e fetileng, jj.* *Mahlalosi a sebaka, mohl; fatshe, hodimo, setulong, lefatsheng, jj.* Dipolelwana hlalosi mohl. O sebetsa *ka serapeng sa meroho; O fihlile ha letsatsi le dikela*
Maetsi	Maetsi a nkang moetsuwa, mohl. *Ke jele lamunu, O bapala bolo;* Maetsi a sa hlokeng moetsuwa, mohl. *Ke lapile, O fihlile*

Makgathe	Lekgathe Lejwale, mohl; Key a sekolong ka mehla, Letsatsi le dikela ka bophirima Lekgathe Lejwale letswelli, mohl; Dineo o ntse a bohile thelebishene, Baithu ba sa ngola, Baithuti bas a ntse ba ngola ditlhahlobo. Lekgathe Lejwale Lephethi, mohl; Dineo o bohile thelebishene Lekgathe Lejwale lephethi Letswelli, Dineo o ntse a bohile thelebishene_ Lekgathe Lefetile, mohl; O ne a tsamaya le yena, O ne a hama dikgomo. Lekgathe Lefetile Letswelli, mohl; O ne a ntse a tsamaya, Lelapa lena le ne le sa robetse ha mollo o ropoha. Lekgathe Lefetile Lephethi, mohl; O ne a ile hae ha a tla sala, Modise o ne a palame pere e putswa. Lekgathe Lefetile Lephethi Letswelli, mohl; Modise o ne a sa ntse a phehile dijo, Morena o ne a sa ntse a shebile bolo Lekgathe Letlang, mohl; Ke tla mmona hosane, Re tla tsamaya ka koloi. Lekgathe Letlang Letswelli, mohl; Ke sa ntse ke tla mo sotla, Ke ntse ke emetse yena. Lekgathe Letlang Lephethi, mohl; Ke tla be ke rekile koloi. Seipati o tla be a nyetswe. Lekgathe Letlang Lephethi Letswelli, mohl; Selemo se tlang ke tla be ke e na le dilemo tse leshome ke sebetsa.
Mahokedi	• Lehokamoetsi > Mohlala: Disebo **o** fiela lebala • Lehokamoetsuwa > Lebala **le** fielwa ke Disebo • Sebopeho sa potso: Mehlala: Na Moroesi o hlatswa dijana?
Mathusi	Mehlala: (hle) > Dieketseng a hle a fihle hoseng. (tshwana) Ke tshwana ke mmone (tswa) Ke sa tswa fihla mona lapeng. **boiketsi** - lebopi -i: Mehlala: kama > Ngwanana enwa o ikama hantle; shwa > Monna o ile a itjhwesa ha a bona mapolesa
Boetsi le boetsuwa	Setjhaba se buswa ke morena Setjhaba se ne se utlwa morena wa sona Morena o tle sebeletswa ke setjhaba sa hae. Laeborari e ne ekwetswe bakeng sa matsatsi a phomolo.
Puo mmui/ puosebui le puopehelo	Mehlala: Puo ya mmui: “Ke tla tsamaya hosane ho ya Maokeng”, ho realo Nthabiseng Puopehelo: Nthabiseng o re o tla tsamaya hosane ho ya Maokeng.
Dibopeho tsa dipolelo	Tokodiso Dipotso Taelo/
Mopeleto	Dippaterone tsa mopeleto le melao ya mopeleto, dikgutsufatso le diakronimi.
Ntshetsopele ya tlotlontswe le puo ya bonono	Mahlalosonngwe, malatodi, lentswe bakeng sa polelo. Dikapuo (tshwantshiso, tshwantshanyo, mothofatso) Dikapolelo/maele Maadingwa/melata

Matshwao a puo	kgutlo (**.**) > Dimakatso o tsamaya ka pele**.** feelwana (**,)** > Ha a se a fihlile moo**,** a re letsetse. tlami (**-**) > Mofeta**-**ka**-**tsela o inketse yona ntja eo. makalo (**!**) > Kgele**!** a tla a mphoqa enwa ngwana. kgutlwana (**:)** > Moeketsi o rekile tse latelang**:** dikgomo, dinku le dipere. kgutlwanafeelwane (**;**) > Sepheo sa titjhere se totobetse; o batla bana ba ba hae ba tsebe ho ngola. maqotsi/ditsejana/diabulwa diakwalwa > Dineo a re “Ke tla o ruta masakana **()** > Sello a bua le bona (Puleng le Dineo) ka boitshwaro ba bona.
Makopanyi	**Dipolelo le dipolelwana** polelonolo (mehlala: Bashemane ba ja nama; Pule o ngola lengolo; Ke ya sekolong) Polelokopane/polelotswako: na le dipolelwanakutu tse pedi. (Mehlala: Ke a ngola ebile ke mametse mmino; Moroesi o hlatswa dijana ha Pule yena a di phumula) polelotswako (e na le dipolelwanakutu tse fetang tse pedi kapa ho feta) polelomararane (polelwanakutu le dipolelwana tse ding) Mehlala: O tsamaile ha letsatsi le dikela; Eitse • ha pula e sa, mme a aneha dikobo; Mamotsamai o bolaile katse e mo hlodiyang bosiu
Malahlelwa le Maetsisamodumo	**Malahlelwa**: mehlala • Itjhu!: Itjhu! lemati la tla la mpitla habohloko. • Kgele! Kgele! o ngwana e mobe hakaakang. • Joo!: Joo! ka tla ka le bona nna nthwana batho. **Maetsisamodumo** • fi: Ha re feela fi ka mahlong ho nna. • pote: Tweba ya re pote ka lebota. • phuu: Ho ne ho nkga hore phuu ka tlong.
Kgodiso ya tlotlontswe le puo ya bonono le bokgabo	mahlalosonngwe malatodi diparonime maetsisamedumo malahlelwa dipolisime/moelelo o ritsitseng didumatshwano lentswe le le leng bakeng sa polelo dikapuo (papiso/tshwantshanyo, tshwantshiso, mothofatso, tatolano, seemela, leetsisa, pheteletso, Kganyetsano, phoqo, kobiso, mothipoloho, jj. sheba *ho bala le ho boha: thothokiso*) dikapolelo/dikamaele/maele mantswe akadimilweng, mantswe a maswetso le mantswe a matjha (thuto ya tlhaho ya mantswe)

Dipolelo tsa sebediswang meqoqong ya tlwaelo Sesothong – (Lenane la tsona)

HO KOPA/HO KOPA TUMELLO YA… • Na nka….? • Ke kopa …. • E be ho ka loka ha nka….? • Na ho nepahetse ha nka….? • Na ho tla be ho lokile ha nka…? • Ho ka ba jwang ha nka …? • Ntumelle hle ke … • Na o ka dumela ha nka …?	**HO SITISA MOTHO HO SEO A NTSENG A SE ETSA** • Ntshwarele, na nka..? • Tshwarelo, o bona ho lokile ha nka..? • Ntshwarele hle, na o a tseba ka..? • Phephi hle, a ke o nthuse mona ka…
HO THUSA • A na nka o thusa? • Nka o thusa? • A na ho na le seo nka o thusang ka sona? • Na o tla thabela ho thuswa? • A na o hloka ho thuswa? • Ke eng seo nka o thusang ka sona kajeno?	**HA O KOPA THUSO** • Na nka o thusa ka….? • Na o nthusa ka ho….? • Ke hloka ho thuswa ka … • A ke o nthuse ka ho … • A ke o kenye letsoho ka ho …
HO KOPA TSHWARELO • Ntshwarele. • Ke kopa tshwarelo…. • Ke maswabi ka … • Phephi hle … • Ke kopa tshwarelo … • Ntshwarele hle.	**HO TLETLEBA** • Ke lesitse, empa ke lokela ho o bolella sena.. • Ke mohau ho o tshwenya, empa.. • Mohlomong o lebetse ho.. • Ke nahana hore o lebete ho.. • Ntshwarele haeba ke tswile lekoteng, empa.. • Ke a kgolwa ho na le ho se utlwane ka.. • O se ke wa nkuka hampe, empa ..
HO NEHELANA KA KELETSO • Ke nahana o ke o …. • O tla lokela ho…. • Ha o lokele ho…. • Ha ke ne ke le wena, ke ne ke tla ……. • Ha ke ne ke le maemong a hao, ke ne ke tla… • O molemo hore o …. • O se ke wa ……. • Leha o ka etsa eng, o se ke wa …….	**HO HLAHISA TAKATSO** • Na o tla rata ho …. • Nka mpa ka …… • Hobaneng ha re sa..? • Ke bona ho le molemo ha ……. Wena o e bona jwang? • O nahana hore re etse jwang? • Ha e ne e ba ke ho ya ka nna, ke ne nka … • Ke nahana hore re ….
HO LEKANYA, AKANYA • Ke tla re ho batla ho lokile ho ka .. • Mohlomong ke tla hloka … • E ka nna ya ba o .. • Ho bonahala .. • Mohlomong o hloka… • Mohlomong ba batla .. • Ho thata ho ka bolela, empa ke lekanya… • Ha ke nepisise, empa ke nahana	**HO NEHELANA KA TLHAHISOLESEDING E AKANNGWANG** • Ho na le ho ka etsang…. • Ho na le tse ka bang… • Ho na le palo e kalo ka …… • Lekanya hore e ka fihla ho …. • E ka ba … • Ke mofuta wa … • Ke tsa mofuta wa …. • Ho thata ho ka bolela, empa ke lekanya… • Ha ke nepe hantle, empa ke nahana…

HO DUMEDISA/SADISA HANTLE	HA O ITEKOLA
Maeto a malelele, matsatsi a phomolo, maeto a makgutshwane • Tsamaya hantle. • Phomola hamonate. • E ba le leeto le bolokehileng. • Matsatsi a phomolo a monate. • Natefelwa! • Phomolo e monate moo … **TUMEDISO KAMORA LEETO** • O tsamaile jwang leetong la hao/phomolo ya hao e bile jwang…? • Na o bile le phomolo e monate? • Leeto la hao e bile jwang?	• E sebeditse hantle/ka tshwanelo hobane…. • Ke entse sena hantle hobane…. • Ho ka be ho nepahetse ha ke ne ke haeba ke ne ke .. • Ho ka be ho ile ha ntlafala ha … • Tswelopele e/ha e bonahale hobane … • Hona ho atlehile hobane …

3.2 HO PHATLALATSA DITEMA HO HABAHANYA LE DIKEREITE TSA 4 - 6

Mefuta e fapaneng ya ditema e kgethilwe nakong ya dibeke tse pedi. Ditema tsa sehooho di bontshitswe ka tlase. Baithuti ba tla sebetsa ka ditema tse ding kapa kaofela ha tsona nakong ya dibeke tse pedi, ho bolela hore ba tla mamela kapa ho nehelana ka ho buisana, ho bala kapa ho ngola. Thuto le ho ithuta hohle di lokela ho itshetleha ditemang tsena, ho tsepamiswa ntshetsopeleng ya bokgoni ba puo le dikarolwana tsa bokgoni jwalo kaha ho totobaditsweka hodimo.

3. 2. 1 Papetla e phatlalatsang ditema

Dibeke	Kereiti ya 4	Kereiti ya 5	Kereiti ya 6
Kotara ya 1			
1 - 2	Pale	Pale	Pale; papadi ya puo
3 - 4	Tema ya tlhahisoleseding, mohl; boipolelo ba phetelo, mmapa	Temaya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/bohuwang, mohl; dimmapa/ditshwantsho/ puisano/boipolelo ba phetelo	Tema ya tlhahisoleseding, mohl; moqoqo wa tlhaloso, tema ya mediya, mohl; papatso
5 - 6	Pale le tlhaloso ya batho kapa baphetwa.	Pale, bonketsisane, tlhaloso ya batho, memo, molaetsa.	Pale
7 - 8	Tema ya tlhahisoleseding: ditaelo, lenane	Tema ya tlhahisoleseding: ditaelo, papadi ya puo;	Tema ya tlhahisoleseding e bohuwang/e nang le ditshwantsho, mohl; dimmapa, ditshwantsho/ditaelo/ditlhaloso
9 - 10	Pina, thothokiso	Thothokiso, pina;	Thothokiso; Pina e hlalosang motho, tlhaloso ya ntho/phoofolo/ semela/sebaka, papadi ya puo.

Dibeke	Kereiti ya 4	Kereiti ya 5	Kereiti ya 6
Kotara ya 2			
11 - 12	Pale	Pale	Pale le molaetsa, puisano.
13 - 14	Tema ya tlhahisoleseding e bohuwang/e nang le ditshwantsho, mohl; ditshwantsho, phoustara, ditshupiso, tlhaloso ya ntho.	Tema ya tlhahisoleseding e bohuwang/e nang le ditshwantsho, mohl; dimmapa/ ditshwantsho; tlhaloso ya dintho/ dimela/diphoofolo/dibaka.	Tema ya tlhahisoleseding mohl; tlhaloso ya ntho/phoofolo/ semela/sebaka, dtema tse bohuwnang, mohl; dit
15 - 16	Boipolelo	Boipolelo	Pale, boipolelo; bonketsisane
17- 18	Tsamaiso, ditaelo, tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/e bohuwang, mohl; ditshwantsho/dimmapa/dinepe	Tema ya tlhahisoleseding: ditaelo; moqoqo wa dintlha	O bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho, mohl; pakathuto le sekejule sa thelebishene/dimmapa/ ditshwantsho, ditlhaloso/papadi ya puo.
19 - 20	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**		
Kotara ya 3			
21- 22	Pale, tlhaloso ya motho/ phoofolo/mophetwa/puisano.	Pale; ditlhaloso tsa molomo tsa dibaka/batho; boipolelo	Pale; ditljhaloso tsa molomo tsa dibaka/diphoofolo/dimela/dintho oral
23 - 24	Tema ya tlhahisoleseding, mohl; tema ya boipolelo e mamelwang-bohuwang, mohl; phoustara/ ditsebiso; puisano	Tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/e bohuwang, mohl; dimmapa/ditshwantsho	Tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/e bohuwang, mohl; dimmapa/ditshwantsho/ puisano.
25 - 26	Pale; Thothokiso	Pale;Thothokiso	Pale;Thothokiso
27- 28	Tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/e bohuwang, mohl; ditshwantsho, tlhaloso ya dibaka//dimela/diphoofolo/dintho/ ditsamaiso	Ditema tsa tlhahisoleseding –; puisano; papadi ya puo; ditshwantsho, tlhaloso ya dibaka/dimela/diphoofolo/dintho/ ditsamaiso	Ditema tsa tlhahisoleseding – papadi ya puo; mmapa wa monahano, tlhaloso ya dibaka/ dimela/diphoofolo/dintho/ ditsamaiso
29 - 30	Bonketsisane, puisano;	puisano; dayaloko	puisano; dayaloko
Kotara ya 4			
31- 32	puisano, papadi ya puo; pale	Pale, papadi ya puo; boipolelo;	Pale; puisano;dayaloko
33 - 34	Tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho/e bohuwang, mohl; ditshwantsho, tema e bohuwang, mohl; diphoustara/ ditsebiso, melaetsa	Tema ya tlhahisoleseding: tema ya dintlha, phoustara	Tema ya tlhahisoleseding mohl; puisano; papadi ya puo;ditlhaloso;
35 - 36	Pale, papadi ya puo;	Pale, thothokiso, boipolelo	Pale, thothokiso
37 - 38	Puisano; ; tema ya tlhahisoleseding, mohl; tema e bohuwang; phoustara/tsebiso	Tema ya tlhahisoleseding, puisano; phoustara; tema e bohuwang, mohl; tjhate	Tema ya tlhahisolesedingle tema e bohuwang phoustara papatso
39 - 40	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**		

3.2.2 Kakaretso ya mefuta ya ditema ho hobahanya le mokgahlelo

Papetla e ka tlaase e hlalosa letoto la mefuta ya ditema tse tshwanetsweng hor rutwa bathuti ho di ngola Dikereiting tsa 4-6; ditema tse ding kle tsona di ka nna tsa kenyelletswa moo ho hlokehang. Tse ding tsa diema tsena ha di a kengwa moralong wa ho ruta. Sena ha se bolele hore hadi a tshwanela ho ba karolo ya ho ruta le ithuta jwalo ka ha le tsona di le bohlokwa

Mafuta wa tema	Dibopeho tsa puo tse fumanwang temeng
Ho pheta tsa bophelo ba ha	Puo e hlalosong, mohl. makgethi, mahlalosi Makgathe a maetsi, mohl. lekgathe lefetile (bonolo) Mantswe a nako a hokelang diketsahalo, mohl. mahlahlosi a nako Mantswe a re bolellang kae, neng, le mang, jwang. Dipolelonolo Makopanyi, mohl. ho latetal; haufinyana, ka mora jwale; jj. Puosebui + Puopehelo Mabutso le maemedi Mahlalosi le dipolelwanatlhalosi Mabitso le maemedi Makgathe, mohl. lekgathe lefetile Maetsi
Pale le Ditshwantshiso	Mantswe a bontshang ketso, mohl. maetsi Mahlalosi ho hlalosa ketso Makgethi ho hlalosa baphetwa le tikoloho Dipolelonole le dipolelomararane Makopanyi (haholoholo a nako) ho bontsha tatelano ya diketsahalo Puosebui le puopehelo Letolo la maetsi haholoholo lekgathe lefetile Matshwao a puo, mohl. dikgutlwana, lekgotsi, letshwao la potso
Dithothokiso	Puo e patehileng/ya bonono, mohl. mothofatso tshwantshiso, tshwantshanyo, jj. Mabitso Makgethi Maemedi Mahlalosi Dipolelonolo
Ditsamaiso/ Ditaelo/Ditshupiso	Maetsi ao hangata a hlahang qalong ya taelo Leetsi le laelang Mahlalosi Mantswe a re bolellang jwang, kae, neng, le mang Mahokedi a bontshang tatelano ya diketso Makgathe, mohl. lejwale
Dipuisano	Maetsi Maemedi Dibopeho tsa dipolelo, mohl. dipotso Makgathe, mohl. lejwale; lefetile

Ditema tsa tlhahisoleseding	Mabitso Makgathe Maetsi Makgethi Maemedi Ntshetsopele ya tlotlontswe Matshwao a puo
Ditlhaloso	Makgathe Mabitso Makgethi

Kakaretso ya mefuta ya ditema ho habahanya le mokgahlelo.

Kereiti ya 4	Kereti ya 5	Kereiti ya 6
TLHAHISOLESEDING		
• Boipolelo ba phetelo le tlhaloso, mohl; ditaba, dipale, tlhaloso ya ho hong- o itshetlehile ka ntlha • Boipolelo ba phetelo le tlhaloso, mohl; ditaba, dipale, tlhaloso ya ho hong- o itshetlehile ka ntlha • Ditema tsa tsebokakaretso • Ditema tsa mediya jwalo ka ditsebiso tsa seyalemoya (radiyo) • Ditaelo tse kang ditaelo tsa diexperimente. Melao ya papadi, ditshupiso • Ditema tse bohuwng, dimmapa, dinepe, ditshwantsho.	• Boipolelo ba dintlha/phetelo/tlhaloso, mohl; ditaba tsa dipale, tlhaloso ya ho hong o itshetlehile ka ntlha. • Boipolelo ba phetelo le tlhaloso, mohl; ditaba, dipale, tlhaloso ya ho hong- o itshetlehile ka ntlha • Ditema tsa tsebokakaretso • Ditema tsa mediya jwalo ka ditsebiso tsa seyalemoya (radiyo) • Ditaelo tse kang ditaelo tsa diexperimente. Melao ya papadi, ditshupiso • Ditema tse bohuwng, dimmapa, dinepe, ditshwantsho.	• Ditlhaloso tse kang dibuka tsa lenane le hlalosang mantswe, bukantswe, ditlhaloso, ditema ho dithutong tse ding • Dintlha tsa boipolelo tse kang ditlaleho tsa ditaba (dihlooho, hlalosa dihlooho, mmele, ntsha maikutlo) bopaki bay a boning. • Tema ya tlhahisoleseding • Ditema tsa mediya: dipapatso. Diphoustara, diatekele tsa makasine. • Ditaelo tse kang ditaelo tsa diexperimente. Melao ya papadi, ditshupiso • Ditema tse bohuwng, dimmapa, dinepe, ditshwantsho.
TSA DINGOLWA		
• Phetelo: Dipale tsa nako ya jwale tse kgemang le nako ya jwale empa e se tsa nnete, dipalebosatsejweng, tsa bahale, tsa diphoofolo, tsa ditoro tsa motsheare, tsa ho bontsha sebete, tsa boswaswi, tsa nnete, le tsa nnete. • Ho pheta ditaba tsa hae tse kang meqabolo le dipolelo tsa hae tsa boiqapelo (diketsahalo ka tatelano) , ho ngola dayari • Thothokiso, tshwantshiso, bonketsisane	• Phetelo mohl. Dipale tsa nako ya jwale empa e se tsa nnete, dipalebosatsejweng le tsa bahale, tsa diphoofolo, tsa ditoro tsa motsheare, tsa ho bontsha sebete, tsa boswaswi, tsa nnete, le tsa histori tse e seng tsa nnete • Boipolelo ka diketsahalo tse qabolang (tse hlahisang ketsahalo, diketsahalo ka tatelano) , ho ngola dayari • Thothokiso, tshwantshiso, bonketsisane	• Phetelo e kang dipale tsa nako ya jwale empa e se tsa nnete, dipalebosatsejweng le tsa bahale, tsa diphoofolo, tsa ditoro tsa motsheare, tsa ho bontsha sebete, tsa boswaswi, tsa nnete, tsa histori, tsa mahlale tse e seng tsa nnete le dithothok*iso tsa phetelo* • Boipolelo ka diketsahalo tse qabolang (tse hlahisang ketsahalo, diketsahalo ka tatelano, maikutlo a hao) , ho ngola dayari, lengolo la mongodi ka yena • Thothokiso, tshwantshiso, bonketsisane
TSA PHEDISANO/TSAMAISO		
• Dipuisano, mohl; ho botsa, ho fana tlhahisoleseding ka lelapa. • Ditema tse kgutshwane tsa phedisano: dikarete tsa ditumediso, dinoutsu, melaetsa.	• Dipuisano: ho etsa kopo, ho hlalosa, ho fana ka tlhahisoleseding ka setjhaba, • Ditema tse kgutshwane tsa phedisano: ditsebiso, melaetsa	• Dipuisano: ho etsa kopo, ho hlalosa, ho fana ka tlhahisoleseding ka setjhaba Ditema tse kgutshwane tsa phedisano: /ditema tsa tsamaiso: ditsebiso, melaetsa

3.2.3 Botelele ba ditema bakeng sa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi

Tema	Kereiti ya 4	Kereiti ya 5	Kereiti ya 6
Seratswana • **Mantswe** • **Dipolelo**			
	Mantswe a10 – 20	Mantswe a 20 - 30	Mantswe a 30 - 40
	Dipolelo tse 3 – 4	Dipolelo tse 4 – 6	Dipolelo tse 6 – 8
Ditema tsa boiqapelo tsa molomo, mohl boipolelo, ho pheta pale hape kapa ho qoqa pale hape	20 – 30	30 – 40	40 – 50
Ditema tsa boiqapelo tse ngolwang le Tema ya tlhahisolesedings mohl; boipolelo, dipale, ditlaleho	Mantswe a 20 Seratswana se le 1	Mantswe a 30 Seratswana se le 1	Mantswe a 40 Diratswana tse 2
Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane, mohl; • Melaetsa, dinoutsu • ditlhaloso	Mantswe a 10 – 20	Mantswe a 20 – 30	Mantswe a 30 – 40

3. 2. 4 Bolelele ba ditema bakeng sa Puo ya Lapeng (tseo baithuti ba lokelang ho di rutwa)

Mosebetsi	Kereite ya 4	Kereite ya 5	Kereite ya 6
Ditema tsa kutlwisiso tse telele tse mamelwang, mohl. Pale, diinthaviu, tshantshiso, ditlaleho tsa ditaba	150-200 /ho fihlela metsotsong e 5	200-250 /ho fihlela metsotsong e 5	250-300 /ho fihlela metsotsong e 5
Ditema tsa kutlwisiso tse kgutshwane tse mamelwang, mohl. Ditsebiso, ditema tsa tlhahisoleseding, ditaelo, ditshupiso	Mantswe a 60-70 /metsotso e 1-2	Mantswe a 70-80 /metsotso e 1-2	Mantswe a 80-100 /metsotso e 1-2
Temakutlwisiso e balwang/ tema e balwang ka botebo	150-200	200-250	250-300

Bolelele ba ditema bakeng sa ho bala ho atolositsweng ha bo a kgethelwa kaha sena se itshetlehile mofuteng wa tema, ho rarahaneng ha puo le boemong ba ho bala ba baithuti.

3.2.5 Tlothlontswe e lokelwang ho fihlellwa ke baithuti ba Puo ya Tlatsetso ya Bobedi

	Kotara	1	2	3	4
Tlotlontswe	Kereiti ya 4	20 – 30	30 – 40	40 – 50	50 – 60
Mantswe a tlwaetsweng ho sebediswa kapa ho buuwa	Kereiti ya 5	60 – 710	70 – 80	80 – 90	90 – 100
	Kereiti ya 6	100 – 110	110 – 120	120 – 130	130 – 150
Tlotlontswe e hlahellang ha ho balwaobala (mantswe a matjha)	Kereiti ya 4	30 – 50 (10 – 20)	30 – 50 (10 – 20)	30 – 50 (10 – 20)	30 – 50 (10 – 20)
	Kereiti ya 5	50 – 80	50 – 80	50 – 80	50 – 80
	Kereiti ya 6	80 – 100	80 – 100	80 – 100	80 – 100

3.3 MERALO YA HO RUTA

Moralo wa thuto o bontsha bonyane ba dikahare tse ka rutwang ka dibeke tse ding le tse ding tse pedi tsa kotara. Tatellano ya dikahare tse boletsweng saekeleng ya dibeke tse pedi ha e a kgethelwa mme nako e fanweng ke tekanyetso e bontshang hore ho lokela ho nka nako e kae ho ruta dikahare. Matitjhere a lokela ho iketsetsa moralo wa ho ruta ho tswa dibukeng/dibukakgakollong/thektsbukung le mehlodi e meng loketseng ho ruta dikahare saekeleng ya dibeke tse pedi ba sebedisa tatellano le lebelo le lokelang. Dikahare tseo ho fanweng ka tsona saekeleng ya dibeke tse pedi ke ditema/mesebetsi ya bohlokwa ya bokgoni le mawa tsa sehlooho tseo baithuti ba di hlokang ho ntshetsa pele.

3.3.1 Kamoo ditema di hokelanang kateng saekeleng ya dibeke tse pedi

Ditema tse fapaneng di sebedisitswe e le motheo wa ho rala saekele ya ho ruta ya dibeke tse pedi. Di kgethilwe hodima motheo wa kamoo di hokahanang kateng ho bopa uniti e hokahaneng, mohlala, baithuti ba tla mamela pale ebe ba a e bala. Ba tla kotjwa ho ngola tlhaloso ya sebaka kapa ya motho ya molomo e kgutshwane (e tla hokela paleng) kapa ba ka kotjwa ho ngolla mophetwa paleng lengolo. Kgetha mookotaba bakeng sa saekele ya dibeke tse pedi e tla etsa hore o kgone ho hokela mesebetsi ka katleho. Lebaka la ho sebedisa meokotaba ke ho etsa hore ho kgonwe ho sebedisa tlotlontswe le dibopeho tsa puo hape kgafetsa maemong a utlwahalang.

3.3.2 Kamoo ditema/mesebetsi e lokodisitsweng kateng saekeleng ya dibeke tse pedi

Ditema ha di a lokela ho rutwa ka tatellano e eitseng. Hangata, ho lokela ho ba le mosebetsi/tema ya ho mamela le ho bua bakeng sa ho lokisetsa mosebetsi wa ho bala le ho ngola. Ka nako e nngwe, mosebetsi wa ho mamela le ho bua o lokela ho ntshwa temeng e balwang. Baithuti ba lokela ho sebetsa ka mefuta e fapaneng ya ditema ka molomo le ka ho bala, pele ba ka kotjwa ho di ngola. Hangata, tema e tlang ho mamelwa, mohl. Pale kapa tlaleho ya ditaba e tla fapana le ho ba boemong bo phahameng ho feta eo bauthuti ba tlang ho e bala. Sena ke hobane bokgoni ba bona ba ho mamela bo tswetse pele haholo ho feta ba ho bala.

3.3.3 Mefuta ya ditema tse kgethilweng le tse kgothaleditsweng

Ho na le mefuta ya ditema tse kgethilweng tse ka rutwang saekeleng e nngwe le e nngwe ya dibeke tse pedi. Tsena di totobaditswe moralong wa thuto mme di lokela ho bat eng bukeng e kgethilweng. Hangata, ha ho mofuta o ikgethileng wa pale o kgethilweng. Dikgetho di ka etswa ho tswa dipaleng tse teng, tse fapaneng tsa sejwalejwale, tsa boinahanelo (mohl. Tsa mahlale) , dipale tsa nalane (mohl. Dibayokerafi) mmoho le dipale tsa seholoholo (ditshomo tsa bosatsejweng, tsa bahale le tsa diphoofolo tse rutang ka boitshwaro) . Ho ntse ho le jwalo le ka dithothokiso le ditshwantshiso.

Ho boetse ho na le kakolo e bitswang" boikgopotso ba ditema tse badilweng nakong ya ho bala ka bonnotshi kapa ka bobedi". Tsena e tla ba ditema tse kgethilweng dibukeng mme di tla tshehetsa ditema tse badilweng karolong ya tse kgethilweng. E ka nna ya eba mofuta o le mong wa tema (ho hatella kutlwisiso ya sebopeho sa tema) kapa tse fapaneng (ho tsosolosa tjantjello le ho atolosa bokgoni bo fapaneng ba ho bala) .Kahohlehohle, ho bala hona ho kenyelleditsweng ho lokela ho amana le dihlooho le meokotaba tse/e kgethilweng saekeleng eo ya dibeke tse pedi. Sena se bohlokwa haholo kaha se momahanya tsebo le kutlwisiso ya moithuti ya tlotlontswe le dikgopolo tse amanang le sehlooho puong ya tlatsetso ya pele.

3.3.4 Palo ya ditema tsa sehlooho saekeleng ya dibeke tse pedi

Karolong e qalang ya selemo, hangata ho na le mofuta o le mong wa tema kapa mosebetsi o le mong saekeleng ya dibeke tse pedi. Hamorao ho tla ba le tse pedi, ha ka nako tse ding e tla ba mefuta e meraro ya ditema saekeleng ya dibeke tse pedi. Ruta mefuta ena ya ditema mmoho le mesebetsi e emanang le tsona o ntse o hopola hore baithuti bat la di rutwa makgetlo a itseng hara selemo.

3.3.5 Kamooo dibopeho le melao ya tshebediso ya puo di rutwang kateng

Dikahare tsa karolo ya "sebopeho le tshebediso ya puo" di nkilwe mefuteng ya ditema e kgethilweng tlasa dihlooho tsa ho mamela le ho bua, ho bala, le ho ngola mme ka tlwaelo di tla tsepamisetswa maikutlo nakong ya ho sebetsa ka ditema le nakong e abetsweng ho mamela le ho bua, ho bala, le ho ngola, mohl. Ha ho etswa pale, ka tlwaelo baithuti ba tla sebedisa lekgathe lefetile mme bat la bala ditema tse sebedisang lekgathe lena. Leha ho le jwalo, ho bohlokwa hape hore ho etswe mesebetsi e tsepamisitseng maikutlo sebopehong se itseng sa puo maemong. Kgetha dikarolo ho "sebopeho le tshebediso ya puo" ho fa baithuti boikwetliso bo kenelletseng dikgopolong tsena. Rala mesebetsi e utlwahalang ho baithuti mme e amane le tema eo ba ithutang yona saekeleng ya dibeke tse pedi. Mesebetsi e mengata ya mofuta ona e lokela ho etswa ha baithuti ba hatela pele ho tloha kereiting ya 4 ho fihla ho ya 6. Kgetha ka hloko hore na ke melao efe eo o e hlalosetsang baithuti mme o nse hlalose e mengata. Baithuti ba puo ya tlatsetso ya pele ba ithuta puo ka ho hlahiswa ho yona le ho e sebedisa kgafetsa. Boikwetliso sebopehong le tshebedisong ya puo di tla ntlafatsa bokgoni bona. Ho ruta ho lokela ho hokela bokgoni le sebopeho tsohle tsa puo jwalo kaha di momahane. Tsena tsohle di lokela ho rutwa maemong a itseng.

Ditema tse akantsweng – Lenane la tsona	
• Diphoofolo	• Ntlo
• Mmele	• Tseo o di ratang le tseo o sa di rateng
• Diaparo	• Mmino
• Mebala	• Tsa tlhaho/tikoloho
• Matsatsi le Dikgwedi	• Dibaka
• Maikutlo	• Sekolo
• Leloko	• Dipapadi
• Dijo	• Nako
• Ditumediso	• Dipalangwang
• Tsa boithabiso	• Tsa bolepi le dihla

3.4 DIKAHARE LE MERALO YA HO RUTA SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI

KEREITE YA 4 SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI

KEREITE YA 4				
KOTAYA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 1-2	**Ho mamela le ho bua-moqoqo wa motheo (mohl. ditumediso)** • Araba dipotso tse bonolo • Bolela mabitso a baphetwa paleng • Sebedisa puo esele, ha ho hlokeha **Ikwetlisa ho mamela le ho bua** • Toboketsa ho ikwetlisa medumo	**Ho bala** Bala mantswe a thehilweng moqoqong o ngolwang • Araba dipotso tse bonolo ka tema • Hlahisa maikutlo ka tema • Buisana ka mantswe a matjha a tswang temeng • O peleta mantswe a 5 a tswang temeng e balwang -	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ngola mantswe a motheo** • Ngola mantswe ka pale	**Ho sebetsa ka mantswe** • O ahella hodima tsebo ya medumo ho peleta mantswe mohl. o aha mantswe a leloko ka baka la sebopeho sa wona kapa medumo ya wona . • Ahella hodima tsebo ya mantswe atlwaelehileng **Ho sebetsa ka mantswe** • O utlwisisa mme o sebedisa mantswe hara maemo a loketseng **Tlotlontswe maemong**
BEKE YA 3-4	**Ho mamela le ho bua** **Ho qoqwa ka puo e rutwang (mohl. dipuisano ka phaposing)** • Araba dipotso tse bonolo • Ho buisanwa ka mantswe a matjha • Sebedisa puo e nngwe ha ho hlokeha	**Ho bala** • O bala mantswe a tswang moqoqong	**Ho ngola** **Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola mantswe a motheo** • O sebedisa tlotlontswe e loketseng	**Ho sebetsa ka mantswe** • O ahella hodima tsebo ya medumo ho peleta mantswe mohl. o aha mantswe a leloko ka baka la sebopeho sa wona kapa medumo ya wona. • Ahella hodima tsebo ya mantswe a tlwaelehileng **Tlotlontswe maemong**

KEREITE YA 4				
KOTAYA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 5-6	**O mamela pale** Kgetha pale ya diketsahalo tsa jwale, tse kgolwehang (leha di sa ka tsa etsahala) /dipale tsa setso/phetelo ya ditaba tsa hae/dipale tsa bahale/dipale tsa nnete tsa bophelo Tema e tswang tekstbukung kapa ho tswa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Araba dipotso tse bonolo • Bolela mabitso a baphetwa paleng • Sebedisa mantswe ho hlahisa maikutlo ka pale • Sebedisa puo esele, ha ho hlokeha	**Ho bala** Bala tema e qotsitsweng textbukung kapa pading/ kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O kopanya le ho nyalanya mantswe ka pale, a tshehetswa • O hlahisa maikutlo ka pale • O araba dipotso ka tema **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo; hlahisa mohopolo wa qapodiso e nepahetseng le ho bala ka kutlwahalo	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola ka pale** • O ngola mantswe kapa dipolelwana ka pale • O ngola mantswe a hae ho bontsha maikutlo ka pale **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukantsweng eo a iketseditseng yona** • O a taka kapa a sebedise mantswe kapa ditlhaloso ho hlaloso, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O arola mantswe ka dinoko, mohl. ba-la; po-le-lo • Mantswe a qalang ka ditlhaku tse itseng tse kgethilweng **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima moetsi – leetsi - ketso mohl. Thabo - o robetse • O sebedisa dibopeho tse tlwaelehileng tsa leetsi mohl. tsamaya, tsamaile

KEREITE YA 4				
KOTAYA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 7-8	**Ho mamela le ho phethahatsa ditaelo tse bonolo** mohl. resepe/ ditaelo tsa ho etsa ho hong Tema e tswang thekstbukung kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O araba dipotso • O mamela le ho arabela ka tshwanelo **Ho fana ka ditaelo tse bonolo** • O sebedisa dintlha tse tobileng ka nepo • O sebedisa tatelano e nepahetseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa letsatsi ka leng)* • O etsa raeme, thothokiso kapa pina e bonolo • O arabela ditaelo ka ho etsa ketso e bonahalang • O bapala papadi ka puo • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala ditema tse hlalosang mekgwa ya tshebetso e bonolo (ditaelo)** mohl. resepe/ ditaelo tsa ho etsa ho hong Tema e tswang thekstbukung kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM • Pele ho ho bala le dipuisano: o akanya a shebile sehlooho le ditshwantsho • O araba dipotso ka tema • O buisana ka tatelano ya ditaelo • O mamela ditaelo **Ho itlwaetsa ka ho bala** • Balla hodimo; hlahisa mohopolo wa qapodiso e nepahetseng le ho bala o utlwahala seo o se balang	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **O ngola ditaelo tse bonolo a sebedisa foreime** • Ngola dinomoro ditaelong • Sebedisa tatelano e nepahetseng (hlophisa botja ka tsela e nepahetseng) • O ngola ditaelo/ mantswe a sebedisa foreime • O lokisa mopeleto a sebedisa bukantswe **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukantsweng ya hae** • O sebedisa ho taka kapa mantswe ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O pelete mantswe a tlwaelehileng ka nepo, a sebedisa bukantswe ea a iketseditseng yona • O sebedisa bukantswe ho nnetefatsa mopeleto le ho batla moelelo wa mantswe • Ho sebetsa ka dipolelo • O sebedisa sebopeho sa taelo. • O utlwisisa le ho sebedisa sebopeho sa tatolo • O sebedisa makgathe (mohl. 'Ke qetile.') • Hlahisa tshebediso ya bonngwe le bongata ka nepahalo **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTAYA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 9-10	**Ho mamela pina/ thothokiso e bonolo** Tema e tswang thekstbukung kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O hlaolosa mohopolo wa sehlooho • O amanya le boitemohelo ba hae • O sebedisa puo e nngwe esele ha ho hlokeha • O hlwaya mantswe a qalang ka modumo o tshwanang • O hlahisa maikutlo a qhooloditsweng ke tema • O bina mantswe a kgethilweng a pina **Ho bapla papadi ka puo** • O lateladitaelo ka nepahalo • O sebedisa tlotlontswe **Ho itlwetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetla e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa letsatsi ka leng)* • O etsa raeme, thothokiso kapa pina e bonolo • O arabela ditaelo ka ponahalo • O bapala papadi e bonolo ka puo • Toboketsa ho kwetlisa medumo	**Ho bala thothokiso e bonolo** • Tema e tswang thekstbukung kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho hobala: akanya dikahare ho tswa sehloohong le setshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala mohl. ho akanya, o shebe setshwantsho ka botebo, sebedisa ditemoso tse temeng • O araba dipotso ka tema • O kgona ho hlwaya morethetho le raeme • O arola mantswe ka dinoko • Hlahisa maikutlo a qholoditsweng ke tema **Ho bala le ho rarolla malatadiana a mantswe (bakeng sa matlafatso)** • O peleta mantswe ka nepo • O bontsha kutlwisiso ya meelelo ya mantswe **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, ka morethetho le ka boikutlwahatso **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O hlahisa karabelo ya maikutlo ya matheo e (tseo a di ratang le tseo a sa di rateng) ditemeng tseo a di badileng.	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola dipolelo tse 2-3 ka thothokiso e kgethilweng foreimeng** • O ngola dipolelwana tse bonolo **Ho ikwetlisa ho ngola bakeng sa matlafatso** • O ngola mantswe a qalang ka modumo o tshwanang mohl. Bapala/Baesekele **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukantsweng eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ dipolelwana/mantswe a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Mantswe a hlahang lelokong le le leng mohl. Bokantle ba buka le maqephe a buka di wela lelokong le le leng la mantswe “buka” **Ho sebetsa ka dipolelo** • O sebedisa letshwao la potso • O sebedisa letshwao la makalo/lekgotsi **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 11-12	**Ho mamela pale** Kgetha ho tswa ho dipale tsa nakong ya jwale tsa fikshene/dipale tsa setso/ diketsahalo tsa bophelo ba hae/diketsahalo tse bontshang sebete/ diketsahalo tsa nnete tsa bophelo **Tema e tswang bukakgakollong kapa** Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Akanya se latelang se tla etsahahala • O araba dipotso tse bonolo • O bolela mabitso a baphetwa ba paleng ka nepahalo **Ho itlwaetsa ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina • Ho araba ditaelo ka ho etsa. • O bapala papadi e bonolo ka puo • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala pale** **Tema e tswang bukakgakollong kapa** Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala le dipuisano • O kanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • O araba dipotso ka pale • O hlwaya tikoloho le baphetwa **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** • O buisana ka tlotlontswe e ntjha ho tswa temeng e badilweng • O sebedisa bukatsatsi **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, ka ho ikutlwahatsa le ka *lebelo* le laolwang	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola molaetsa o mokgutshwanyane** • O kgetha dikahare tse loketseng • O lebisa tema ho motho e mong • O qetella ka lebitso la hae **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ dipolelwana a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O ahella hodima tsebo ya medumo ho peleta mantswe mohl. o aha mantswe a leloko le le leng a tshwanang ka sebopeho le ka qapodiso. • O ahella hodima tsebo ya mantswe a tlwaelehileng le mantswe a dulang a hlaha kgafetsa • O sebedisa tsebo ya tatelano ya nteterwane le tlhaku e qalang lentswe ho batla mantswe bukantsweng • Mehlala ya bonngwe le bongata • O sebedisa bong ba mabitso a itseng (mohl. mokoko/sethole) **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima tshebediso ya mabitsobitso **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 13-14	**Ho mamela tema ya tlhahisoleseding** mohl. Dihlooho tse bonolo mohl. puisano karatjheng kapa suphamaketeng ; **Tema e tswang bukakgakollong kapa** Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O hlwaya dintlha tse itseng tse ikgethang • Ikamahanya le boitemohelo ba bophelo/ • O sebedisa puo e nngwe esele ha ho hlekeha **Ho mamela le ho arabela puisano e bonolo ya molomo moqoqo/ditaelo/ tlhaloso** • O latela **ditaelo/ tlhaloso** • Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe e amanang le moqoqo/ditaelo/ ditlhaloso **Ho mamela tlhaloso, mme a hlalose ntho** • O hlwa ntho mme a e hlalose ka nepo • O sebedisa mantswe a hlalosang ntho ka nepahalo • O sebedisa mantswe a matjha a itseng • O sebedisa makgethi **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina • Ho araba ditaelo ka ho etsa. • O bapala papadi e bonolo ka puo • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le tema e bohuwang** mohl;ditshwantsho/ dimmapa/tse takilweng le dinepe tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala le dipuisano Akanya ho tswa sehloohong le ditshwantsho/ditema tse bohwang • O botsa le ho araba dipotso tse bonolo • O buisana le bang ka mohopolo wa sehlooho • O fumana moelelo wa tlhahisoleseding e ditemeng tse bohwang **Ho bala tema e bohwang** mohl. phoustara e babatsang ketsahalo e itseng • Pele ho ho bala: o buisana ka tshwantsho • O fumana moelelo wa tlhahisoleseding • O buisana ka sepheo sa tema • O buisana ka a mang a makgetha a puo • Hlwaya le ho hlalosa a mang a makgetha a kang jwalo ka mmala le boholo mmoho le mofuta wa mongolo tse fapaneng (fonte)	**Ho ngola tema ya tlhahisoleseding ka tshehetso (ka hara foreime)** • Tlatsa mantswe a siilweng temeng e ngotsweng/kgutsufatso • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O sebedisa mantswe a matjha a mmalwa ho tswa temeng e badilweng **Ho taka tema e bohwang mohl. phousetara e bapatsang ketsahalo e itseng** • Hlahisa tema e ngolwang • O kgetha tlhahisoleseding e loketseng • O sebedisa sebopeho se nepahetseng • O sebedisa matshwao a motheo a sebopeho jwalo ka mmala le boholo mmoho le mofuta wa mongolo tse fapaneng (fonte) **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ dipolelwana a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Hlahisa bongata • Mantswe a nang le modumo o molelele wa dumanosi **Ho sebetsa ka dipolelo** • O utlwisisa le ho sebedisa sebopeho sa lerui sa lebitso (mohl. mahlo a Bongi) • Hlahisa makgathe **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo • Mahlalosonngwe/ disinonime (mantswe a tshwanang ka moelelo mohl. bonolo/boikobo)

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 15-16	**Ho mamela pale** Kgetha ho tswa ho dipale tsa setso/ diketsahalo tsa bophelo ba hae/diketsahalo tse bontshang sebete/ diketsahalo tsa nnete tsa bophelo tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O akanya se latelang se tla etsahala • O araba dipotso tse bonolo • O bolela mabitso a baphetwa paleng • O hlwaya baphetwa ha ba hlaloswa ka molomo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** (kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi ka leng) • O etsa raeme e bonolo, thothokiso kapa pina • Ho araba ditaelo ka ho etsa. • O bapala papadi e bonolo ka puo • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Hobala pale** tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) Pele ho ho bala le dipuisano: • Akanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • O araba dipotso ka pale • Hlahisa tikoloho le mophetwa **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** • O buisana ka tlotlontswe e ntjha ho tswa temeng e badilweng • O sebedisa bukatsatsi **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, boikutlwahatso le lebelo le letle	**Ho ngola molaetsa o mokgutshwanyane/ notes** • O kgetha dikahare tse loketseng • O ateresetsa tema ho motho e mong • O qetella ka lebitso la hae **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ dipolelwana a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa tsebo ya nteterwane le tlhaku ya pele e qalang lentswe ho batla lentswe bukatsatsing. • Matlafatsa mehlala ya bonngwe le bongata • O sebedisa bong ba mabitso a itseng (mohl. Mme/ntate) **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima tshebediso ya mabitso • Hlahisa maetsi • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi • O ahella hodima ho utlwisisa le ho sebedisa makgathe • O ahella hodima tshebediso ya mahoketsi **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 17-18	**Ho mamela phethahatsa ditaelo tse bonolo** mohl. resepe/ ditaelo tsa ho etsa ho hong **Tema e tswang bukakgakollong kapa** Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM)) • Buisana ka dintlha tse itseng tse tobileng tsa tema • O botsa dipotso ho fumana tlhahisoleseding • O mamela le ho arabela ka tshwanelo **Ho fana ka ditaelo** (bonyane mehato e mmedi) • Sebedisa tlotlontswe e loketseng • Hlahisa tshebediso ya leetsi • O fana ka ditaelo ka tatelano e nepahetseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O arabela ditaelo ka ketso e bonahalang • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala ditaelo tse bonolo tsa ho etsa ho hong mohl**. resepe/ ditaelo tsa ho etsa ho hong Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • Dipuisano tsa pele ho ho bala: Akanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • Buisana ka dintlha tse itseng tse tobileng tsa tema • O buisana ka tatelano ya diketsahalo	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Hongola ka tsela ya ho etsa ho hong ka tshehetso** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O tlatsa dintlha foreimeng • O sebedisa dintlha tse itseng tse ikgethileng • O dula sehloohong foreimeng • O sebedisa dikarolo tsa puo, mopeleto le matshwao a puo ka nepo • O rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona **Ho leibola le/kapa qetella tema e bohwang** mohl. tema e takilweng/ setshwantsho/khathunu/ dimmapa/dinepe- • O mamela/bala tlhahisoleseding • O kenyelletsa dintlha tse ikgethang • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O ngola dileibole sebakeng se nepahetseng **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ dipolelwana/mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Mantswe a nang le medumo e melelele le a nang le dudumanosi tse pedi: • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe eo a iketseditseng yona • Sebedisa bukantswe ho nnetefatsa mopeleto le moelelo wa mantswe • O ahella hodima tsebo ya mantswe a tlwaelehileng le a hlahang hangata haholo **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa sebopeho sa taelo sa leetsi mohl. Ema. • Ruta ka mabotsi **Tlotlontswe maemong** • Diantonime (mantswe a nang le meelelo e fapaneng mohl. bua/ thola) • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo
BEKE YA 19-20	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 21-22	**Ho mamela tema ya tlhahisoleseding** mohl. dihlooho tse bonolo mohl. Lelapa la heso – tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjherte ya Mehlodi (FTM) • Hlwaya dintlha tse itseng tse ikgethang • O amanya le ditaba tsa bophelo ba hae • O sebedisa puo e nngwe esele if necessary **Ho mamela le ho arabela tlhaloso e bonolo e etswang ka molomo** • O latela tlhaloso • Bontsha kutlwisiso ya tlotlontswe ya se hlaloswang **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, thothokiso kapa pina • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • Pheta ditaba tseo e leng tsa hae • Pheta hape pale eo a e utlwileng kapa a e badileng • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le tema e bohuwang** mohl./ ditshwantsho/dimmapa/ tse takilweng le dinepe tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala le dipuisano: Akanya ho tswa sehloohong le ditshwantsho/ditema tse bohwang • Botsa le ho araba dipotso tse bonolo • Buisana ka moelelo wa sehlooho • Fumana moelelo wa tlhahisoleseding e temeng e bohwang **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** O bala tema e bonolo • Buisana ka dintlha tsa sehlooho • Arabela dipotso tse bonolo **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, boikutlwahatso le lebelo le letle	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho leibola le/kapa ho qetella tema e bohwang** mohl. tema e takilweng/ setshwantsho/khathunu/ dimmapa/dinepe • Mamela/bala tlhahisoleseding kenyelletsa dintlha tse itseng tse ikgethang • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O ngola dileibole sebakeng se nepahetseng **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo/ mantswe/dipolelwana ho bontsha moelelo	**Ho sebetsa ka mantswe** • O ahella hodima tsebo ya medumo ho peleta mantswe mohl. o aha maloko a mantswe ho latela tjhebahalo ya wona kapa ho tshwana ka qapodiso • O ahella hodima tsebo ya mantswe a tlwaelehileng le a hlahang hangata haholo • O arola mantswe ka dinoko mohl. ka-ra-bo; po-le-lo • O ahella hodima tshebediso ya bonngwe le bongata ba mabitso **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima tshebediso ya maemedi (mohl. Nna, rona, wena, yona, bona) • Matlafatsa mantswe a hokelang • O ahella hodima tshebediso ya masupi (mohl. ena, eno, tsane, tsena) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 23-24	**Ho nka seabo meqoqong e mekgutshwane ka sehlooho se tlwaelehileng** • Sielana sebaka sa ho bua • O dula sehloohong • O botsa dipotso tse loketseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo le ditshupiso tse bonolo • Pheta ditaba tseo e leng tsa hae • Pheta hape pale eo a e utlwileng kapa a e badileng • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Hobala tema ya tlhahisoleseding** mohl. tema e kgutshwane/pale/ thothokiso/pina Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi y (FTM) • Pele ho ho bala le dipuisano: akanya ho tswa sehoohong le setshwantshong • Arabela dipotso tse bonolo mohl. • Eng? Mang? Neng? Kenya dipotso tse thatanyana Hobaneng..? O nahana jwang..? **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo a habile qapodiso e nepahetseng, boikutlwahatso le lebelo le letle	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola tema e kgutshwane ya tlhahisoleseding ka ho tshehetswa** • Tlatsa mantsee a siilweng temeng/ kgutsufatsong e ngotsweng • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O sebedisa mantswe a matjha a itseng a tswang temeng e balwang • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **O rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ditema tse takilweng kapa dipolelo tse sebedisang mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa tsebo ya tatelano ya nteterwane le ditlhaku tse qalang lentswe ho batla mantswe bukantsweng • Matlafatsa mantswe a qalang ka tlhaku e kgethilweng **Ho sebetsa ka dipolelo** • Boeletsa bongata ba mabitso • Qalella ho sebedisa mabalatatelano jk. wa pele, bobedi, boraro jj. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 25-26	**Ho mamela tlhahisoleseding e phoustareng** • Hlwaya dintlha tse itseng tse ikgethang • Mamela le ho amahanya le bophelo ba hae • O buisana ka tlhahisoleseding ka mantswe a hae • O fetohela puong e nngwe esele **Ho mamela thothokiso/ pina bakeng sa matlafatso** • Buisana ka dikahare tsa thothokiso • O amahanya le bophelo ba hae • O hlwaya morethetho le raeme • O hlwaya mantswe a qalang ka modumo o tshwanang • Hlahisa maikutlo a qholoditsweng ke thothokiso • Etsa thothokiso kapa mela e itseng feela e kgethilweng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** • Ikwetlisa ho sebedisa mantswe a tshwanang le modumo wa wona jk. hweshetsa • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala tlhahisoleseding e phousetareng** **Ho bala tema e bohwang** mohl. phoustara • Pele ho ho bala le dipuisano: akanya ho tswa sehoohong le setshwantshong • O buisana ka se fuperweng ke tema • O hlwaya tlhahisoleseding e itseng e ikgethang • O utlwisisa tlhahisoleseding • O buisana ka sepheo sa tema • O buisana ka a mang a makgetha a puo a sebedisitsweng temeng • O hlwaya le ho buisana ka matshwao a motheo a sebopeho a jwalo ka mmala, boholo le mofuta wa mongolo (fonte) **Ho bala a thothokiso/ pina bakeng sa matlafatso** • Pele ho ho bala: akanya ho tswa sehoohong le setshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala ka tshehetso mohl. akanya, sheba setshwantsho kapa tema ka hloko, sebedisa ditemoso tse patehileng temeng • Hlwaya morethetho le raeme • Arola mantswe ka dinoko • Hlahisa maikutlo a qholoditsweng ke thothokiso **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, boikutlwahatso le lebelo le letle	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho taka le ho hlahisa tema e bohwang** mohl. phousetara kapa tsebiso • O sebedisa sebopeho se nepahetseng • Kgetha tlhahisoleseding e loketseng • O sebedisa matshwao a motheo a sebopeho a jwalo ka mmala, boholo le mofuta wa mongolo (fonte) **Ho ngola dipolelo** • O ngola dipolelo • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O sebedisa tsebo ya dinoko ho hlahisa mantswe a matjha **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho taka kapa dipolelo tse sebedisang mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Mantswe a qalang ka ditlhaku tse kgethilweng s **Ho sebetsa ka dipolelo** • O utlwisisa le ho sebedisa mabitso a ka balwang (mohl. buka - dibuka) • O ahella hodima tshebediso ya makgethi mohl. Ntja e nyenyane • O sebedisa sebopeho sa leetsi “ho ba” mohl. ho bapala ho monate **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 27-28	**O mamela tema ya tlhahisoleseding** mohl. phetelo ya dintlha/ho pheta pale Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) **Ho mamela ditlhaloso ebe o hlalosa ditulo/ dimela/diphoofolo/ dintho** • O hlwaya dibaka ka nepo • O sebedisa mantswe a hlalosang sebaka ka nepahalo the place • O sebedisa mantswe a matjha a itseng • O sebedisa makgethi **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, thothokiso kapa pina • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • O pheta ditaba tsa hae tse mo etsahalletseng • O phata hape pale eo a e utlwileng kapa a e badileng • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**O bala tema ya tlhahisoleseding e nang le tema e bohuwang** mohl. dimmapa/ditshwantsho/ dinepe Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: Akanya ho tswa sehloohong le ditshwantsho/ditema tse bohwang • O sebedisa mawa a ho bala • O hlwaya le ho hlahisa maikutlo ka mohopolo wa sehlooho le dintlha tse ikgethang a tshehetswa • Fumana moelelo wa tlhahisoleseding e temeng e bohwang **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)**	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho leibola le/kapa ho qetella tema e bohwang** mohl. dimmapa/ ditshwantsho/dikhathunu/ dinepe/ho takilweng • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O leibola tema ka nepahalo • Sebedisa sebopeho se nepahetseng bakeng sa dileibole, mohl. lentswe le le leng kapa a mabedi feela **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa metako kappa dipolelo ho fana ka ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • mantswe a nang le didumanosi tse kgutshwane le tse pedi (tse telele) : **Ho sebetsa ka dipolelo** • Qala ho sebedisa mahlalosi a sebaka • Atolosa tshebediso ya dibopeho tsa leetsi • O ahella hodima tshebediso ya mantswe a hokelang ho bontsha ho se tshwane (empa) , lebaka (hobane) le sepheo (ho re ho tle ho) . **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 29-30	**Ho mamela puisano e ballwang hodimo kapa e tswang radiyong/ thelevisheneng** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) Ho hlahisa bonketsisane a bapala karolo ya mophetwa kapa maemo a tlwaelehileng • O kgetha dikahare tse loketseng ka tshehetso. • O sebedisa diteng ka tshwanelo • O dula sehloohong, ha a kgelohe • Fetohela puong e nngwe esele jwalo ka ha ho loketse **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • O pheta ditaba tsa hae tse mo etsahalletseng • O pheta hape pale eo a e utlwileng kapa a e badileng • Toboketsa ho ikwetlisa ka medumo	**Ho bala puisano** tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: Akanya ho tswa sehloohong • O hlwaya neheletsano ya diketsahalo ho bopa pale (kgwele) • Buisana ka mophetwa le tikoloho • O sebedisa tlotlontswe ya motheo ho hlahisa maikutlo a qoloditsweng ke tema • Duisana ka makgetha a tema, haholoholo matshwao a puo le sebopeho **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng, boikutlwahatso le lebelo le letle	**Ho hlahisa tema e ngolwang** **Ho ngola puisano a sebedisa foreime kapa mantswe ka dipudulwaneng** • Kgetha batho ba loketseng • Hlophisa puisano ka kutlwahalo • Sebedisa foreime ka nepo • Sebedisa puo ya mmui ka nepo • O sebedisa tlotlontswe • O sebedisa dikarolo tsa puo tse loketseng, mopeleto matshwao a puo le ho siya sebaka • O rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa metako le dipolelo ha fana ka ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a sa tlwaelehang ka nepo, a sebedisa bukantswe eo a iketseditseng yona • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima kutlwisiso le tshebediso ya makgathe • Sebedisa lehlalosi la nako (mohl. hosane, maobane) • Qalella ho hlwaya le ho sebedisa puo ya mmui le matshwao a puo a sebediswang ho yona **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelos

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 31-32	**Ho nka seabo moqoqong kq sehlooho se tlwaelehileng (mohl. Sekolo sa rona)** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O botsa dipotso tse lokekeng mme hape o arabela dipotso • O tshwarella dipuisanong • O hlompha maikutlo a ba bang	**Ho bala tema e kgutshwane** Kgetha ho tswa ho dipale tsa nakong ya jwale/dipale tsa setso/ diketsahalo tsa bophelo ba hae/diketsahalo tse bontshang sebete/ diketsahalo tsa nnete tsa bophelo Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: akanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • Arabela dipotso tse bonolo **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Ditema tse bohwang tse badilweng	**Ho ngola seratswana ka tshehetso e hlophisitsweng** • O sebedisa foreime mma a tlatse mantswe a siilweng • O sebedisa tlotlontswe e tlwaelehileng • O rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebediswa ho takilkweng kapa dipolelo ho tse sebedisang mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe • Mantswe a qalang ka medumo e itseng e kgethilweng **Ho sebetsa ka dipolelo** • O qalella ho sebedisa matobane a kang nngwe, pedi, wa pele wa morao, wa boraro, jj. • O ahella hodima tshebediso ya moetsi, leetsi, ketso mohl. Ho na le buka e le nngwe feela/dibuka di pedi .. • O ahella hodima the tshebediso ya makgathe • O ahella hodima tshebediso ya mahlalosi a sebaka (hodima, ka tlasa, pela la) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 33-34	**Ho mamela ditsebiso tse bonolo** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O buisana ka mehopolo ya sehlooho • O botsa dipotso • O arabela ka tshwanelo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa ho matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • O pheta ditaba tsa hae tse mo etsahalletseng • O pheta hape pale eo a e utlwileng kapa a e badileng	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le tema e bohuwang** mohl. dimmapa/ditshwantsho/ dinepe/dikhathunu Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere bya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: akanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • O araba dipotso tse bonolo **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho bala tema e bohwang** mohl. phousetara kapa tsebiso kapa pamfolete Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: ba buisana ka ditshwantsho • Ba buisana ka dikahare tsa tema • O hlwaya tlhahisoleseding e itseng e ikgethang • Fumana moelelo wa tlhahisoleseding • Ba buisana ka sepheo le baamohedi ba ditaba tsa tema • Ba buisana ka a mang a makgetha a tshebediso ya puo **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O pheta pale hape kapa mehopolo ya sehlooho ka dipolelo tse 2 ho isa ho tse 3 • O hlahisa karabelo e tletseng maikutlo ho tema e badilweng	**Ho ngola seratswana kapa 2 – 3 dipolelo tse kgutshwane a sebedisa foreime** • Sebedisa tlotlontswe e tlwaelehileng ho kenelleditswe maemedi, mantswe le dipolelwana tse hokelang. • O sebedisa dikarolo tsa puo, mopeleto le matshwao a puo ka tsela e nepahetseng • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho taka, leibola le/ kapa ho qetella tema e bohwang** mohl. dimmapa/ditshwantsho/ dinepe/dikhathunu • Amohela tlhahisoleseding ka nepo • O bontsha kgokahano mahareng a dikarolo tse fapaneng tsa tema e bohwang ka nepo • O ngola dipolelo tse hlalosang tema e bohwang • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa ho takilweng kapa dipolelo kapa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a sa tlwaelehang ka nepo a sebedisa bukantswe eo a iketseditseng yona **Ho sebetsa ka dipolelo** • O sebedisa mantswe a hokelang ho bontsha ho kopanya (le) le tatelano (ka nako eo, pele ho moo) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 35-36	**Ho mamela palekgutshwe ka puisano** Kgetha ho tswa ho tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O akanya se latelang se tla etsahala • Ba buisana ka tikoloho le baphetwa • Ba buisana ka diketsahalo tsa sehlooho paleng • O nehelana ka karabelo eo e leng ya hae temeng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina kapa karolo ya pale • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo • O pheta ditaba ka yena/tse mo etsahalletseng • O pheta hape pale eo a e utlwileng kapa eo a e badileng	**Ho bala pale mmoho le puisano** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: o akanya ho tswa sehloohong le ditshwantshong • Ba buisana ka tikoloho le baphetwa • Ba buisana ka diketsahalo tsa sehlooho paleng • O nehelana ka karabelo eo e leng ya hae temeng • O hlwaya karolo ya puo eo e leng puisano • O etsa bonketsisane ba pale kapa karolo e itseng ya pale **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka qapodiso e nepahetseng le boikutlwahatso **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O amanya le bophelo	**Ho ngola palekgutshwe ka tshehetso e hlophisitsweng** O sebedisa foreime ho tlatsa mantswe/ dipolelwana tse siilweng • O sebedisa tlotlontswe e eketsehileng ho kenyelleditswe maemedi, mantswe a hokelang le dipolelwana • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • Sebedisa ho taka kapa dipolelo kapa mantswe kapa dipolelo tse sebedisang mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukatsatsi ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima the tshebediso ya mantswe a hokelang • Hodisa tshebediso ya puo ya mmui. • Hlahisa tshebediso ya matshwao a ditsejana bakeng sa puo ya mmui **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo

KEREITE YA 4				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 37-38	**Ho nka seabo moqoqong ka sehlooho se tlwaelehileng (mohl. Metswalle ya ka)** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng yaTitjhere ya Mehlodi (FTM) • O botsa le ho araba dipotso tse loketseng. • O tshehetsa puisana • O hlompha mehopolo ya ba bang. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso.** *(kgetha e le nngwe bakeng sa ho ikwetlisa tsatsi le leng le le leng)* • O etsa raeme e bonolo, , thothokiso kapa pina kapa karolo ya pale • O bapala papadi e bonolo ka puo • O fana le ho latela ditaelo kapa ditshupiso tse bonolo • O pheta ditaba tsa hae • O pheta pale eo a e utlwileng kapa a e badileng hape	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding ka sehlooho se tlwaelehileng** Tema e tswang bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: O akanya ka ho sebedisa sehlooho le ditshwantsho. • Araba dipotso tse bonolo le ho tswela pele ho botsa dipotso tse rarahaneng. Mohl; hobaneng?O nahana hore..? • Ba buisana ka ditshwantsho **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O bontsha maikutlo a ditema tseo a di badileng ka ho araba	**Ho ngola seratswana/ dipolelo a sebedisa foreimi kapa dipudulwana tsa puo.** • O sebedisa dikahre tse loketseng • O sebedisa tlotlontswe e tlwaelehileng a kenyeletsa maemedi, makopanyi le dipolelwana. • O sebedisa mopeleto le matshwao a puo a loketseng. • O sebedisa bukantswe ho batla mopeleto le moelelo wa mantswe **Ho rekota mantswe le meelelo ya wona bukatsatsing eo a iketseditseng yona** • O sebedisa mantswe kapa metako ho fana ka ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a sa tlwaelehang ka nepo, a sebedisa bukantswe eo a iketseditseng yona • Sebedisa tsebo ya tatelano ya nteterwane le ditlhaku tse qalang lentswe ho fumana lentswe bukantsweng. **Ho sebetsa ka dipolelo** • O ahella hodima tshebediso ya puo pehelo • O ahella hodima tshebediso ya mahlalosi le makgethi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng e balwang ka kopanelo kapa e balwang ka boikemelo
BEKE YA 39-40	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KEREITI YA 5

KEREITI YA 5				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 1-2	**Ho mamela pale e kgutshwanyane** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tse bontshang sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (ditaelo di tla phetwa ka mora beke tse ding le tse ding tse pedi) • Ho araba dipotso • Ho akanya ka se tla etsahala ka morao **Ho pheta pale** • Ho pheta diketsahalo ka mantswe a hao ka tatellano e nepahetseng, a sebedisa lekgathe lefetile le bonolo • Ho bitsa baphetwa ka nepo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme • O bapala papadi e bonolo ya puo. • Ho fana le ho latela ditaelo tse bonolo/ ditshupiso • Ho bolela ditaba tsa hao	**Ho bala pale e kgutshwanyane** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (ditaelo di tla phetwa ka mora beke tse ding le tse ding tse pedi) • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; ho akanya, ho sebedisa medumo le Ditemoso tsa maemo. • Ho buisana ka tlotlontswe e ntjha ho tswa temeng • Ho buisana ka sehlooho le hore pale e etsahala kae (sebaka) • Ho hlalosa mohopolo o bonolo ka pale. • Ho sebedisa bukantswe **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Ho pheta pale hape kapa dintlha tsa sehlooho ka dipolelo tse 3 feela • O fana ka maikutlo ka pale.	**Ho ngola boipolelo (ba tlhaloso/phetelo) ya diketsahalo** • Ba kgetha ho tswa ho boitemohelo • O kgetha dikahare tse loketseng sehlooho. • O dula hodima sehlooho • O sebedisa foreimi e sebediswang ka baithuti bohle. • O sebedisa thutapuo e loketseng, mopeleto le matshwao a puo. • O sebedisa tlotlontswe e amanang le sehlooho. **Ho ngola maikutlo a hae ka pale bakeng sa boimatlafatso** • **Pele ho ho ngola:** babuisana ka tseo ba di ratang/ba sa di rateng. • O ngola dipolelo tse 2 ka tseo ba di ratang/ba sa di rateng. **Ho iketsetsa bukantswe.** • Ho leibola maqephe ka ditlhaku tsa nteterwane • O ngola mantswe a 5 le moelelo ya ona (ditshwantsho/ dipolelo a sebedisa mantswe/ditlhaloso tsa mantswe) • Kapa o tswela pele ho ngola mantswe bukantsweng ya hae ya ho tloha ho kereiti ya 4	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • Ho ahella hodima tsebo ya medumo ho thusa ho peleta mantswe, mohl; mantswe a leloko a thehilweng hodima modumo kapa ho tshwana. • Ho ahella hodima tsebo ya mantswe a hlahang kgafetsa **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho utlwisisa le ho sebedisa mabitso a nang le bongata, mohl; motho/batho. • Ho ahella tshebedisong ya Mabitsobitso, mohl; ka ditlhaku tse kgolo. • Ho ahella tshebedisong ya maemediqho, mohl; wena, yena, rona, lona, bona. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITI YA 5				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 3-4	**Ho nka karolo puisanong ka sehlooho se tlwaelehileng** • Ho botsa le ho araba dipotso tse bonolo ka sehlooho • Ho fetola puo ha ho hlokeha • Ho fa baithuti ba bang sebaka sa ho bua • Ho ba mamela **Ho fana ka dintlha/ tlhaloso ya boipolelo** • Ho pheta diketsahalo tse sa tswa etsahala. • Ho bolela diketsahalo ka tatelano **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane/raeme kapa karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo. • Ho fana le ho latela ditaelo tse bonolo/ ditshupiso • Ho bolela ditaba tsa hao	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho, mohl;** ditjhate/dipapetla/ didayakramo/dimmapa tsa mohopolo/dimmapa/ ditshwantsho/dikrafo/ metako/dikhathunu Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • **Pele ho ho bala:** o bala le hobuisana ka sehlooho le ho sheba ditshwantsho/ didayakeramo/ dimmapa. • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; moelelo o akaretsang. O sebedisa Ditemoso tsa maemo ho fumana moelelo. • Ho hlwaya dintlha tsa sehlooho • Ho hlalosa mantswe a sa tlwaelehang • Ho araba dipotso ka tema. **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O arolelana maikutlo a hae ka tema • O bapisa tema le bophelo ba hae	**Ho ngola ka dintlha/o hlalosa boipolelo a sebedisa foreimi.** • O kgetha dikahare tse loketseng • O latellisa diketsahalo ka tshwanelo • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • O sebedisa thutapuo e loketseng, mopeleto le matshwao a puo • O sebedisa mopeleto o nepahetseng ka thuso ya bukantswe le ho etsa mokgwaritso hape. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Ho ahella hodima tsebo ya medumo ho thusa ho peleta mantswe, mohl; mantswe a leloko a thehilweng hodima modumo kapa ho tshwana. • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho ahella kutlwisisong le tshebedisong ya lekgathe lejwale le bonolo. • Ho sebedisa mahlasi a nako, mohl; hosane, maobane. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITI YA 5				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 5-6	**Ho mamela pale e nang le dayaloko** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tse bontshang sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • O sebedisa tlhaloso ya molomo ho hlwaya batho paleng. • O fana ka maikutlo le dintlha ka pale • O araba dipotso tsa molomo ka pale **Bonketsisane: maemo a tlwaelehileng** • Ho nka karolo dayalokong • Ho kenyelletsa tlhahisoleseding e tshwanelang • Ho sebedisa lekgathe le nepahetseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • Etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme • Ho bapala papadi e bonolo ya puo • Ho fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Ho bolela ditaba tsa hae	**Ho bala pale**. Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; ho lepa, ho sebedisa ditemoso tsa maemo ho fumana moelelo, o bala ho fumana dintlha. • O araba dipotso ka pale **Ho bala pale ya phedisano,** mohl; dimemo • Ho buisana ka sepheo sa tema • O sebedisa bukantswe ho fumana moelelo wa mantswe a matjha. **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O sebedisa mantswe ho hlahisa maikutlo ka tema e badilweng.	**Ho ngola tlhaloso e bonolo ya batho.** • O ngola bonnyane seratswana se le seng • O ngola ka boiqapelo • O sebedisa makgethi a loketseng **Ho ngola molaetsa o mokgutshwanyane** • O hlophisa tlhahisoleseding • O sebedisa sebopeho se nepahetseng, mohl; ditumediso, mohla/ letsatsi, jj. • O bopa dipolelo ka tshwanelo. **Ho ngola serapa** • O hlalosa ketsahalo • O sebedisa makopanyi • O lekola mopeleto le matshwao a puo. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Ho ahella hodima tsebo ya medumo ho thusa ho peleta mantswe, mohl; mantswe a leloko a thehilweng hodima modumo kapa ho tshwana. • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho sebedisa makopanyi ho bontsha koketseho, kopanyo le tatellano. • Ditlhaku tse kgolo bakeng sa mabitsobitso, dithaetlele le diinishiale. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo. • Mantswemararane, mohl; tselatshweu.

KEREITI YA 5				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 7-8	**Ho mamela le ho phethisa ditaelo, mohl; ho etsa se itseng** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • Ho arabela ditaelo ka nepo • Ho latela tatelano ka nepo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • Ho etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa thothokiso/pina • Ho bolela ditaba tsa hae.	**Ho bala tema ya tsamaiso (ditaelo)** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; ho akanya, ho sebedisa ditemoso tsa maemo • Ho buisana ka dintlha tse ikgethileng tsa tema. • Ho buisana ka tatelano ya ditaelo • O phethisa ditaelo (ha ho kgonahala) **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O fana ka tekolobotjha e kgutshwanyane ya molomo. • O kenyelletsa dintlha tsa bohlokwa, mohl; thaetlele, le sehlooho. • O fana ka maikutlo a hae ka tema.	**Ho ngola ditaelo ka tshebediso ya foreimi.** • O sebedisa dintlha tse itseng tse kgethehileng. • O sebedisa tatelano e loketseng, a sebedisa makopanyi, mohl; pele, bobedi, ho latela, jj. • O sebedisa dipolelonolo • O sebedisa sebopeho le Fomete e nepahetseng. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Ho ahella hodima tsebo ya medumo ho thusa ho peleta mantswe, mohl; mantswe a leloko a thehilweng hodima modumo kapa ho tshwana. • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho utlwisisa le ho sebedisa lerui, mohl; a Bongi, tsa ka, la lefatshe. • Tshebediso ya lerui, mohl; tsa ka, tsa hae • Ho ahella tshebedisong ya le kutlwisisong ya makgethi. • Ho ahella tshebedisong le kutlwisisong ya lekgathe lejwale letswelli **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITI YA 5				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 9-10	**Ho mamela thothokiso/ pina** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • Ho bua ka thothokiso/ pina (e mabapi le eng) • Ho e amahanya le boitemohelo ba hae. • Ho hlwaya raeme le morethetho. • Ho fana ka maikutlo a hae (a e rata/ha a e rate) **Ho etsa thothokiso bakeng sa matlafatso** • O qapodisa mantswe ka nepo • O bontsha kutlwisiso ya yona • O fana ka morethetho	**Ho bala thothokiso/ dipina** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • Ho buisana ka sehlooho le dintlha tsa bohlokwa tsa thothokiso. • Ho buisana ka raeme • Ba buisana ka mantswe a qalang ka modumo o tshwanang. • Ba buisana ka mantswe a tshwantshisang medumo ya ona. • Ba buisana ka papiso, mohl; “O bina jwalo ka nonyana”, “Ke naledi” • O araba dipotso ka thothokiso (tsa molomo kapa tse ngolwang) **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka maikutlo a loketseng, a bontsha kutlwisiso • O sebedisa qapodiso e ntle, ho bopa dipolelwana le lebelo. **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O bapisa, mohl; dipale, ditema, dithothokiso/ dipina tse badilweng.	**Ho ngola seratswana ka thothokiso.** • Ho buisana ka seo serapa se leng ka sona. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Ho ahella hodima tsebo ya medumo ho thusa ho peleta mantswe, mohl; mantswe a leloko a thehilweng hodima modumo kapa ho tshwana. • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho sebedisa botona le botshehadi ba mabitso. • Ho sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE **YA 11-12**	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tse bontshang sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • O araba dipotso • O araba dipotso tse bonolo **Ho nka karolo puisanong ya sehlooho ka sehlooho se tlwaelehileng, a fetola puo ha ho hlokahala** • O botsa le ho araba dipotso • O hlompha baithuti ba bang ka ho ba mamela	**Ho bala pale** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • **Pele ho ho bala:** O bala ka thuso/ tshehetso le ho hlalosa sehlooho a shebile ditshwantsho. • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; o a akanya, ka ho sebedisa ditemoso tsa maemo. • O buisana ka tlotlontswe e ntjha • O hlwaya tatelano ya diketsahalo, sebaka le baphetwa. • O sebedisa bukantswe. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Ba buisana ka palekgutshwe	**Ho ngola serapa se bonolo ka foreimi** • O ngola polelo ya selelekela e nepahetseng. • O ngola ka diketsahalo ka bokgabane • O sebedisa makopanyi • O sebedisa makgethi • O ngola qetelo e loketseng. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • Ho sebedisa tsebo ya tatelano ya nteterwane le ditlhaku tse qalang tsa lentswe bakeng sa ho fumana lentswe bukantsweng. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho sebedisa mabitso a bongateng • Ho ahella tshebedisong ya makgethi a hlahellang pele ho mabitso, mohl; E bohola ntja, Tse monate dikuku **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 13-14	**Ho mamela tema ya tlhahisoleseding**, mohl; tlhaloso ya molomo ya dintho/dimela/diphoofolo/ dibaka Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O hlwaya dintho • O hlalosa hore di sebedisetswa eng • Ho ditaka le ho dileibola **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • Etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme • Ho bapala papadi e bonolo ya puo • Ho fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Ho bolela ditaba tsa hae • O bua ka boitemohelo ba hae	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho, mohl;** ditjhate/dipapetla/ didayakramo/dimmapa tsa mohopolo/dimmapa/ ditshwantsho/dikrafo/ metako/dikhathunu Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala • O bala bakeng sa ho fumana tlhahisoleseding e itseng, mohl; pakathuto kapa sekejule. • O araba dipotso ka tema le ditshwantsho. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O pheta tema e badilweng.	**Ho ngola tlhaloso e kgutshwanyane ya ya dintho/dimela/ diphoofolo/dibaka a sebedisa foreimi (mela e 3 – 4)** • O sebedisa foreimi ka nepo • O kenyelletsa le dintlha tse itseng • O sebedisa mahlalosi a nepahetseng • O sebedisa tlotlontswe e loketseng • Matshwao a puo a nepahetse **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. • Ho sebedisa tsebo ya tatelano ya nteterwane le ditlhaku tse qalang tsa lentswe bakeng sa ho fumana lentswe bukantsweng. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho ahella kutlwisisong le tshebedisong ya lekgathe letlang. • Ho sebedisa lekgathe lejwale ho hlalosa diketso **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 15-16	**Ho nka karolo puisanong ka sehlooho se tlwaelehileng (mohl, motho ya matshwao a o ratang e bile o mo rata)** • O botsa le ho araba dipotso tse bonolo ka sehlooho • O fetola puo ha ho hlokahala • O fa baithuti mba bang sebaka sa ho bua • O a ba mamela **Ho fana ka dintlha/ tlhaloso ya boipolelo** • O hlalosa ketsahalo e sa tswa hlaha • O hlalosa diketsahalo ka tatelano **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng samatlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae • O rala dayakramo kapa papetla ka pale	**Ho bala dipale** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • O a badisisa ho fumana dintlha le ho sebedisa Ditemoso tsa maemo ho fumana tlhahisoleseding • O hlwaya le ho bua ka molaetsa. • O utlwisisa tlotlontswe e sebedisitsweng. • O araba dipotso ka pale • O pheta pale ka mantswe a hae (mosebetsi wa molomo kapa o ngolwang) **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng	**Ho ngola serapa a sebedisa foreimi.** • O ngola bonnyane diratswana tse pedi a sebedisa foreimi. • O hokahanya diratswana a sebedisa makopanyi. • O sebedisa tlotlontswe e ntjha le matshwao a puo ao a ithutileng ona. • O sebedisa tlotlontswe e loketseng, mopeleto, matshwao a puo le sebaka mahareng a dirapa • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • Ho kgaola mantswe ho ya ka dinoko **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi. • Ho utlwisisa le ho sebedisa maetsi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 17-18	**Ho mamela le ho araba ditaelo tsa molomo** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O latela ditaelo • O bontsha kutlwisiso ya mantswe a latelang **Ho etsa bonketsisane ba maemo a tlwaelehileng, mohl; ho fana ka ditaelo** • O fana ka bonnyane ditaelo/ditshupiso tse 4 ka tatellano e nepahetseng. • O sebedisa puo/ tlotlontswe le tshebediso ya ditho tsa mmele tse tshwanetseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/	**Ho bala ditema tsa tsamaiso (ditaelo) ,** mohl; resepe kapa ditaelo tsa ho etsa ho hong ho itseng Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** o akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • O sebedisa mawa a ho bala • O araba dipotso ka tema • O latela ditaelo ka nepo. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedii** • O bapisa ditema tseo a di badileng	**Ho ngola resepe a sebedisa foreimi.** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O sebedisa foreimi ka nepo • O kenya lenane la disebediswa • O kenyelletsa tshebetso ka tatelano ka nepo. • O sebedisa tlotlontswe e loketseng. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho utlwisisa le ho sebedisa mahlalosi • Ho utlwisisa lekgathe Letlang. • Ho sebedisa makopanyi. • Ho sebedisa matshwao a potso (?) • Ho sebedisa matshwao a lekgotsi (!) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.
BEKE YA 19-20	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 21-22	**Ho mamela tlhaloso ya molomo ya dibaka/ batho** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Ho hlwaya dibaka/ batho • Ho ela hloko tlhahisoleseding e tshwanelang ho tswa paleng, mohl; tjhateng/ papetleng. **Ho mamela le ho fana ka boipolelo** • Ho hopola boitemohelo ba hae • Ho araba dipotso ka hore ho etsahetseng pele, la bobedi, jj. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae	**Ho bala pale** (Kgetha ho tswa dipaleng tsa sejwalejwale tsa nako tsa jwale empa di se na nnete/ditshomo/ tseo a fetileng ho tsona/ diketso tse bontshang sebete/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • O utlwisisa makgetha a tema • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl;o sebedisa ditemoso tsa maemo ho fumana moelelo le ho lepa. • O araba dipotso ka pale. • O hlwaya baphetwa. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho bala seratswana se sekgutshwanyane** • Ba buisana ka dintlha tsa sehlooho le dintlha tse ding tse ikgethang. **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Ho buisana ka tema e ithutilweng	**Ho ngola serapa hape ka mantswe a hae a sebedisa foreimi.** • O sebedisa dipolelo tse bonolo • O hlwaya diketsahalo tsa sehlooho • O hlalosa diketsahalo ka tatelano e nepahetseng. • O sebedisa thutapuo e loketseng, mopeleto, matshwao a puo le sebaka mahareng a dirapa. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho ahella ho kutlwisiso le tshebediso ya mabitso. • Ho ahella ho kutlwisiso le tshebediso ya maemediqho • Ho ahella ho kutlwisiso le tshebediso ya makgethi • Ho ahella tshebedisong ya lehokamoetsi • Tshebediso ya dibopeho tse fapaneng tsa maetsi • Ho ahella tshebedisong ya letshwao la potso • Ho ahella tshebedisong ya letshwao la lekgotsi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 23-24	**Ho bua ka sehlooho se tlwaelehileng ka mora ho itlhophisa** • O rala le ho lokisa dintlha tsa bohlokwa. • O bolela dipolelo bonnyane tse 3 ka sehlooho • O araba dipotso **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le ditshwantsho,** mohl; ditjhate/dipapetla/ didayakramo/dimmapa tsa mohopolo/dimmapa/ ditshwantsho/dikrafo/ metako/dikhathunu Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** o tsepamisa maikutlo hodima dintlha tsa bohlokwa • Ba buisana ka tlhahjisoleseding e fanweng- • O kgetha dintlha tse loketseng ho araba dipotso **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O pheta tema ka dipolelo tse ka bang 3.	**Ho taka/qetela le ho leibola tema e bonolo ya ditshwantsho,** mohl; ditjhate/dipapetla/ didayakramo/dimmapa tsa mohopolo/dimmapa/ ditshwantsho/dikrafo/ metako/dikhathunu Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O sebedisa tlhahisoleseding ho tswa ho tema ya setshwantsho/e ngotsweng. • O hlophisa tlhahisoleseding. • O fana ka tlhahisoleseding. **Ho etsa kgutsufatso ya tema o sebedisa mohopolo wa monahano.** • O hlwaya bonnyane dintlha tse tharo tsa bohlokwa. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho utwisisa le ho sebedisa mabitso. • Ho sebedisa maemedi • Ho sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 25-26	**Ho mamela dipale** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tse bontshang sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O utlwisisa pale ka ho araba le ho botsa ha hae • O hlahisa maikutlo a hae **O pheta pale hape** • O kgona ho baphetwa ba sehlooho • O pheta pale ka mantswe a hae • O tseba le ho sebedisa makgathe a a rutilweng dikereiting tse fetileng	**Ho bala pale** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Ba buisana ka baphetwa • O araba dipotso ka pale • O hlwaya molaetsa wa sehlooho wa pale. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho bala thothokiso kapa pina** • Ba buisana ka sehlooho le dintlha tsa bohlokwa. **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O amahanya tema le bophelo ba hae.	**Ho ngola pale e bonolo a sebedisa foreimi.** • O ngola pale • Pale e be le qalo, bohare le qetelo **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho qhaqholla polelo e bonolo ho ya ka moetsi, leetsi, moetsuwa • Ho sebedisa makopanyi. • Ntshetsopele ya tshebediso ya puo ya mmui • Ho elellwa le ho sebedisa puopehelo. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 27-28	**Ho nka karolo puisanong ka sehlooho se tlwaelehileng (mohl; tsa bolepi)** • O botsa le ho araba dipotso • O hlompha baithuti ba bang ka ho ba mamela. • O fetola puo moo ho hlokahalang. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae	**Ho bala tema ya tsamaiso,** mohl; ditaelo Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi • O fumana dintlha tse ikgethileng. • O hlalosa ditshwantsho • Ba buisana ka tatelano ya ditaelo **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)**	**Ho ngola tema ya tlhahisoleseding. E sebedisitsweng** nako e fetileng. • O ngola serapa se le seng ho isa ho tse pedi • O hlophisa tlhahisoleseding ka hloko. • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • O sebedisa tshebetso ya ho ngola ka tshehetso. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ntshetsopele le kutlwisiso ya makopanyi • Ho utlwisisa le ho sebedisa puopehelo. • Ho utlwisisa le ho sebedisa tatolo. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 29-30	**Ho nka karolo puisanong ka sehlooho se tlwaelehileng** • O botsa le ho araba dipotso • O hlompha baithuti ba bang ka ho ba mamela • O fetola puo ha ho hlokahala • O botsa le ho araba dipotso tse rarahaneng ho feta, mohl; O ka etsang ha..? **Ho etsa bonketsisane bo bonolo** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O hlahisa mookotaba o utlwahalang • O qapodisa mantswe ka kutlwahalo le ka nepo. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae	**Ho bala tema** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala ka tshehetso. • O hlwaya mookotaba wa tema • Ba buisana ka baphetwa le sebaka. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • O balla hodimo ka maikutlo a loketseng, a bontsha kutlwisiso ya tema. • O balla hodimo a sebedisa qapodiso e loketseng, lebelo le sehalo. **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • O bapisa ditema tseo a di badileng	**Ho ngola dayaloko e kgutshwanyane a sebedisa foreimi.** • O kgetha baphetwa ba loketseng • O hlophisa dayaloko hantle • O sebedisa puo ya mmui • O sebedisa mokgwa oo e seng wa semmuso ho ngola. • O sebedisa matshwao a ho bala a lokeyseng, mohl; dikgutlwana, lekgotsi, letshwao la potso • O sebedisa tshebetso ya ho ngola. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho sebedisa botona le botshehadi ba mabitso. • Ho ahella kutlwisisong ya makgathe • Ho boeletsa tshebediso ya makopanyi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 31-32	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tse bontshang sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • O utlwisisa dipale • Dikarabo- dipotso • O botsa dipotso tse amanang le seo ebile o a araba • O araba le ho botsa dipotso tse kenelletseng tse rarahaneng, mohl; Hobaneng ho .. Eng.?O nahana hore..? -	**Ho bala pale kapa thothokiso kapa pina** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; o sebedisa ditemoso tsa maemo ho fumana moelelo wa mantswe a matjha • Ho buisana ka dintlha tsa sehlooho le tse ding tsa bohlokwa • O hlwaya tatelano ya diketsahalo • O hlwaya tikoloho le baphetwa • O araba dipotso tse bonolo le ho qala ho botsa dipotso tse rarahaneng, mohl; Hobaneng ha.? Eng…? O nahana hore …? **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ka qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Ba buisana ka ditema tse ithutilweng.	**Ho ngola boipolelo ba diketsahalo** O amahanya diketsahalo **Ho ngola pale e bonolo/ serapa/ka foreimi** • O sebedisa sebopeho sa pale Uses story structure • O hokahanya dipolelo ho bopa serapa se nang le moelelo a sebedisa maemedi, makopanyi le matshwao a puo ka nepo. • O sebedisa lekgathe le nepahetseng. • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe • O sebedisa tshebetso ya ho ngola ka tshehetso. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho utlwisisa le ho sebedisa mabitso. • Ho ahella tshebedisong ya maemedoqho. • Ho sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi. • Ho ahella tshebedisong ya lehokamoetsi.. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE **YA 33-34**	**Ho nka karolo puisanong** • Ba buisana ka sehlooho se tsebahalang- • Ba a fapanyetsana, ba bontshana hlompho mme e bile ba hlompha le maikutlo a ba bang. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae	**Ho bala tema** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala:** ho akanya hore tema e bua ka eng ka ho e lekola pele • O araba dipotso • Ba buisana ka dintlha tsa sehlooho le tse ding tse ikgethileng. **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ks qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng **Ho bala le ho utlwisisa phoustara** • **Pele ho ho bala:** buisanang ka ditshwantsho. • Ho hlalosa tlhahisoleseding. • Buisana ka tema	**Ho ngola tema ya tlhahisoleseding a sebedisa foreimi** • O kgetha sehlooho se tshwanetseng • O kenyelletsa tlhahisoleseding e tshwanetseng • O sebedisa tshebetso ya ho ngola ka tshehetso. **Ho sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe.** **Rala phoustara** • O sebedisa tlhahisoleseding e loketseng. • O kenyelletsa setshwantsho. • O sebedisa mongolo wa ho tlanya ka bokgoni. • O nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o hlwekileng, o makgethe le o balehang. **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • Mantswe a nang le modumo o molelele, mohl; seta, leeto, jj. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho ahella tsebang ya mabitso • Ho ahella tshebedisong ya maemedi. • Ho ahella tshebedisong ya makgethi. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 35-36	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tseo e seng tsa nnete/dipale tsa setso/boipolelo ba boitemohelo/diketso tsa ho bontsha sebete/tse tshehisang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa nnete tsa bophelo/pale tsa nalane e seng tsa nnete) Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Ho hlwaya poloto, baphetwa le diketso • O araba dipotso **Ho hlalosa pale eo hape ka mantswe a hae ka tshehtso** • Tatelano ya dintlha tsa pale e etsa moelelo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae • O ikgopotsa diketsahalo kapa boitemohelo ka tatelano e nepahetseng	**Ho bala pale** Tema e tswang bukeng kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • **Pele ho ho bala** ho akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; o sebedisa ditemoso tsa maemo ho fumana moelelo wa mantswe a matjha • Ho buisana ka dintlha tsa sehlooho le tse ding tsa bohlokwa • O hlwaya tatelano ya diketsahalo • O hlwaya tikoloho le baphetwa • O araba dipotso tse bonolo le ho qala ho botsa dipotso tse rarahaneng, mohl; Hobaneng ha.?Eng…? O nahana hore …? **Ho bala thothokiso** • Pele ho ho bala: o akanya ka tshebediso ya sehlooho le ditshwantsho • Ho sebedisa mawa a ho bala, mohl; o sebedisa Ditemoso tsa maemo • O araba dipotso ka thothokiso. • O hlahisa maikutlo sisimolositsweng ke thothokiso. • Ba buisana ka raeme, mantswe a qalang ka medumo e tshwanang le papiso. **Ho itlwaetsa ho bala** • Ho balla hodimo ks qapodiso e tshwanetseng, bokgeleke le maikutlo a loketseng	**O ngola boipolelo ba diketsahalo ka foreimi** • O sebedisa tlhahisoleseding e loketseng. • O kenyelletsa setshwantsho. • O sebedisa mongolo wa ho tlanya ka bokgoni. • O nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o hlwekileng, o makgethe le o balehang. **Ho sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moeleo wa mantswe.** **Ho rekota mantswe le meelelo ya ona ka bukantsweng ya hae** • O ngola dipolelo a sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo a sebedisa bukantswe ya hae. • Sebopeho sa mabitso bonngweng le bongateng. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho ahella kutlwisisong ya makgathe. • Ho ahella tshebedisong ya mathusi. • Ho sebedisa lehlalosi la nako. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.

KEREITE YA 5				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 37-38	**Ho nka karolo puisanong** • O botsa le ho araba dipotso • O hlompha baithuti ba bang • O a ba mamela le ho ba kgothaletsa ho bua. • O fetola puo ha ho hlokahala. **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha mosebetsi o le mong bakeng sa boikwetliso ba letsatsi le letsatsi)* • O etsa thothokiso e kgutshwanyane kapa raeme/karolo ya pale e kgutshwanyane • O bapala papadi e bonolo ya puo • O fana le ho latela ditaelo/ditshupiso tse bonolo/ • O bolela ditaba tsa hae		**Ho rala phoustara** • O sebedisa tlhahisoleseding e loketseng. • O kenyelletsa setshwantsho. • O sebedisa mongolo wa ho tlanya ka bokgoni. • O nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o hlwekileng, o makgethe le o balehang. **Ho ngola tema ya tlhahisoleseding a sebedisa foreimi** • O sebedisa tlhahisoleseding e loketseng. • O kenyelletsa setshwantsho. • O sebedisa mongolo wa ho tlanya ka bokgoni. • O nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o hlwekileng, o makgethe le o balehang.	**Ho sebetsa ka mantswe** • O sebedisa bukantswe ho lekola mopeleto le moelelo wa mantswe. • Sebopeho sa mabitso bonngweng le bongateng. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ho mntshetsa pele tshebediso ya makopanyi. • Ho sebedisa lehlalosi la mokgwa. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a tswang temeng ya padisommoho kapa ya boikemelo.
BEKE YA 39-40	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KEREITE YA 6

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 1-2	**Ho mamela palekgutshwe** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete/ dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Araba dipotso ho bontsha kutlwisiso • Fana ka karabelo ya hae bakeng sa pale, **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala palekgutshwe** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete/ dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala mohl. ho lepa, ho sebedisa medumo le ditemoso tsa maemo • Buisana ka tlotlontswe e ntjha ho tswa temeng e badilweng • Buisana ka thaetlele, le hore pale e etsahalla kae (sebaka) • Araba dipotso tse bonolo ka pale **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng	**Ho ngola seratswana a tshehetswa** • Sebedisa foreime • Ngola polelo e lokelang e bulang ka tshehetso • Sebedisa makopanyi • Ngola pheletso e loketseng ka tshehetso • Sebedisa thutapuo e nepahetseng, tlotlontswe, mopeleto le qapodiso **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare • Eketsa hodima tsebo ya medumo ho ka peleta mantswe mohl. bopa mantswe ho ya ka leloko hore na a utlwahala jwang le ho shebeha jwang • Eketsa tsebo ya mantswe a bonwang le mantswe a sebediswang kgafetsa **Ho sebetsa ka dipolelo** • Utlwisisa le ho sebedisa mabitso a balehang (mohl. buka – dibuka) • Ahella hodima tshebediso ya maemedi (mohl. Ke, o, e, rona, bona) • Eketsa tshebediso ya lehokamoetsi mohl. Ho na le buka e le nngwe/ Ho na le dibuka tse.. • Eketsa kutlwisiso le tshebediso ya makgathe **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 3-4	**Ho boloka puisano e tswella ka sehlooho seo a se tlwaetseng (mohl. Mmele le Bophelo bo botle)** • Botsa le ho araba dipotso • Hlompha baithuti ba bang ka ho ba mamela **Ho itlwaetsa ho mamela le ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Buisana ka sehlooho se tlwaelehileng	**Ho bala tlhaloso e bonolo/phetha moqoqowa** Tema ho tswa bukeng kapa faeleng ya titjhere ya mohlod i (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala mohl. ho lepa, sebedisa dikgakollo tsa modumo le maemo • Buisana ka tlotlontswe e ntjha e badilweng ho tswa temeng • Araba dipotso dipotso tse bonolo ho tswa temeng **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Fana ka maikutlo a hae mabapi le tema	**Ho ngola se mo etsahaletseng kapa molaetsa o bonolo** • Tiiseletsa makgetha a ditaba tsa hae tsa boinnotshi/molaetsa • Sebedisa foreime • Lebisa molaetsa ho motho ya lokelang ho o fumana • Hlaola diphoso ka tshehetso mongolong wa hae ka ho lokisa thutapuo, matshwao a puo le diphoso tsa mopeleto **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Sebedisa tsebo ya ditllhaku tsa nteterwane le ditlhaku tsa pele pele tsa lentswe ho fumana mantswe ka hara dikshinare. • Kgaola mantswe a malelele ho ba dikotwana tse nyane mohl ho-bane; po-le-lo **Ho sebetsa ka dipolelo** • Eketsa kutlwisiso le tshebediso ya makgathe • Eketsa tshebediso ya mahlalosi le makgethi **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 5-6	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) Kgutsufatsa pale ka tshehetso foreimeng • Utlwisisa dipotso tsa motheo **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso kapa karolo ya pale • Bapala papadi ya puo • Buisana ka sehlooho se tlwaelehileng	**Ho bala tema** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete) mohl. dayari/mongolo dayaring) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala ka tshehetso mohl. lepa, sebedisa medumo le dikgakollo tsa maemo • Buisana ka tlotlontswe e ntjha e badilweng ho tswa temeng • Araba dipotso ka tema **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke, sebaka le bo boikutlwahatso nepahetseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Buisana ka maikutlo a hae	**Ho ngola bakeng sa ho itekola** mohl. dayari ho sebediswa foreime • Hlahisa le ho buisana ka makgetha dayaring • Sebedisa foreime • Sebedisa setaele se seng sa semmuso • Phetha diketsahalo ka tatelano • Sebedisa makopanyi • Sebedisa thutapuo, mopeleto le matshwao a puo a nepahetseng **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare • Sebedisa tsebo ya ditllhaku tsa nteterwane le ditlhaku tsa pele pele tsa lentswe ho fumana mantswe ka hara dikshinare. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ahella hodima tshebediso ya maemedi (mohl. Ke, o, e, rona, bona) • Utlwisisa le ho sebedisa maetsi ho hlalosa diketso • Eketsa hodima tshebediso ya mahlalosi a bontshang boemo (hodima, tlasa, ka hodimo ho) • Sebedisa makopanyi ho bontsha ho kopanya (le) le tatelano (yaba, pele) , • Sebedisa mokgwa wa dipotso mohl. mang, eng, neng, efe, hobaneng, jwang • Ditlhaku tse kgolo bakeng sa mabitsobitso, bakeng sa dithaetlele le diinishiale tsa batho **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 7-8	**Ho mamela le ho buisana ka ditaelo tsa motheo** • Arabela ka diketso bakeng sa itaelo tse bonolo • Sebedisa makopanyi • Sebedisa tatelano e nepahetseng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso kapa pina kapa karolo ya pale • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala tema tsa tsamaiso** mohl. ditaelo **tse nang le tse bonwang** mohl. didayakeramo/ ditshwantsho/dikerafo/ difotokerafo/ditshwantsho tse takilweng Tema ho tswa bukeng kapa faeleng ya titjhere ya mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ka tshehetso: lepa ho tswa thaetleleng, ditshwantshong le dihloohong • Sebedisa mawa a ho bala ka tshehetso: Buisana ka a mang a makgetha a bonwang, manolla tlhahisoleseding e temeng e bonwang • Latela ditaelo **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke, sebaka le maikutlo a lokelang **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho etsa phazele ya mantswe bakeng sa ho imatlafatsa** • Sebedisa tlotlontswe e lokelang • Peleta mantswe ka nepo • Hlalosa meelelo ya mantswe/o a sebedisa dipolelong	**Ho qetella ditema tse bonwang** mohl. didayakeramo/ ditshwantsho/dikerafo/ difotokerafo/ditshwantsho tse takilweng • Kenya dileobole tse nepahetseng • Kenyeletsa tlhahisoleseding e lokelang • Sebedisa mantswe a sehlooho **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa mokgwa wa ho laela wa leetsi • Qala ho sebedisa makgethi a kang nngwe, pedi, jj le pele, bobedi, qetela. • Sebedisa mokgwa wa tatolo (mohl. 'Ha ke na'; 'ha a na') • Sebedisa "tlameha" ho bontsha tlhokeho • Sebedisa lefetile letswelli/lekgathe lephethi lefetile letswelli • Qala ho sebedisa maemedi a bontshang sebaka (ho ya) , nako (ka, nakong ya) , thuo (le) • Utlwisisa le ho sebedisa kganyetso **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Disinonime (mantswe a nang le moelelo o tshwanang mohl. ntja/ mokoto)

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 1				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 9-10	**Ho mamela dithothokiso/dipina** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Sebedisa tlhaloso ya molomo ho hlwaya batho kapa dintho **Ho bapala papadi ya puo bakeng sa matlafatso** • Fana le ho latela ditaelo ka nepo • Ba fapanyetsana • Phethela papadi ka nako e abuweng	**Ho bala dithothokiso** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Buisana ka sehlooho le mohopolo wa sehlooho • Utlwisisa ka tsela e bonolo tse ding tsa dintlha tsa thothokiso mohl. raeme, alithereishene, • Buisana ka tlotlontswe e ntjha e badilweng ho tswa temeng • Sebedisa dikshinare **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng	**Ho ngola tlhaloso ya motho/ntho/phoofolo/ semela/sebaka** • Kgetha dikahare tse lokelang • Tsepama hodima tlhaloso e bonahalang • Ngola ka boiqapelo a sebedisa makgethi le mahlalosi • Hlaola diphoso mongolong wa hao, lokisa diphoso tsa mopeleto **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj. Sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare **Ho sebetsa ka dipolelo** • Utlwisisa le ho sebedisa sebopeho sa thuo sa lebitso (mohl. mahlo a Bongi) • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi • Eketsa hodima tshebediso ya makgathe **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Mantswemararane mohl. lejelathoko

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 11-12	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete/dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Araba dipotso tse tobileng • Ela hloko tlhahisoleseding e lokelang • Bolela le ho phetha dipale **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala pale** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: bala le ho buisana ka thaetlele le ho sheba ditshwantsho • Sebedisa mawa a ho bala mohl. lepa, o sebedisa dikgakollo maemong • Buisana ka tlotlontswe e ntjha • Hlwaya tatelano ya diketsahalo, maemo le baphetwa (mohl. hlalosa maikutlo a baphetwa, le ho bua ka mabaka bakeng sa diketso tsa bona) • Hlahisa maikutlo mabapi le sesosa le ditlamorao • Sebedisa dikshinare **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ ka bobedi** • Fana ka maikutlo le ho amahanya dibuka le maikutlo a hae life	**Ho ngola pale e bonolo o sebedisa foreime** • Sebedisa sebopeho sa pale jwalo ka foreime • Ngola polelo e lokelang e bulang • Sebedisa makopanyi • Sebedisa a mang a makgethi • Ngola pheletso e loketseng • Tsepama hodima sehlooho • Hokahanya dipolelo ho ba seratswana se nepahetseng a sebedisa mabitsobitso, makopanyi le matshwao a nepahetseng a puo • Sebedisa thutapuo e nepahetseng, mopeleto le qapodiso • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho ngola seratswana ho hlahisa le ho hlalosa maikutlo a hae** • Ngola dipolelo tse 2 ho ya ho 3 • Kgetha tlhahisoleseding e loketseng • Fana ka maikutlo a hae • Hlalosa ka kelohloko **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj. **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare **Ho sebetsa ka dipolelo** • Utlwisisa le ho sebedisa mabitso a balehang (mohl. tjhoko) • Eketsa hodima tshebediso ya maemeditshupi (mohl. sena, seno, tseno, tsena) • Eketsa hodima tshebediso ya makgethi kamora mabitso mohl. Ntja e nnyane • Qala ho sebedisa maetsi ho latela makgathe mohl. matha, mathile • Eketsa hodima kutlwisiso le thebediso e bonolo ya lekgathe lejwale • Qala ho sebedisa “tlameha”, “lokela” le “lokela ho” ho bontsha maikemisetso. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 13-14	**Ho mamela ditlhaloso tse etswang ka molomo tsa dintho/diphoofolo/ dimela/dibaka** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Hlwaya hore ke eng • Hlalosa hore ke ya eng • O arola dikarolwana ho tswa karolong e kgolo • O a thala mme a leobole • Sebedisa tlotlontswe e amanang le dithuto tse ding **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding** mohl. ho tswa dithutong tse ding. Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: buisana ka sehlooho ka tshehetsole ho boeletsa tlotlontswe ya bohlokwa • Bala seratswana le ho hlwaya mehopolo ya sehlooho le polelo ya sehlooho • Araba dipotso ka tema le tse bonwang ka mahlo mohl. dikerafo, didayakeramo, dipapetla **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ ka bobedi** • Kgutsufatsa seoo ba se badileng dipolelong tse mmalwa	**Ho ngola tlhaloso/ seratswana/dipolelo tsa dintho/diphoofolo/ dimela/dibaka** • Kenyeletsa dintlha tse lokelang tse ikgethileng • Hlalosa sebopeho tsa tjhebeho • Sebedisa makgethi a nepahetseng • Sebedisa tlotlontswe e lokelang • Matshwao a puo a nepahetse • Kgwaritsa mongolo, fumana pehelo mabapi le mosebetsi, hlaola diphoso le ho ngola hape **Ho qapa, thala le ho leibola tema e bonwang** mohl. mohl. ditjhate/ dipapetla/didayakeramo/ dimmapa tsa monahano/ dimmapa/ditshwantsho/ dikerafo/meralo • Sebedisa tlhahisoleseding ho tswa temeng e ngotsweng kapa e bonwang • Kenyelletsa tlhahisoleseding e ikgethileng • Sebedisa mantswe a sehlooho and phrases • Sebedisa tlotlontswe e nepahetseng **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj. Sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso • Sekaseka mehopolo ka mokgwa o nang le kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Tiiselletsa thuto ya bonngwe le bongata **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa mabitso a nang le bongata feela mohl. metsi le madi • Qala ho sebedisa maemedi a thuo (mohl. ya ka, ya hao, ya hae, ya rona, ya bona) • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi • Sebedisa mahlalosi a mokgwa (mohl. ka pele, butle) • Ntshetsapele kutlwisiso le tshebediso ya makopanyi ho bontsha ho kopanya, tatelano le kgohlano. **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 15-16	**Ho mamela tse etsahaletseng motho** • Hlwaya dikgopolo tse bohlokwa haholo le batho ba bohlokwa • Araba dipotso ka ha se etsahetseng pele, bobeding, jj, ho phetha ketsahalo e le nnngwe hape **Ho etsa bonketsisane ba maemo a tlwaelehileng** • Sebedisa puo e nepahetseng le diketso • Hlopha dikahare ka tsela e hlokolosi **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa ho matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Bolela le ho phethaphetha dipale	**Ho bala dipale** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete/ dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa ka tshehetso ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Bala bakeng sa dintlha le ho sebedisa dikgakollo tsa maemo ho fumana moelelo • Utlwisisa tlotlontswe • Araba dipotso tsa motheo ka ha pale (mohl. molaetsa le sebaka) **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng **Ho bala tema ya hae le ya boithabiso** mohl. dayari ya hae kapa lengolo • Tshwaela ka dintlha tsa sehlooho • Bala bakeng sa ho fumana dintlha mme o lemoha le setaele se seng sa semmuso • Tshwaela ka fomate le ditumediso **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Amahanya ho bala le bophelo ba hae	**Ho ngola lengolo le bonolo la setswalle** • Hlahisa makgetha a lengolo la setswalle • Sebedisa foreime • Sebedisa setaele se seng sa semmuso • Ngola bonnyane diratswana tse pedi tse kgutshwanyane • Sebedisa tlotlontswe e ntjha le matshwao a puo a ithutilweng • Sebedisa thutapuo, mopeleto le matshwao a puo a nepahetseng le sebaka pakeng tsa diratswana **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa leetei le tlwaelehileng mohl. tsamaya, tsamaile • Sebedisa dibopeho tsa leetsi ka mekgwa e fapaneng • Sebedisa mahlalosi a nako (mohl. 'Ha a ke a nketela.') . • Qala ho sebedisa makopanyi ho bontsha kgohlano (empa) , fana ka mabaka (hobane) le sepheo (hore) . **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Malatodi (mantswe a meelelo e fapaneng mohl. hodimo/faatshe)

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 2				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 17-18	**Ho etsa dipatlisiso tsa phaposi** mohl. inthaviuwa baithuti mmoho) , ho rekota dikarabo tjhateng kapa kerafong • Botsa le ho araba dipotso • Tshwara diinthaviu ka hlompho • Rekota tlhahisoleseding ka ho nepahala • Sebedisa sebopeho ka nepo • Sebedisa mantswe a sehlooho le dipolelwana **Ho boloka dipuisano di tswella ka sehlooho se tlwaelehileng bakeng sa matlafatso** • Mamela le ho fa baithuti ba bang sebaka sa ho bua • Botsa le ho araba dipotso • Fana ka maikutlo mohla. O nahana hore..?	**Ho bala tlhahisoleseding e nang le tema e bonwang** mohl. dipapetla tsa nako le dinako tsa maneneo a thelevishene/ditjhate/ dipapetla/didayakeramo/ dimmapa tsa monahano/ dimmapa/ditshwantsho/ dikerafo Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: buisana ka sehlooho le ho boeletsa tlotlontswe ya bohlokwa • Bala seratswana le ho hlwaya mehopolo ya sehlooho le polelo ya sehlooho • Araba dipotso ka tema le tse bonwang ka mahlo • Okola feela bakeng sa tlhahisoleseding **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng **Ho rarolla diphazele tsa mantswe bakeng sa ho imatlafatsa** • Sebedisa tlotlontswe e lokelang • Peleta mantswe ka nepo • Hlalosa moelelo wa mantswe/o a sebedisa polelong • Sebedisa dikshinare **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Bapisa dibuka le tema e badilweng	**Ho iketsetsa leqephe la dipotso le bonolo** • Ngola dipotso ka ho hlaka • Tlohela sebaka bakeng sa dikarabo • Sebedisa mokgwa wa ho botsa dipotso ka nepo **Ho ngola seratswana ho hlahisa le ho hlalosa maikutlo** • Ngoladipolelo tse 3-4 ka tshehetso • Kgetha tlhahisoleseding e loketseng • Fana ka maikutlo a hae • Hlalosa ka kelohloko **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho sebetsa ka dipolelo** • Eketsa hodima kutlwisiso le tshebediso yafuture tense • Qala ho sebedisa “tlameha”, “lokela” le “tlameha ho” ho bontsha tlameho. • Qala ho sebedisa mahlalosi **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Diantonime (mantswe a meelelo e fapaneng mohl. hodimo/faatshe)
BEKE YA 19-20	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 21-22	**Ho mamela ditlhaloso tsa molomo tsa dibaka/ diphoofolo/dimela/ dintho/jj.** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Hlwaya dibaka • Lemoha tlhahisoleseding e hlokehang mohl. tjhateng/tafoleng • Hlwaya ditshwano le diphapano **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Hopola boiphihlelo kapa diketsahalo ka tatelano e nepahetseng, a sebedisa makopanyi	**Ho bala pale** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Hlalosa makgetha a tema • Sebedisa mawa a ho bala mohl. sebedisa dikgakollo tsa maemong ho utolla moelelo, o iketsetsa diqeto • Araba dipotso mabapi le pale • Hlwaya le ho buisana ka sebaka le baphetwa • Hlalosa sesosa le ditlamorao paleng mohl. Ho etsahetseng neng..? Kapa, O nahana hore.. ho etsahetseng?? **Ho bala mangolo a bonolo a setswalle bakeng sa ho imatlafatsa** • Hlwaya mehopolo ya sehlooho • Araba dipotso tse tobileng • Hlwaya makgetha a tema mohl. letsatsi, ditumediso	**Ho ngola ka hara dayari** • Kgetha dikahare tse lokelang bakeng sa sehlooho • Sebedisa dibopeho tse lokelang jwalo ka foreime • Phetha diketsahalo ka tatelano e nepahetseng • Sebedisa makopanyi • Sebedisa thutapuo, mopeleto le matshwao a puo a nepahetseng le sebaka pakeng tsa diratswana **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare • Kenya dihlongwapele ho bontsha bongata ba dintho **Ho sebetsa ka dipolelo** • Eketsa hodima tshebediso ya mabitsobitso mohl. ka ditlhaku tse kgolo • Eketsa hodima tshebediso ya makgathe • Sebedisa “tla” ho bontsha hore ntho e itseng e tla etsahala mohl. Ho tla ba le sefefo kajeno • Qala ho sebedisa makopanyi ho bontsha sesosa le ditlamorao (hore) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Disinonime (mantswe a nang le moelelo o tshwanang mohl. ntja/ mokoto)

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 23-24	**Ho mamela puo e bonolo mabapi le taba e itseng** • Botsa le ho araba dipotso tse bonolo • Buisana ka dintlha tsa sehlooho • Fana ka maikutlo • Hlompha baithuti ba bang ka ho ba mamela **Ho bua ka taba e itseng ka mora hore ho etswe boitokisetso** • Kgetha sehlooho le dikahare tse lokelang • Tsepama hodima sehlooho • Hlopha dikahare ka tsela ya tatelano	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding e nang le tse bonwang** mohl. ditjhate/dipapetla/ didayakeramo/dimmapa tsa monahano/dimmapa/ ditshwantsho/dikerafo. Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: okola bakeng sa ho fumana dintlha tse bohlokwa • Botsa dipotso • Kgetha dintlha tse lokelang bakeng s aho araba dipotso • Etsa kgutsufatso ya mmapa wa monahano ya tema/ditema tse kgethilweng **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng	**Ho ngola tema ya tlhahisoleseding a sebedisa tse bonwang** mohl. ditjhate/dipapetla/ didayakeramo/dimmapa tsa monahano/ dimmapa/ditshwantsho/ dikerafo Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Bala ditema tse kgethilweng • Sebedisa tlhahisoleseding ho tswa temeng ho thala le ho leobola tema e bonwang mohl. dipapetla kapa ditjhate kapa dikerafo **Ho fetolela tema sebopehong sa setshwantsho** mohl. sebedisa dinoutsu tsa tlhahisoleseding e bokeleditsweng • Fetolela tema sebopehong sa setshwantsho mohl. kerafo kapa papetla • Sekaseka tlhahisoleseding **Ho ngola pehelo e kgutshwanyane foreimeng** ka tlhahisoleseding e bokeleditsweng • Lekola tlhahisoleseding ka tshehetso • Sebedisa sebopeho se lokelang bakeng sa raporoto	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa mokgwa wa bong bakeng sa mabitso a mang (mohl. kgomo/pholo) • Eketsa hodima tshebediso ya makgethi kamora mabitso mohl. Ntja e nyane • Eketsa tshebediso ya lehokamoetsi mohl. Ho na le buka e le nngwe/ Ho na le dibuka tse.. • Eketsa hodima tshebediso ya makgathe **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Mantswse a welang tlasa leloko le le leng mohl. khavara ya buka le leqephe di wela lekaleng le tshwanang e leng “buka”

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 25-26	**Ho mamela pina/ thothokiso e bonolo** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Hopola mohopolo wa sehlooho • Buisana ka mohopolo oo e leng ona taba • Amahanya le boiphihlelo ba hae • Hlwaya morethetho • Hlahisa maikutlo a tsowang ke thothokiso • Bina pina/mela e kgethilweng ya pina **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala dithothokiso kapa pinas** • Pele ho ho bala: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala mohl. sebedisa dikgakollo tsa maemo • Araba dipotso mabapi le thothokiso • Hlahisa maikutlo a tsositsweng ke thothokiso • Buisana ka raeme • Buisana ka papiso e etswang thothokisong **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka maikutlo, bontsha kutlwisiso • Balla hodimo ho sebediswa qapodiso e nepahetseng, sebaka le bophahamo ba lentswe. **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Bapisa tema le bophelo ba hae	**Ho ngola seratwana se bonolo/seratswana o sebedisa mokgwa wa ho ngola - ka tshehetso** • Kgetha dikahare tse kgahlisang • Sebedisa dibopeho tsa pale jwalo ka foreime • Sebedisa maqalo, mahareng le qetelo • Bolela diketsahalo ka tatelano e lokelang • Sebedisa lekgathe le nepaehtseng le ho laola dipolelo ka “le” le “empa” • Sebedisa matshwao a puo, • Sebedisa sebaka se nepahetseng pakeng tsa diratswana **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello a sebedisa mohl. dimmapa tsa monahano • Ngola mokgwaritso wa pele • Fumana tlaleho ka dikahare le tshebediso ya thutapuo le tlotlontswe • Sheba mopeleto • Ngola mokgwaritso ya ho qetela **Ho ngola bakeng sa boithapollo** mohl. thothokiso e bonolo ya mela e mene kapa dipolelo tse raemang • Kgetha sehlooho • Ngola dipolelo tse raemang ka sehlooho seo • Sebedisa papiso e le nngwe **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo, a sebedisa dikshinare ya hae • Kgutsufatsa mantswe mohl. thelevishene/TV **Ho sebetsa ka dipolelo** • Ahella hodima tshebediso ya maemedi (mohl. Ke, o, e, rona, bona) • Sebedisa mahlalosi- • Qala ho sebedisa maemediqho **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Ho kenya dishlongwapele kapa dihlongwanthao motsong wa lentswe

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 27-28	**Ho mamela le ho phethahatsa ditaelo** mohl. mokgwa wa tshebetso • Lepa hore ho tla latelang eng • Buisana ka dintlha tse ikgethileng tsa tema • Buisana ka tatelano ya ditaelo • Buisana ka sebopeho sa leetsi le sebedisitsweng **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala ditema tsa mokgwa wa tshebetso** mohl. risepe/ditaelo (mohl. ho mena lebokose la pampiri) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa ho tswa thaetleleng le dihloohong. Manolla tse bonwang • Araba dipotso mabapi le tema • Buisana ka se lokelang ho etsahala • Buisana ka tatelano ya ditaelo • Latela ditaelo **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Hlalosa a mang a makgetha a tema a badilweng	**Ho etsa mmapa wa monahano/kgutsufatso ya tema e kgutshwane ka foreime** • Hlwaya bonyane dintlha tse tharo tsa sehlooho • Hlopha tlhahisoleseding ka makgethe • Sebedisa disimbole tse lokelang/ didayakeramo/ tema e nngwe ya setshwantsho e lokelang • Sebedisa tlotlontswe e nepahetseng • Sheba mopeleto • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello using mohl. dimmapa tsa monahano • Ngola mokgwaritso wa pele • Sheba mopeleto • Ngola mokgwaritso ya ho qetela **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Mantswe ao hangata a sebediswang ka ho fosahala (mohl. Lengole/lengolo) **Ho sebetsa ka dipolelo** • Utlwisisa le ho sebedisa mokgwa wa thuo wa lebitso (mohl. Mahlo a Bongi) • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi • Utlwisisa le ho sebedisa maetsi ho hlalosa diketso • Eketsa hodima tshebediso ya makgathe **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 3				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 29-30	**Ho nka karolo puisanong ka sehlooho se tlwaelehileng (mohl. maemo a lehodimo)** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Botsa dipotso tse lokelang le ho araba dipotso • Boloka puisano e tswella • Hlahisa maikutlo • Hlompha maikutlo a ba bang • Kgothalletsa baithuti ba bang ho bua puo ya tlatsetso **Ho etsa bonketsisane bo bonolo** • Sebedisa dikahare le puo e nepahetseng • Sebedisa puo ya mmui • Ntshetsapele mookotaba wa pale o nang le moelelo • Sebedisa lentswe le matshwao le dipontsho ho fetisa molaetsa • Qapodisa mantswe ka ho utlwahala le ka ho nepahala	**Ho bala bonketsisane** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala ho lepa ho tswa thaetleleng • Sebedisa mawa a ho bala • Hlwaya mookotaba wa pale • Buisana ka baphetwa, sebaka le ketso • Hlahisa maikutlo a tsowang ke tema • Buisana ka makgetha a tema haholoholo matshao a puo le sebopeho **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka maikutlo, bontsha kutlwisiso ya tema • Balla hodimo a sebedisa qapodiso e nepahetseng sebaka le bophahamo ba lentswe. **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Nehelanan ka pehelo e kgutshwane ya molomo mabapi le buka ka dikahare le sebopeho se nepahetseng • Fana ka maikutlo a hae	**Ho ngola puisano e kgutshwanyane**, sebedisa setaele se seng sa semmuso sa ho ngola (foreimeng) • Kgetha baphetwa ba lokelang • Ntshetsapele puisano le diketsahalo ka tatelano • Sebedisa puo ya mmui • Sebedisa matshwao a puo a lokelang mohl. feelwane, makalo le letshwao la potso **Sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello ka tshebediso ya dimmapa tsa monahano • Hlahisa mokgwaritso wa pele • Fumantshwa pehelomorao le hoboeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang o nang le sebaka se nepahetseng **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Eketsa hodima tsebo ya medumo ho ka peleta mantswe mohl. bopa mantswe ho ya ka leloko hore na a utlwahala jwang le ho shebeha jwang **Ho sebetsa ka dipolelo** • Qala ho sebedisa makgetha a kang nngwe, pedi, jj le ya pele, ya bobedi, ya ho qetela. • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgetha ho kenyeleditswetse amanang le themphereitjha • Sebedisa mefuta e fapaneng ya makgethi ho kenyeletswa a buang ka dilemo **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 31-32	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tswa paleng ya sejwalejwale e seng ya nnete/dipale tsa setso/ tseo motho a di boneng ka boyena/diketsahalo tsa bahale/metlae/dipale tsa bophelo ba nnete/ dipale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Botsa dipotso tse lokelang le ho araba dipotso • Araba dipotso tse bonolo le ho qala ho botsa dipotso tse rarahaneng mohl. Hobaneng o sa ka wa..?; Ke eng..? O nahana jwang..? **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala pale** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mehlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa hotswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala: sebedisa dikgakollo tsa maemo ho fumana moelelo wa mantswe a matjha • Buisana ka sebaka le baphetwa • Buisana ka tatelano ya diketsahalo, araba dipotso mabapi le se etsahetseng pele, la bobedi, jj. • Botsa le ho araba dipotso tse rarahaneng mohl. Hobaneng o sa..?; Ke eng..? O nahana eng..? **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho bala mangolo a setswalle (bakeng sa ho boimatlafatso)** • Pele ho ho bala: lepa ho itshetlehilwe hodima ho okola tema • Sebedisa mawa a ho bala: sebedisa dikgakollo tsa maemo ho fumana moelelo wa mantswe a matjha • Hlwaya mehopolo ya sehlooho le dintlha tse ikgethileng • Buisana ka sepheo sa lengolo • Buisana ka fomate ya lengolo **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka maikutlo, bontsha kutlwisiso • Balla hodimo a sebedisa qapodiso e nepahetseng, sebaka le bophahamo ba lentswe	**Ho ngola pale/ seratswana se bonolo** • Sebedisa sebopeho sa pale jwalo ka foreime • Sebedisa puo ka tsela ya boinahanelo haholoholo tlotlontswe e fapaneng • Hokahanya dipolelo ho ba seratswana se nepahetseng a sebedisa mabitsobitso, makopanyi le matshwao a nepahetseng a puo • Sebedisa thutapuo e nepahetseng, mopeleto le qapodiso • Sebedisa lekgathe le nepahetseng a sa fetohe • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng hantle, ka tshebediso ya dikshinare • Eketsa hodima tsebo ya mantswe a bonwang le a sebediswang kgafetsa **Ho sebetsa ka dipolelo** • Utlwisisa le ho sebedisa mabitso a balehang (mohl. buka – dibuka) • Eketsa hodima tshebediso ya maemeditshupi (mohl. sena, seno, tseno, tsena) • Eketsa hodima tshebediso ya makgethi kamora mabitso mohl. Sefate se seholo • Sebedisa mahlalosi a nako (mohl. hosane, maobane) • Qala ho sebedisa maemedi a bontshang tsela (ho ya) , nako (ka, nakong ya) , thuo (ka) **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Diantonime (mantswe a meelelo e fapaneng mohl. hodimo/faatshe)

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 33-34	**Ho mamela le ho buisana ka puo e buuweng** • Buisana ka dintlha tsa sehlooho le ditlha tse ikgethileng • Rekota tlhahisoleseding e ikgethang hodima tjhate kapa mmapa wa monahano **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua bakeng sa matlafatso** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala tema ya tlhahisoleseding** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: bala le ho buisana ka dihlooho le ditshwantsho • Ela hloko seabo seoditshwantsho le difotokerafo di se bapalang ho bopeng moelelo • Araba dipotso mabapi le tema • Kgutsufatsa seratswana a tshehetswa **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Hlahisa karabo ka tsela ya maikutlo ka tema e badilweng • Amahanya tema le bophelo ba hae	**Sebedisa tlhahisoleseding ho tswa temeng e bonwang** mohl. ditjhate/ dipapetla/didayakeramo/ dimmapa tsa monahano/ dimmapa/ditshwantsho/ dikerafo ho ngola tema • Ngoladiratswana tse pedi ho isa ho tse tharo • Mopeleto le matshwao a puo a nepahetse **Ho ngola tema e bonwang ya tlhahisoleseding** • Etsa kgutsufatso ya mmapa wa monahano wa tema e kgutshwanyane ka tshehetso • Hlophisa dintle le dimpe ka hara papetla • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Sebedisa tsebo ya ditllhaku tsa nteterwane le ditlhaku tsa pele pele tsa lentswe ho fumana mantswe ka hara dikshinare. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Qala ho sebedisa maemedi a thuo (mohl. ya ka, ya hao, ya hae, ya rona, ya bona) • Eketsa hodima kutlwisiso le tshebediso e bonolo ya lekgathe • Sebedisa makopanyi ho bontsha ho kopanya (le) le tatelano (yaba, pele) • Sekaseka dipolelo tse bonolo ho ya ka moetsi, ketso, moetsuwa mohl. “Bongi/bala/buka ya hae” • Utlwisisa le ho sebedisa puopehelo. • Sebedisa melawana e fetolelang mabitso ho ba dibaka (mohl. ‘Gauta, e leng serashwa se fumanwang Gauteng, ke ntho e bohlokwa e rekisetswang dinaha tsa ntle.’) • Sebedisa feelwane bakeng sa ho arola mabitso lenaneng • Sebedisa ditsejana bakeng sa puo ya mmui **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 35-36	**Ho mamela pale** (Kgetha ho tswa ho dipale tse seng tsa nnete/ditshomotseo a fetileng ho tsona/ qabolang/ditoro tsa motshehare/dipale tsa bophelo ba nnete/pale tsa histori tse seng tsa nnete) Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Botsa dipotso tse lokelang le ho araba dipotso • Kgutsufatsa pale • Araba le ho qala ho botsa dipotso le ho araba dipotso tse rarahaneng mohl. Hobaneng o sa..? efe? O hopola jwang...? • Hlahisa maikutlo le ho fana ka mabaka bakeng sa maikutlo ao mohl. mabapi le ditaba tsa boitshwaro, kahisano, tse hlokolosi paleng, ho fapanyetsana pakeng tsa dipuo ha a kgona • Sebedisa makgathe a hlahisitsweng pejana kereiteng tse fetileng mohl. lefetile le letlang le bonolo	**Ho bala pale** Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa from the title and ditshwantsho • Sebedisa mawa a ho bala: sebedisa dikgakollo tsa maemo ho fumana moelelo wa mantswe a matjha • Buisana ka poloto, sebaka le baphetwa • Buisana ka tatelano ya diketsahalo, araba dipotso mabapi le se etsahetseng pele, la bobedi, jj. • Botsa le ho araba dipotso tse rarahaneng mohl. Hobaneng o sa..?; Ke eng..? O nahana eng..? • Hlahisa le ho hlalosa maikutlo a hae **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** Bala dithothokiso • Pele ho ho bala: lepa ho tswa thaetleleng le ditshwantshong • Sebedisa mawa a ho bala mohl. sebedisa dikgakollo tsa maemo • Araba dipotso tsohle mabapi le thothokiso • Hlahisa maikutlo a tsowang ke thothokiso • Buisana ka raeme le alithereishene • Buisana ka papiso e entsweng ka hara thothokiso (simile)	**Ho ngola tjhebobotjha ya buka** • Kgetha dikahare le sebopeho se lokelang • Hlahisa le ho hlalosa maikutlo a hae • Kenyeletsa thaetlele, baphetwa le kgutsufatso **Ho ngola lengolo setswalle** • Kgetha dikahare tse lokelang • Sebedisa foreime ha ho hlokeha feela • Ngola molaetsa ka nepo • Lotomanya tlhahisoleseding ka tatelano • Ngola lebitso la hae qetellong • Sebedisa setaele se seng sa semmuso sa ho ngolaho loketseng sepheo seo **Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola** • Sekaseka mehopolo ka kelello • Ngola mokgwaritso ya pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe** **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	**Ho sebetsa ka mantswe** • Sebedisa dikshinare ho sheba mopeleto le meelelo ya mantswe • Mantswe a welang tlasa leloko le le leng mohl. khavara ya buka le leqephe di wela lekaleng le tshwanang e leng “buka” **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa mokgwa wa ho botsa dipotso mohl. mang, eng, eng, efe, hobaneng, jwang. • Ntshetsapele tshebediso ya makopanyi ho bontsha mabaka le sepeho. • Qala ho sebedisa makopanyi ho bontsha kgetho (mohl., kapa) . • Lekgathe letlang (mohl. “Ke tla mmona hosane.’ ‘Ke tlo mpona hosane.’) • Eketsa hodima kutlwisiso le tshebediso ya lejwale letswelli **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 35-36	**Mamela thothokiso kapa** **tema ho tswa Bukakgakollong kapa** Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Phetha mehopolo ya sehlooho • Buisana ka meholpolo e leng yona ya mookotaba • Amahanya le boiphihlelo ba hae • Hlwaya morethetho le mantswe a qalang ka modumo o tshwanang (alithereishene) • Hlwaya le ho buisana ka papiso (mohl. simile) • Hlahisa maikutlo a tsoswang ke thothokiso • Bina pina/mela e kgethilweng ya pina **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ • ditshupiso • Buisana ka sehlooho • Pheta diketsahalo le boiphihlelo ka tatelano e nepahetseng, a araba dipotso mabapi le hore ho etsahetseng pele, la bobedi, la boraro, jj	**Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka maikutlo, bontsha kutlwisiso • Balla hodimo a sebedisa qapodiso e nepahetseng, sebaka le bophahamo ba lentswe **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Etsa tjhebobotjha ya buka e lotomantsweng hantle e ka nehelano ya molomo e babatsehang		

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 37-38	**Ho nka karolo dipuisanong (mohl. batho bao e leng mehlala e metle)** • Botsa le ho araba dipotso • Hlompha baithuti ba bang • Mamela baithuti ba bang le ho ba kgothaletsa ho bua **Ho nka karolo dipuisanong** • Nahana ka dikgonahalo le di hlalosa • Ba fapanyetsana • Hlompha maikutlo a ba bang • Kgothaletsa ba bang ho bua **Ho itlwaetsa Ho mamela le Ho bua** *(Kgetha e le nngwe bakeng sa boikwetliso ba letsatsi)* • Etsa thothokiso • Bapala papadi ya puo • Fana le ho latela ditaelo/ • ditshupiso • Buisana ka sehlooho	**Ho bala tema ya mediya** mohl. makasine atikele/ pehelo ya ditaba. Tema ho tswa Bukakgakollong kapa Faeleng ya Titjhere ya Mohlodi (FTM) • Pele ho ho bala: lepa hore tema e bua ka eng ka ho e lahlela leihlo feela • Sebedisa letoto la mawa a ho bala mohl. ho okola, ho fetisa mahlo feela • Araba dipotso • Buisana ka dintlha tsa sehlooho le ditlha tse ikgethileng • Buisana ka moralo wa setshwantsho popeho ya tema • Bapisa moralo le popeho ya lehlasedinyana leo **Ho etsa mosebetsi wa kutlwisio ka tema (mesebetsi ya molomo/ mesebetsi e ngolwang)** **Ho itlwaetsa ho bala** • Balla hodimo ka qapodiso, bokgeleke le maikutlo a nepahetseng	**Ho ngola seratswana se bonolo o sebedisa foreime** • Kenyeletsa tlhahisoleseding e lokelang • Kenyeletsa mohopolo was ehlooho o hlakileng • Ntshetsapele tlhahisoleseding ka tatalano • Sebedisa makopanyi le ho hlophisa diratswana ka nepo • Sebedisa fomate e nepahetseng • Sebedisa thutapuo e nepahetseng, tlotlontswe, mopeleto le qapodiso **Ho iketsetsa phoustara bakeng sa ho imatlafatsa** • Kenyeletsa tlhahisoleseding e lokelang • Kenyeletsa setshwantsho • Sebedisa fomate e nepahetseng • Sebedisa makgetha a sebopeho a kang mmala le boholo bo fapaneng kapa mefuta ya kgatiso (mongolo) • Nehelana kamokgwaritso wa ho qetela o makgethe o bonahalang	**Ho sebetsa ka mantswe** • Peleta mantswe a tlwaelehileng ka nepo, a sebedisa dikshinare ya hae • Sebedisa tsebo ya ditllhaku tsa nteterwane le ditlhaku tsa pele pele tsa lentswe ho fumana mantswe ka hara dikshinare. **Ho sebetsa ka dipolelo** • Sebedisa “tlamela” ho bontsha tlameho • Qala ho sebedisa makopanyi ho bontsha maemo • Sebedisa ho bapisa (mohl. jwalo ka) • Sebedisa matshwao a potso • Sebedisa matshwao a makalo **Tlotlontswe maemong** • Mantswe a nkilweng ho tswa ditemeng tse badilweng ka boinnotshi kapa ka kopanelo • Mantswemararane mohl. lejelathoko

KEREITE YA 6				
KOTARA YA 4				
BOKGONI	**HO MAMELA LE HO BUA (MESEBETSI YA MOLOMO)**	**HO BALA LE HO BOHA**	**HO NGOLA LE HO NEHELANA**	**DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO**
BEKE YA 37-38		**Ho bala le ho utlwisisa tema ya mediya e nang le ditshwantsho** mohl. diphoustara le dipapatso • Pele ho ho bala: buisana ka ditshwantsho • Manolla tlhahisoleseding • Buisana ka sepheo sa tema • Buisana ka tshebediso ya puo • Hlwaya le ho buisana ka makgetha a sebopeho a kang mmala le boholo bo fapaneng kapa mefuta mongolo (fonto) • Buisana ka moralo wa setshwantsho • Bapisa ditema tse fapaneng mohl. diphoustara le dipapatso **Ho ikgopotsa ka tema e badilweng ka boikemelo/ka bobedi** • Arolelana maikutlo ka tema	**Ho sebedisa mokgwa wa ho ngola ka tshehetso** • Ngola mokgwaritso wa pele • Boeletsa • Hlaola diphoso • Ngola mokgwaritso ya ho qetela • Nehelana ka mokgwaritso wa ho qetela o makgethe o balehang **Ho rekota mantswe le meelo ya ona ka hara dikshinare ya hae** • Ngola dipolelo o sebedisa mantswe kapa ditlhaloso ho bontsha moelelo, jj.	
BEKE YA 39-40	**TEKANYETSO YA SEMMUSO**			

KAROLO YA 4: TEKANYETSO PUONG YA TLATSETSO YA BOBEDI

4.1 SELELEKELA

Tekanyetso ke tshebetso e radilweng, e tswelang pele ya ho hlwaya, ho bokelletsa le ho fumana moelelo wa tlhahisoleseding ka phihlello ya baithuti, ho sebediswa mefuta e fapaneng ya tekanyetso. Tshebtso ena e latela mehato e mene : ho hlahisa le ho bokeletsa bopaki ba phihlello, ho lekola le ho hlahloba bopaki bona, ho rekota diphumano le ho sebedisa tlhahisoleseding ena ho utlwisisa boemo ba moithuti le ho mo thusa kgolong ya hae ka ha ho ntlafatswa tshebetso ya ho ithuta le ho ruta

Tekanyetso e lokela ho ba mekga e mmedi e leng oo e seng wa semmuso (tekanyetso e tsepamisitseng hodima tshebetso ya ho ithuta) le wa semmuso (tekanyetso ya se ithutilweng) . Mekgeng ena e mmedi baithuti ba lokela ho nehwa tlaleho hore batle ba ntlafatse ho ithuta ha bona.

Katleho ya baithuti ba Puo ya Tlatsetso ya Bobedi e itshetlehile ho mesebetsi e etswang kgafetsa ya tekanyetso eo e seng ya semmuso le tlaleho ho tswa ho matitjhere ha ba ntse ba ngola ditema le mesebetsi. Moralo wa ho ruta o nale dikahare tse hlokahalang, bokgni le mawa a ho ruta le ho ithuta selemo kaofela. Sena ke sona se tla lekolwa maemong a tswelopele. Ha se ntho tsohle tse rutwang tse hlokang tekanyetso ya semmuso. Leha ho le jwalo ke taba ya bohlokwa hore tswelopele ya baithuti e ka ditsela ka bobedi tsa mananeo a semmuso le ao e seng a semmuso, ka ha sena se ntlafatsa moralo.

Bokgoni ba ho mamela, boipabolo ba tsa molomo, bokgoni ba ho araba dipotso, ho nka karolo dipuisanong le bokgoni ba ho ngola ba baithuti, tsohle di shejwe kamehla ha ho hlokeha.

Ke taba ya bohlokwa, hape, hore baithuti ba lekolwa hore *ba utlwisisa* seo ba *se balang* e seng feela bokgoni ba ho elellwa le ho hlopholla mantswe. Tekanyetso ya ho bala le yona e lokela ho etswa kgafetsa e se be ntho e etswang hang feela e be ho fedile. Tekanyetso ya semmuso ya ho bala e tsepamiswe ho ho balla hodimo le mesebetsi e thusang ho bontsha hore moithuti utlwisisitse ho le ho kae, mohlala, ho pheta pale hapa kapa ho araba dipotso

Tekanyetso ya mosebetsi o ngolwang e tsepamiswa haholo bokgoning ba moithuti ba ho fetisa moelelo, le hore ba ngotse ka nepo ho le ho kae, mohlala, thutapuo le tshebediso e nepahetseng, mopeleto le le qapodiso. Ditekanyetso tsohle di bontshe hore ho ithuta puo ke tshebetso le hore baithuti bake ke ba hlahisa karolo ya sengolwa e nepahetsng hang/ha ba qala. Ka hoo he, mehato e fapaneng ya tshebetso ya ho ngola e lekolwe le yona.

Ha o fana ka mosebetsi wa tekanyetso ya semmuso, ho tla ba le ho tsepama ho bokgoni *(skill)* bo itseng, mohlala, ho mamela le bua kapa ho bala kapa ho ngola.Le ha ho le jwalo, hobane ho rutwa ha puo e le tshebetso e hokelang, bokgoni bo fetang bonngwe bo a hlahella mesebetsing ena. Sebopeho sa puo se lekolwe maemong. Ho tshwanelwa ho etswa bonnete ba hore tekanyetso ha se e ngolwang feela, empa e dumelle boikwetliso le tsa molomo. Ke taba ya bohlokwa ho lekola seo baithuti ba se utlwisisang e seng seo ba se tsebang ka hlooho, ka hoo lekola bokgoni haholoholo, mohlala, baithuti ba ka peleta mantswe ka nepo tekong e ngotsweng ka Labohlano, empa na ba ka tseba ho sebedisa ona mantswe ao ka nepo ha ba ngola/rekota ditaba/pale tsa bona ?

Ho ruta le ho lekola puo ho kenyelletse baithuti bohle, le mawa a fumanwe a ho thusa baithuti bohle ho fihlela le ho hlahisa ditema tsa puo. Baithuti ba bang ba nang le ditshitiso ba ka se kgone ho fihlella sepheo jwalo ka ha ho nehelanwe ka sona ho Setatemente sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso.

4.2 TEKANYETSO E SENG YA SEMMUSO KAPA YA KAMEHLA

Sepheo sa tekanyetso ya ho ithuta e etswang kamehla ke ho bokelletsa tlhahisoleseding ka phihlello ya moithuti ka nako tsohle, ebe tlhahisoleseding ena e ka sebediswa ho tlisa ntlafalo ho ithuteng ha bona.

Tekanyetso eo e seng ya semmuso e sebediswa kamehla (letsatsi le leng le le leng) e sebedisetswa ho laola kgatelopele ya moithuti. Hona ho etswa ka ho ba lekola kapa ho boha se etswang ke moithuti, ho tshwara dipuisano, dipontsho tseo ba di etsang, dikopano tsa moithuti-titjhere, ho ikgokahanya ho sa laolweng ha moithuti le ba bang ka phaposing, jj. Tekanyetso eo e seng ya semmuso ke ntho e bonolo feela jwalo ka ho emisa mahareng a thuto o lekola baithuti kapa o buisana le baithuti ka hore na thuto e ntse e tsamaya jwang.Tekolo ya bokgoni ba puo e tla etswa ka mekgwa ya ho boha se etswang ke moithuti, dihlakiso tse ngolwang, mesebetsi ya tsa molomo le nehelano, diteko tse ngolwang, ho balla hodimo le mefuta e meng ya ya ditekolo.Tekanyetso eo e seng ya semmuso e sebedisetswe ho fa baithuti tlalehopoeletso le ho thusa titkjhere moralong wa ho ruta, mme ha hloke ho rekotwa. E se ke ya nkwa e le ntho e arohaneng le mesebetsi ya ho ithuta e etswang ka phaposing hape o ka sebedisa mesebetsi ya hao ya ho ithuta e mengata ho lekola baithtuti ka tsela eo e seng ya semmuso. Ka nako e nngwe o ka hloka ho rala kgafetsa tekanyetso ya mefuta e itseng ya mesebetsi ho kgothatsa baithuti ba hao ho ithuta ka thata, jwalo ka ditema tsa mopeleto. Titjhere a ka tshwaya kapa baithuti ka bo bona ba ka itshwaela mesebetsi ena ya tekanyetso.

Ho sisinywa hore ho sebediswe beke tse pedi tse qalang tsa kotara ho etsa tekanyetso ya motheo le baithuti. O ka sebedisa mesebetsi e fanweng ho moralo wa ho ruta bekeng tse pedi tse qalang ho etsa tekanyetso ena. Sena se tla o fa monyetla wa ho bona hore baithuti ba hao ba tla hloka tlhokomelo e jwang ha o ntse o tswela pele.

Boitekolo le tekolo ka moithutimmoho di etsa hore baithuti ba ikakgele ka setotswana mesebetsing ya tekanyetso. Hona ke ho bohlokwa hobane ho dumella baithuti ho ithuta ho tswa ho le bontsha kapa ho hadimola ka tshebetso ya bona. Sephetho sa tekanyetso eo e seng ya semmuso ha se hlokwe ho rekotwa ntle le haeba titjhere o batla ho etsa jwalo. Mohlomong titjhere a ka lakatsa ho ba le rekoto ya hae eo e seng ya semmuso ho bona hore na moithuti ka mong kapa ya itseng o ntse a tsamatsamaya jwang thutong ena le ho thusa ho rala kla nepo ho etsa bonnete ba hore baithuti ba fumana bokgoni le kutlwisiso e hlokahalang. Diphetho tsa tekanyetso eo e seng ya semmuso ya kamehla ha di sebediswe bakeng sa kgatelopele ya moithuti le ho nehelana ka mangolo a thuto.

4.3 TEKANYETSO YA SEMMUSO

Mesebetsi yohle ya tekanyetso e bopang lenaneo la tekanyetso ya semmuso ya selemo e nkwa e le Tekanyetso ya Semmuso. Mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso e tshwauwa le ho rekotwa semmuso ke titjhere bakeng sa kgatelopele le nehelano ya lengolo la semmuso. Mesebetsi yohle ya Tekanyetso ya semmuso e lokelwa ke ho lekanyetswa ho netefatsa hore ke ya boleng bo hlokehang le ho netefatsa hore maemo ke a nepahetseng.

Ha ditokisetso bakeng sa *mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso* e ka nna ya etswa ka ntle ho phaposi, boitokisetso ba ho qetela bo lokela ho etswa ka tlasa maemo a laolehang, ka phaposing.

Tekanyetso ya semmuso e neha matitjhere tsela e molaong e latelang mehato eitseng ya ho lekola kgatelopele ya baithuti kereiting le thutong e itseng. Mehlala ya tekanyetso ya semmuso e kenyelletsa diteko, ditlhahlobo, mesebetsi ya matsoho, diprojeke, nehelano ya mesebetsi ya tsa molomo, dipontsho (jwalo ka ho pheta pale, ho nyalanya) , diketsahalo (jwalo ka tshwantshiso) , meqoqo, ho nka karolo mesebetsing ya tsa molomo jwalo ka dayaloko, dingangisano le dipuisano (discussions) , mesebetsi e ngolwang (jwalo ka ho tlatsa maqephe a tshebetso, ho ngola dirapa kapa mefuta e meng ya ditema) .

Mesebetsi ya Tekanyetso ya Semmuso e bopa karolo ya Lenaneo la Tekanyetso ya semmuso la selemo kaofela kereiting ka nngwe le thutong ka nngwe.

Mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso ha e a lokela ho lekanyetsa feela tsebo le bokgoni ba baithuti, empa le tshebediso ya bona ya puo maemong.

Ho tekanyetso ya semmuso, re sebedisa dimemorandamo, dirubriki, manane a tekolo le dikala tse reitang le disebediswa tse ding tsa tekanyetso tse loketseng ho sheba, ho lekola le ho lekola maemo a baithuti a kutlwisiso le bokgoni. Kgetha sesebediswa sa tekanyetso se loketseng hantle mofuta wa mosebetsi o tla lekolwa. Mohlala, rubriki e lokile ho feta memorandamo bakeng sa serapa sa bongodi ba boiqapelo. Memorandamo o loketse hantle teko ya mopeleto kapa mosebetsi wa tekokutlwisiso.

Ditlhokeho tsa Tekanyetso ya Semmuso ho Puo ya Tlatsetso ya Bobedi ke tse latelang :

- Ditekanyetso tse pedi tsa semmuso kotareng tse qalang tse tharo di tshwanetse ho phethwa le e le nngwe kotareng ya bone, mme e tla ba tse supileng selemo ho kaofela. Ditekanyetso tse supileng tseo tsa semmuso di etsa 75% ya matshwao kaofela a selemo bakeng sa Puo ya Tlatsetso ya Bobedi dikereiting tsa 4, 5, le 6. Matshwao ana a tekanyetso ya semmuso a kenyeletsa teko ya bohare ba selemo le tlhahlobo, haeba di ngotswe.

- Mosebetsi wa pele wa tekanyetso ya semmuso kotareng e nngwe le e nnngwe o tshwanetswe ho etswa mahareng a kotara. Mosebetsi wa teko ya bohareng ba selemo wa tekanyetso wa kotara ya 2 o tshwanetse ho etswa ho ya mafelong a kotara.

- Ho tla ba le tlhahlobo qetellong ya selemo e tla ba matshwao a etsang 25%.

- Mosebetsi o mong le o mong wa tekanyetso ya semmuso o tshwanela ho kenyeletsa mesebetsi e lekolang Ho mamela le ho bua, ho bala, ho ngola, le Thutapuo le Tshebediso, mme e tshwanetswe ho etswa ka matsatsi a mabedi.

- Dibopeho le Melao ya Tshebediso ya Puo di lekolwe maemong.

- Mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso e tshwanetse ho lekola mefuta e fapaneng ya bokgoni ba puo hore ntlha tsa bohlokwa di tla lekolwa ka kotara kapa ka selemo. Etsa bonnete ba hore baithuti ba se ba ile ba lekanyetswa ka ka tekanyetso eo e seng ya semmuso le hore ba filwe tlaleho pele ba ka ilo lekolwa ka tekanyetso ya semmuso.

- Tekanyetso yohle ya Mokgahlelo o Mahareng e etswa bolekanyetsi ba ka hare sekolong (Tekanyetso ya ka hare)

Mefuta ya tekanyetso e sebedisitsweng e be e tshwanelang dilemo le ho bopa ntshetsopele ya boemo bo loketseng. Ho bopa mesebetsi ena ho kenyelletse dikahare tsa thuto le mefuta e fapaneng ya mesebetsi ho fihlela sephetho sa thuto

Mesebetsi ya tekanyetso ya semmuso

Ditlhoko bakeng sa ho kopanya mesebetsi ya tekanyetso di fumaneha ka diphesente. Moo ho bontshitsweng diphesente tse mashome a mararo bakeng sa bokgoni ba puo, ho bolela hore kabo ya faenale ya matshwao bakeng sa bokgoni boo ba puo e lokela ho ba matshwao a diphesente tse mashome a mararo tsa matshwao e seng matshwao a mashome a mararo ka boona. Dikolo ha di a behelwa meedi ya matshwao ao di ka ratang ho a abela bokgoni ba puo ha feela boima ba bokgoni ka bong ba puo bo nkelwa hloohong bakeng sa mosebetsi ka mong ho latela diphesente tse abuweng. Mohlala, kereiteng ya bone, teko ya tsebo ya puo e ka fuwa matshwao a leshome kapa ho feta, ha feela boima ba faenale bo sa fete boima bo bontshitsweng.

Ho ngoleng dikarolo moralo wa tshebetso kapa tshebetso yohle e tshwanela ho lekolwa hang ka kotara. Bolelele ba ditema tse ngolwang jwalo ka ha bo bontshitswe ho Karolo ya 3.4 bo latelwe jwalo ka ha bo le jwalo.

Popeho ya Mosebetsi wa Tekanyetso ya Semmuso (MTS)		**Kereite ya 4**	**Kereite ya 5**	**Kereite ya 6**
Ho mamela le Ho bua		**40 %**	**40 %**	**40 %**
Ho mamela	Mosebetsi o tla bontsha hore moithuti o ne a mametse le ho utlwisisa mohl.mamela le ho latela ditaelo/ mamela tema o nto araba dipotso ka yona, ka molomo kapa ka ho ngola dikarabo	20 %	20 %	20 %
Ho bua	Mosebetsi o ka bontshang hore moithuti a ka kgona ho ipuella ka molomo, mohl. Ho nka karolo dipuisanong kapa dayalokong/ho buisana ka sehlooho kapa tema/ ho fana ka ditaelo kapa ditshupiso/ho etsa thothokiso/ ho fana ka puo e kgutshwane	20 %	20 %	20 %
	KAPA			
	Mosebetsi o le mong kapa e mmedi e kopantseng ho mamela le ho bua ho bontsha bokgoni ba hore ba a utlwisisa le ho ka sebedisa puo ha ba bua mohl. Ho mamela le ho pheta pale hape/ho mamela puisano le ho e hlalosa.	40%	40%	40%
Ho bala		**30%**	**30%**	**30%%**
Ho balla hodimo	Mosebetsi o ka bontshang hore moithuti a ka bala ka bokgeleke mohl. Ho bala tema e tlwaelehileng a e balla hodimo (Kotara ya 1 ho fihla ka ya 4) /ho bala tema e sa tlwaelehang a e balla hodimo (Kotara ya 3 le ya 4) . Sena se tshwanetse ho kenyeletsa le dipotso tse mmalwa ho bona hore na moithuti o utlwisisitse seo a neng a se bala.	10%	10%	10%
Tema ya kutlwisiso e balwang	Mosebetsi o le mong kapa e mmedi e ka bontshang hore moithuti o utlwisisa moelelo wa tema le ho hlokomela makgetha a tema, mohl. Ho araba dipotso/ pheta pale hape/ho etsa sephetho sa hae/ho fana ka kgutsufatso/ho fana ka maikutlo a hae/ho hlalosa makgetha a tema. Ditema tse sebedisitsweng e ka ba diqotso tse kgutshwane kapa ditema tse atolositsweng tse badilweng ka nako ya padisonotshi. Mosebetsi oo e be o tshwanelang tema e kgethilweng.	20%	20%	20%
Ho ngola		**20%**	**20%**	**20%**

Bongodi ba boiqapelo	Mosebetsi o le mong o ka bontshang hore moithuti o kgona ho hlahisa mohopolo ka boiqapelo ba ho ngola mohl. Ho ngola tema ya boiqapelo ya mofuta o itseng (jwalo ka pale/thothokiso) kapa karolo ya ya yona kapa dipolelo. Mosebetsi ona o tshwanetse ho bontsha tshebediso ya thutapuo maemong.	10%	10%	10%
Ho ngola bakeng sa tlhahisoleseding/ kgokahano	Mosebetsi o le mong o ka bontshang hore moithuti a ka fana ka tlhahisoleseding ka tsela ya ho ngola, mohl. Ho ngola tema e itseng ya mofuta wa phedisano le ya kgokahano (jwalo ka pehelo/raporoto/phoustara/ ho leibola dayakramo/dipolelo) kapa karolo ya yona. Mosebetsi ona o tshwanetse ho bontsha tshebediso ya thutapuo maemong.	10%	10%	10%
Sebopeho sa puo le melao ya tshebediso ya puo		**10%**	**10%**	**10%**
Tshebediso ya semmuso ya puo	Mosebetsi o le mong kapa e mmedi e bontshang hore baithuti ba na le tsebo ya thutapuo le tshebediso ya yona, mohl. Tshebediso e nepahetseng ya matshwao a puo/mopeleto/tshebediso e loketseng ya ya dikarolo tsa puo	**10%**	**10%**	**10%**
Phesente yohle bakeng sa mosebetsi ka mong		**100%**	**100%**	**100%**

4.4 LENANE LA TEKANYETSO

Lenaneo la Tekanyetso le etseditswe ho ala **m**esebetsi ya **t**ekanyetso ya **s**emmuso dithutong tsohle tsa sekolo kotara ho pota. Lenane bakeng sa tekanyetso le tshwanetswe ho ralwa ke sekolo ho bontsha matsatsi ao mesebetsi ena e tlang ho phethwa/ngolwa ka ona.

4.4.1 Tjhebokakaretso ya ditlhoko

Papetla e latelang e nehelana ka tjhebokakaretso ya ditlhoko tsa Lenaneo la Tekanyetso bakeng sa Dipuo tsa Tlatsetso tsa Bobedi bakeng sa kotara ka nngwe:

Papetla ya 4.1: Dikereite tsa 4 – 6

	Kotara ya 1	Kotara ya 2		Kotara ya 3	Kotara ya 4	
Kereite ya 4	MTS wa 1	MTS wa 2	MTS wa 3/ Tlhahlobo ya bohare ba selemo	MTS wa 4	MTS wa 5	Tlhahlobo ya mafelo a selemo
Kerete ya 5	MTS wa 1	MTS wa 2	MTS wa 3/ Tlhahlobo ya bohare ba selemo	MTS wa 4	MTS wa 5	Tlhahlobo ya mafelo a selemo
Kereite ya 6	MTS wa 1	MTS wa 2	MTS wa 3/ Tlhahlobo ya bohare ba selemo	MTS wa 4	MTS wa 5	Tlhahlobo ya mafelo a selemo
Matshwao a faenale ha a feletse	Tekanyetso e tswellang 75%					Tlhahlobo ya mafelo a selemo 25%

4.4.2 Ditlhahlobo

Dikahare tsa tlhahlobo ya mafelo a selemo di nkwe ho tswa mesebetsing e phethilweng ya selemo mme e be kgetho ya bokgoni le mesebetsi e tla etsa moithuti hore a bontshe hore o lokile bakeng sa ho ikamahanya le mosebetsi selemo se tlang.

Tlhahlobo e kenyelletsa tse latelang :

- Tema ya kutlwisiso e balwang, hammoho le mosebetsi wa tlotlontswe
- Ho ngola tema e kgutshwane ya boiqapelo, hammoho le tshebediso ya sebopeho se loketseng le se nepahetseng, thutapuo, matshwao a puo le mopeleto.
- Ho ngola tema ya kgokahano e kgutshwane, hammoho le tshebediso ya sebopeho se loketseng le se nepahetseng, thutapuo, matshwao a puo le mopeleto.
- Tsebo le kutlwisiso ya thutapuo, matshwao a puo le mopeleto.
- Bokgoni ba ho mamela le ho bua bo ke ke ba lekolwa e le karolo ya tlhahlobo ka ha tsena di hloka nako e teletsana hore di lekolehe hantle.

Boemo bo fapaneng (weighing) ba matshwao bakeng sa tlhahlobo bo eme tjena:

	Kereite ya 4	Kereite ya 5	Kereite ya6
Tema ya kutlwisiso e balwang	60%	60%	50%
Ho ngola	25%	25%	35%
Dibopeho tsa puo le tshebediso ya puo	15%	15%	15%
Phesente yohle	100%	100%	100%

4.5 HO REKOTA LE HO TLALEHA

Ho rekota ke tshebetso eo ho yona titjhere a ngolang le ho boloka boemo ba phihlello ya moithuti mosebetsing wa tekanyetso e itseng. Tshebetso ena e bontsha kgatelopele ya moithuti mabapi le ho fumana phihlello e boletsweng Setatementeng sa Leano la Kharikhulamo le Tekanyetso. Direkoto tsa phihlello ya moithuti ke tsona tse fanang ka bopaki ba kgatelopele e kgopolong ya moithuti kereiting eo a leng ho yona le hore na o se a loketse ho fetela kapa ho fetisetswa kereiting e latelang. Direkoto tsa phihlello ya moithuti di ka sebediswa ho netefatsa kgatelopele e entsweng ke titjhere mmoho le baithuti tshebetsong ya ho ruta le ho ithuta.

Ho tlaleha ke ho tsebisa/tsebahatsa phihlello ya moithuti ho moiothuti ka boyena, batswadi, sekolo, mmoho le ba bang ba ba nang le seabo thutong ya moithuti. Phihlello ya moithuti e ka tlalehwa ka ditsela tse mmalwa. Ditsela tsena di kenyelletsa dikarete tsa tlaleho, dikopano tsa batswadi, matsatsi a ho etela sekolong, dikopano tsa titjhere le motswadi, ho letsa mehala, mangolo koranta ya ka phaposing kapa la sekolo, jj. Matitjhere dikereiting tsohle ba tlaleha phihlello ya moithuti thutong e itseng ka phesente kgahlanong le thuto. Dikgato tse supileng tsa boipabolo (competence) di hlalositswe thutong e nngwe le e nngwe e balletsweng Dikereiti tsa R – 12. Maemo a phihlello a fapaneng mmoho le diphesente tse tsamaelanang le tsona jwalo ka ha di bontshitswe Papetleng e ka tlase.

DIKHOUTU LE DIPHESENTE TSA HO REKOTA LE HO TLALEHA

KHOUTU	TLHALOSO YA BOIPABOLO/ BOKGONI	PHESENTE
7	Phihlello e babatsehang	80 – 100
6	Phihlello e kgabane	70 – 79
5	Phihlello e ntle	60 – 69
4	Phihlello e lekaneng	50 – 59
3	Phihlello e foofo	40 – 49
2	Phihlello e karolwana feela	30 – 39
1	Ha ho phihlello	0 - 29

Matitjhere a tla rekota matshwao a nnete mabapi le mosebetsi ka mong ka ho sebedisa pampiri ya ho rekota, mme ba tlalehe diphesente mabapi le thuto kareteng ya tlaleho ya moithuti.

4.6 TEKANYETSO YA BOLEKANYETSI

Ka bolekanyetsi ho bolelwa tshebetso e netefatsang hore mesebetsi ya tekanyetso ke ya nnete, e loketseng, mme ethehilwe ho latela metheho e behilweng. Bolekanyetsi bo lokelwa ho etswa sekolong, lefapheng la thuto la sedika, la profensi le la naha. Ditlwaelo tsa bolekanyetsi tse tletseng le tse loketseng di lokela ho ba maemong bakeng sa ho ka nnetefatsa boleng ditekanyetsong tsohle tsa thuto.

Balekanyetsi ba meamo a sekolong ba fane ka maikutloa nang le boleng ho netefatsa hore mesebetsi ya tekanyetso sekolong e a ntlafatswa. Bolekanyetsi ha se feela ho bona/sheba hore mesebetsi ya tekanyetso e hlokehang e entswe kapa ho sebedisitswe memorandamo le disebediswa tsa tekanyetso tse nepahetseng hantle ha ho lekanyetswa. Dipuong, sena se bolela hore, molekanyetsi o tla fana ka ditshwaelo tse ntle, hara dintho tse ding, ho bolela hore tekokutlwisiso ke ya maemo a jwang, ho ngolwa ho atolositsweng ho entswe kgafetsa, boleng ba disebediswa tsa tekanyetso le menyetla ya tswelopele e fuweng, le hore titjhere o sebetsana jwang le dibuka tsa baithuti le bopaki ba mosebetsi wa baithuti.

Tshebetso ya ho lekanyetsa e tshwanetse ho netefatsa hape hore direiting tseo ho fanwang ka tsona di tshwana ho habahanya diphaposi tsohle tsa kereiti, le dikereiti tsohle tsa mokgahlelo oo. Mohlala, reiti ya 3 e fuwang ke titjhere e mong e tshwanetse ho emela maemo a tshwanang a bokgoni le tsebo jwalo ka e nngwe e tshwanang le yona yona e filweng ke titjhere e nngwe. Ka hoo, ho bohlokwa hore Hlooho ya Thuto e phethe bolekanyetsi ba ka hare kgafetsa.

4.7 KAKARETSO

Tokomane ena e balwe hammoho le ditokomane tse latelang:

4.7.1 The *National policy pertaining to the programme and promotion requirements of the National Curriculum Statement, Grades R – 12;* le

4.7.2 The policy document, National *Protocol for Assessment Grades R – 12.*

LENANE LA MANTSWE LE DITLHALOSO TSA WONA

Akaretsa (paraphrase) – ho pheta mohopolo kapa tema hape, empa e behwa ka mantswe a mang (ka sepheo sa ho e nolofatsa bakeng sa kutlwisiso.

Akeronime –lentswe le qapodisehang le bopilweng ka tlhaku/ditlhaku tse qalang lentswe la sehlooho kapa mantswe a sehlooho polelwaneng (Mohl. **P**uo ya ho **I**thuta le ho **R**uta =PIR, FET = Further Education le Training)

Alithereishene/Poeletsamodumo – Bonono bo sebediswang dingolweng, haholoholo dithokong le dithothokisong; Alithereishene/Poeletsamodumo ke ha modumo o le mong o sebediswa o latelane kapa salane morao, o entse lethathama qalang kapa hare feela mantsweng le polelong. Poeletsamodumo e tla ka dibopeho tse pedi tse latelang:

- **Poeletsadumannotshi/Asonense – ke ha ho phethwa dumannotshi e le nngwe qalong ekasitana le hare feela mantsweng, (mohl. polelong ena 'o bokgabane, o shweshwe, o rwetse botle', asonense e hlahella ho dumannotshi 'o'.)**

- **Poeletsadumammoho/Khonsonense – ke ha ho phethwa dumammoho e le nngwe qalong ekasitana le hare mantsweng, (mohlala, poelelwaneng ena "Lefatshe, lebidi, le a phethohaka, poeletsadumammoho e hlahella ho dumammoho 'l') .**

Baamohedi ba ditaba (audience) – 1. Babadi, bamamedi kapa babohi ba tobilweng ka tema e itseng; bangodi/dibui ba lokela ho ela hloko sepheo sa ho ngola le baamohedi ba ditaba ha ba rala sekotwana se ngolwang kapa puo eo a tla nehelana ka yona, hore ba tle ba tsebe ho kgetha mokgwa o loketseng wa ho ngola.

Bala hape (rereading) - ho bala hape ke lewa le nehang mmadi monyetla o mong hape wa ho fumana moelelo wa tema e phepetsang

Bapisa le ho arohanya (compare & contrast) – ho hlahloba ho tshwana le ho se tshwane/ho fapana ha dintho

Boikutlwahatso – botho/semelo sa mongodi: mongodi ke mang; ha motho a bala kapa a boha o fumana moelelo wa seo mongodi a leng sona, seo a se emelang/a se dumelang mmoho le maikemisetso a hae

Bokgoni ba ho hlasela mantswe (word-attack skills) - mawa a sebediswang ha ho balwa lentswe le sa tsejweng (mohl. ho le arola ka dinoko, kapa ho batla moelelo wa dihlongwapele kapa dihlongwanthao)

Bolokolohi ba puo – 1. mantswe a tla jwalo ka ho phalla ha noka mme a na le kgokahano le momahano e nehang puo boleng ba ho phalla ka tlhaho, ho sebetseha ha bonolo le ho fumana moelelo wa ona ha bobebe 2. Koketso. taolo e ntle ya thutapuo

Botemengata bo eketsehang – ke ha motho a ithuta puo (kapa dipuo) e nngwe ho tlatselletsa puo ya lapeng. Puo ena ha e tlose puo ya lapeng empa e ithutwa ho bapa le yona. Lenaneong la *botemengata bo eketsehang* puo ya lapeng e a matlafatswa le ho tiiswa, mme puo ya tlatsetso eo ho ithutwang yona empa feela e eketsa boleng (mohl. Dipuo tsa Tlatsetso kaofela, ho kenyeleditswe Puo ya ho Ithuta le ho Rutwa (PIR) di rutwa ho bapa le puo ya lapeng; ha di e tlose hore ho kene tsona sebakeng sa Puo ya Lapeng) .

Didumatshwano/Homonime – lentswe le nang le modumo le mopeleto o tshwanang le le leng empa a fapane ka moelelo (mohl. *tshela/tshela*: Ke tla be ke *tshela* Lekwa hosane. *Tshela* metsi ka pitseng eo) .

Dikerafiki (Graphics) – ditholwana tsa mesebetsi ya bonono e bohuwang kapa ya setheknike (mohl. mosebetsi o takilweng, ho rala) ; ditema tse tshwantshisitsweng

Dikgato tsa papiso (comparative/superlative) – ke dikgato tsa ho bapisa, mme di fumanwa boholo makgething mohl. "*moholo, moholwanyane, moholo haholo"*

Ditema tsa diketsahalo tsa nnete tsa bophelo (Authentic Texts) – ke ditema tse amang diketsahalo tsa nnete tsa bophelo ba ka mehla, tseo e seng tsa dingolwa mme di sebediswa thutong ya puo ho ithuta le ho ruta, tse kang diatikele tsa dimakasine le dikoranta, ditaba tse rekotilweng radiyong le thelevisheneng, dipapatso, dileibole tsa dihlahiswa, dibroutjhara tse babatsang kgwebo, diforomo tsa mmuso, mehlala ya mangolo a nnete

Ditema tse bohuwang – tema ya setshwantsho kapa e tshwantshisitsweng/e takilweng e ka tadingwang mme e nehelana ka molaetsa (mohl. ditshwantsho tsa filimi, dinepe, tse tshwantshisitsweng tsa khomputha, dikhathunu, ditshwantsho, dimotlolo, tse takilweng, tse pentilweng)

Ditema tsa kgokahano – ditema tsa dikgokahano tsa ka mehla (mohl. mangolo, metsotso ya kopano, diraporoto, difekse)

Dipuisano tsa moifo/phanele (panel discussion) - sehlotshwana sa batho se kopane ho tshohla sehlooho se itseng le ho arabela dipotso mabapi le sehlooho seo

Dilitheresi (literacies) – mefuta e fapaneng ya dilitheresi, mohl. Tsebo ya bohlokolosi ba puo, boitemohelo ditemeng tse bohuwang, ditema tsa dikerafiki (tse tshwantshisitsweng) , khomputara, tsa dikgokahano, tsa setso le phedisano

Dikgokahano tsa mefutafuta (multi-media) – mefutafuta e batsi eo ditema di ka hlahang ka yona tse kang ditema tse ngotsweng, tse bohuwang, tse mamelwang, dividiyo, jj.

Ditemoso tse ditemeng (context clues) – hona ke lewa le sebediswang ho fumana moelelo wa lentswe leo ebang le 'thata' ho utlwisiseha ka ho sebedisa mantswe a le potapotileng. Lewa lena la ho bala le ka rutwa mmoho le tlotlontswe

Ditlamorao/sephetho (Effect) (Sheba hape sesosa) – ditholwana kapa ditlamorao tsa ketsahalo kapa maemo

Dipuisano (tsa moifo/phanele/panel discussion) - sehlotshwana sa batho se kopane ho tshohla sehlooho se itseng le ho arabela dipotso mabapi le sehlooho seo

Fonto – mofuta le boholo ba ditlhaku tse sebediswang ha ho ngolwa, ha ho tlanywa kapa ho hatiswa (mohl. 12pt (boholo) Times New Roman (mofuta wa ditlhaku)

Foramo (Forum) – puisano ya sehlotshwana kapa ngangisano ya foramo e ka sebediswa kgahlano le dikolo tse ding, kapa ka phaposing ya ho ruta ka ho arola baithuti dihlotshwana tsa ba bane, moo e leng hore e mong le e mong o tla bua ka karolo e itseng ya sehlooho se le seng. Moahlodi o tla etsa qeto ya hore ke sehlopha sefe se hlotseng

Ho kadima/ (Maadingwa) : ke tshebetso eo ho yona puo e adimang mantswe ho tswa puong e nngwe. Mantswe ana a bitswa maadingwa kapa melata

Hlakisa (clarify) – ho hlalosa tema kapa ho hlahisa moelelo wa yona ka tsela e utlwisisehang ka ho phethahala

Hlaola diphoso (editing) – ke tshebetso ya ho ngola mekgwaritso e mengatanyana ha ho ngolwa tema, ho kenyeleditswe le ho lokisa diphoso tsa thutapuo, tsa matshwao a puo le tsa mopeleto, le ho lekodisisa tema ho bona hore e na le kgokahano ya mehopolo le momahano ya sebopeho. Mesebetsing ya ba dikgokahano ho tshebetso ena e kenyelletsa ho bopa, ho kgetha le ho nehelana ka tema hara buka

Ho akanya (Infer) - moelelo kapa ho fumana moelelo o mong o itseng ka taba e buuwang, le ho akanya ditlamorao/

tshusumetso

Ho bapisa (analogy) - 1. Ho batla ho tshwana nthong tse bonahalang eka di fapane.

2. Ho fuputsa 'ho tshwana' nthong tse hlahellang eke di fapane, tsela ya ho hlalosa kapa ho hlakisa empa ho se bopaki. Hlokomela hore o se akanye ka tsela e fosahetseng. Ho lokela hore ho be le nyalano e phethahetseng pakeng tsa ntho e hlaloswang/hlakiswang le kakanyo e etswang

Ho etsa diqeto (drawing conclusions) – hona ke lewa la ho bala le sebediswang ka mora tshebetso ya ho bala. Ho etsa diqeto ho bolela hore moithuti o sebedisa temoso e fumanwang temeng e ngotsweng kapa e bohuwang ho utlwisisa ho hong ho sa bolelwang ka ho otlololoha temeng. Matitjhere a sebedisa lewa lena ka ho botsa dipotso tse amang le ditaba tse balwang. Ebe he baithuti ba tla arabela ka ho ntsha mehopolo ya bona, menahano kapa dintlha tse itshetlehileng ditabeng tseo ba di badileng

Ho nahana ka boiqapelo (creative thinking) – ke tshebetso ya ho nahana ka dikgopolo kapa maemo ka tsela ya ho qapa le e sa tlwaelehang ka sepheo sa ho di utlwisisa hantle le ho arabela ka tsela e ntjha e bopang/hahisang, baithuti ba nahana ka boiqapelo dithutong kaofela ha ba nahanisisa, ba qapa, ba lokisa kapa ba ntlafatsa lereo kapa sehlahiswa

Ho mamela ka mafolofolo (active listening) – Ha motho a ikenya dieteng tsa sebui mme a mamela seo sebui se se buang ka tlhoko; ke hona ho mamela ka tsebe tse lethwethwe

Ho tadima ditaba ka lehlakoreng le le leng (stereotyping) – mohopolo o tiileng (hangata wa mehleng ya pele, mme o bile o na le tshekamelo) wa hore motho o lokela ho ba le seabo sefe na

Isanong – ke melao e laolang ho tsamaya ha moqoqo pakeng tsa batho e dumellang ba bang ho hlahisa mehopolo ya bona, ho pheta hape ho hlakisa moelelo, ho kena dipakeng ka sepheo sa ho kgutlisetsa puisano motjheng o nepahetseng, ho botsa bakeng sa ho hlakisetswa

Jakone (Jargon) – puo e ikgethang e sebediswang maemong a itseng a ikgethang a kgwebo, mesebetsi e itseng kapa lekala le itseng la thuto. Re ka bua ka jakone ya lefapha la bophelo bo botle, ya tsa dipapadi, ya lefapha la tsa thuto, ya sesole, sepolesa; (mohl. basebedisi ba dikhomputara ba rata ho bua ka 'CPU', 'RAM' jj.) ; jakone e tla be e sebediswa ka tsela e fosahetseng, e kotsi ha e sebediswa ho lahlehisa bamamedi/babadi dipuisanong kapa kgokahanong e itseng

Kakanyo (Inferring) – ke ho akanya ka tsela e utlwahalang e nang le moelelo, o tshetlehile hodima dintlha kapa bopaki mme o sebedisa tsebo eo o nang le yona ho thusa mmadi ho utlwisisa moelelo o tebileng wa tema .. o ka kwetlisa baithuti ho akanya ka ho qotsa polelo temeng. Ebe o re baithuti ba bolele moelelo o totobetseng wa tema mmoho le moelelo o akantsweng

Kakanyo (lelatodi = otlolohile) – ho hong ho sisinngwang kapa ho hlahiswang temeng, empa ka tsela e sa otlolohang

Kananelo ya botle (Aesthetic) - 1. Ho ela hloko botle le bohlokolosi ba puo mme kahoo, o be sedi le ho ananela makgabane a fuperweng ke ditema ao re phelang le wona ka dinako tsohle.

2. Motho ya sedi bohlokolosing ba puo ke motho ya ananelang botle ba bonono bofe le bofe. Lentswe la English le sothofaditsweng, "Aesthetike" le bolela botle bo fumanwang mosebetsing wa bonono. Motho a ka boledisa ka botle ba bonono mosebetsing o itseng, kapa wa etsa qeto e thehilweng hodima bonono.

Karaburetso (imagery) – mantswe, dipolelwana le dipolelo tse bopang ditshwantsho tse itseng ka mohopolong,

jwalo ka tshwantshiso, papiso, mothofatso, jj.

Kenyelletso ya bohle – ke ntlhatheo e tiisang hore baithuti bohle ba lokela ho fumantshwa thuto, ho sa natswe mekgwa ya bona ya ho ithuta, boitshetleho le bokgoni ba bona

Kganyetsano/Tarakanyo *(Anthithesis*) – Ke tshebediso ya dipolelo kapa dipolelwana tse hanyetsanang, mehopolo e atameleneng e a hanyetsana. Mohlala: (se) hloho ke sang aparo di benya?

Kgatello (stress) (lentsweng kapa polelong) – ho toboketsa kapa ho neha matla senoko se lentsweng kapa polelong

Kgetho ya mantswe (Diction) : Kgetho ya mantswe a itseng ho ena le a mang ka sepheo se itseng. Mohl. Bakeng sa lentswe 'lla' mongodi a ka kgetha ho sebedisa mantswe 'bokolla' 'hihitsa', 'hlaba sa mmokotsane', jj. Kgetho ya mantswe ao mongodi a a sebedisang e hlahisa setaele le sehalo sa hae, mme mantswe ao a na le tshusumetso ho mmadi mabapi le tsela eo ka yona a tla arabela seo mongodi a buang ka sona

Kgohlano (conflict) – ke twantshano kapa qwaketsano e bang teng pakeng tsa dibapadi tse pedi kapa pakeng tsa batho ba babedi le maemo/tikoloho eo ba leng ho yona. Kgohlano dingolweng e ka hlahiswa hape ke ditabatabelo tse kgahlanong kapa makgabane a ka kelellong ya sebapadi. Kgohlano ke motheo wa dipale tsa dingolwa; e bopa poloto. Ho na le mefuta ena e mene ya kgohlano eo re kopanang le yona:

- Motho o lwantshana le motho e mong
- Motho o lwantshana le tlhaho
- Motho o lwantshana le setjhaba
- Motho o a itwantsha ka boyena

Mefuta e meraro ya pele e ka rehwa *kgohlano ya ka ntle*, ha wa ho qetela e le *kgohlano ya ka hare.*

Kgokahano (Coherence) – 1. Ke kamano ya mehopolo e fuperweng ke tema eo ka yona mehopolo e hokahanang ho etsa tema kapa seratswana e be ngatana e le nngwe

2. Koketso. E ka nna hape ya bolela bokgoni bo botle ba thutapuo ho nehelana ka moelelo, kapa sebopeho sa dipolelo ka tsela e phethahetseng. Tshebediso ya thutapuo ka tsela e kopakopaneng e ka hlahisa dipolelo tse lobokaneng.

Kharikhetjha (Caricature) – 1. tlhahiso (e ngotsweng kapa e bohuwang) ya mophetwa ka tsela e feteleditsweng haholo (pheteletso) , moo ebang ho nyatsuwa kapa ho nyefolwa semelo kapa botho ba hae. 2. Eketsa. Ditshwantsho le botaki bo etswang ke bataki ba dikhathunu dikoranteng hangata ba etsa ka sepheo sa ho fetelletsa sebopeho sa seo hore ba tle ba bontshe boswaswi kapa phoqo

Kobiso (sarcasm) – ke polelo kapa sehalo sa lentswe se kang e a phoqa kapa e hloka nnete, mme e sebediswa ho nyatsa kapa ho nyefola kapa ho etsa e mong setshehisa

Lebotsi (rhetorical question) – ke potso e botswang eseng hakaalo ka sepheo sa ho fumana karabo, empa e le ho toboketsa kapa ho fihlella sephetho se itseng (mohl. 'na wena ha o hloke tjhelete?)

Leeme (Bias) – ke mokgwa kapa tlwaelo ya ho rata kapa ho sekamela lehlakoreng le itseng, e ka ba ho ho tshehetsa motho, ntho, mohopolo kapa tjhadimo e itseng, mme sena se sitisa ho etsa kahlolo e nepahetseng.

Leetsisa (onomatopoeia) – medumo ya mantswe a kgwephetsa meelelo ya wona, kapa ka modumo wa lentswe, re kgona ho akanya hore lentswe leo le bolelang

Lekola (Evaluate) – ho bopa mehopolo, ho etsa kahlolo mme o fihlele dikgopolo tse itseng mabapi le taba e itseng

Lekopanyi – ke lentswe le sebediswang ho kopanya dipolelo, dipolelwana kapa mantswe a mabedi kapa ho feta

Lentswe le phetang/tjhadimo (narrative voice/point of view) – lentswe la motho ya phetang pale (mohl. ho ka etswa phaphang pakeng tsa motho wa pele – 'Ke' eo hangata e leng yena mopheti paleng, kapa motho wa boraro eo mopheti a mmitsang 'o', kapa 'ba')

Litheresi (Sheba hape dilitheresi) – 1. Ke ho kgona ho fumana, ho tsamaisa le ho sebedisa tlhahisoleseding ka maikemisetso a fapaneng, tlasa maemo a fapaneng, le ho ngola ka merero e fapaneng; bokgoni ba ho utlwisisa ditema, ho fa motho bokgoni ba ho etsa moelelo ka tsa lefatshe le mo potapotileng. 2. Bokgoni ba ho bala le ho ngola

Lelatodi (Antonym) – lentswe le nang le moelelo o fapaneng le lentswe le itseng le tobilweng, (mohl. 'botle' le 'bobe')

Letso – lentswe le bopilweng ka le leng kapa ho tswa kutung mme hangata le botjwa ka ho hlomathisa sehlongwapele kapa sehlongwanthao (mohl. banana > banananyana)

lewa (strategy) – tshebetso e itseng e latelwang, kapa sebopeho se itseng se sebediswang ho thulana le qaka

Loketseng (appropriacy) – ha ntho efe feela kapa puo e loketswe ke ho amoheleha memong ao e sebedisitsweng ho wona Mohlala: (tumediso ya, 'dumela Monghadi Mokoena', e loketse maemo a ofisi mosebetsing ho ena le, 'helele thakantona' eo o e sebedisang ho dumedisa metswalle)

Mahlalosonngwe (sinonime) (e latolana le **anthonime**) – lentswe le nang le mohopolo o tshwanang kapa o batlang o tshwana le wa lentswe le leng puong e le nngwe. Mohlala, *nonne, hakotse; shahlile, sefonthwane,* jj.

Maemo (context) – kamehla tema e sebediswa le ho hlahiswa maemong a itseng; maemo ana a kenyelleditse tikoloho ya tema ka bohaufi le bophara, ho kenngwa dintlha tse kang boitshetlelo ho tsa phedisano, setso le dipolotiki; lereo lena le ka sebediswa hape ho bolela se tlang ka pele kapa ka morao ho lentswe kapa tema, mme se bohlokwa haholo moelelong wa lona/yona.

Maikutlo temeng (mood) – ke maemo kapa maikutlo a fuperweng ke ditema tse ngotsweng; a bontsha maikutlo kapa boemo boo kelello e leng ho bona ba baphetwa; hape ke maikutlo temeng a tliswang ke pono, kutlo le ditema tse fapaneng tsa dikgokahano tsa mefutafuta

Mantswetlhaloso (Caption) – mantswe kapa polelwana tse fumanwang ka hodimo ho tema, atikele, setshwantsho, senepe, jj. (tema efe kapa efe feela)

Meelelomengata (ambiquity) – ke meelelo ya lentswe e mmedi kapa ho feta e hlahellang lentsweng ho ya ka kgetho le tshebediso ya lona. Meelelo ena ka bobedi ha e lwantshane empa e kgohlela hantle tikolohong eo lentswe le sebedisitsweng ho yona (Mohlala: Jwale ke lla sa mmokotsane, ke a tsetsela ke a hihitsa,)

Mefuta ya ditema (Genre) – ke mefuta kapa dihlopha tseo ditema (hammoho le tsa dingolwa) di arolwang ka tsona, mohlala, *.Padi/Pale, Terama/Tshwantshiso, Dithothokiso, lengolo la kgwebo, lengolo la setswalle, jj.*

Melao ya ho ba le seabo dipuisanong – ke melao e laolang ho tsamaya ha moqoqo pakeng tsa batho e dumellang ba bang ho hlahisa mehopolo ya bona, ho pheta hape ho hlakisa moelelo, ho kena dipakeng ka sepheo sa ho kgutlisetsa puisano motjheng o nepahetseng, ho botsa bakeng sa ho hlakisetswa

Melao ya puo (language conventions) – mekgwa (ditlwaelo) e amohelehileng kapa melao e laolang tshebediso ya puo. Ditlwaelo tse ding di thusa ho fana ka moelelo (mohl. melao ya thutapuo, matshwao a puo, botlanyi, ditlhaku tse kgolo) ; tse ding di thusa ka nehelano ya dikahare (mohl. dikahare, sebopeho ka kakaretso, dihlooho, difutunoutso, ditjhate, manane, ditshwantsho, papetla ya dikahare) ; mme tse ding di bontsha paterone ya puo e seng e fetohile molao (mohl. ditumediso, moqoqonyana o sa reng letho, jj.)

Metswakotswako ya dipuo (language varieties) – 1. Metswakotswako ena e hlaha ha ho etswa

diphetoho tse itseng tsa tlotlontswe, sebopeho le/kapa qapodiso; metswakotswakomena e fapana hape ho tloha sebakeng kapa naheng e nngwe ho isa ho e nngwe

Mmapa wa monahano (mind map) – ke tsela ya ho sebedisa setshwantsho kapa maboloko, jj. moo ho totobatswang dihloohwana kapa dintlha tsa sehlooho tseo ho tla buuwa kapa ho tla ngolwa ka tsona

Moelelo o akantsweng (lelatodi = moelelo o totobetseng) – moelelo o fumanwang temeng empa o sa hlahelle ka tsela e totobetseng

Moelelo o totobetseng (denotative meaning) (sheba hape moelelo o patehileng) – ke moelelo wa sethato wa lentswe kapa moelelo o otlolohileng, o bonahalang ntle le bothata ba letho

Moelelo o totobetseng (explicit) (ho fapana le o patehileng, **implicit**) – moelelo o hlahellang ka ho hlaka, ho se bothata ba ho o utlwisisa kapa ho o fumana

Mokotaba (theme) – mohopolo kapa mehopolo ya sehlooho temeng; tema e ka nna ya ba le mokotaba e mmalwa mme yona e ka nna ya hlaha e sa totobala hakaalo.

Momahano (cohesion) – ho hokahanya dipolelo kapa diratswana ka dihokahanyi tsa thutapuo tse kang tshebediso ya matshwao a puo, makopanyi, maemedi kapa phetapheto.

Morethetho (rhythm) – paterone ya medumo e hatellwang le e kgutsitseng e tlisang ho kang 'pinanyana' thothokisong

Mothipoloho (Denoucement) : ke diketsahalo (sengolweng) tse hlahang ka mora sehlohlolo tse lebisang bokgutlong – moo ntwa e ya moriting, mme kgotso e ba teng kapa moo kgohlano e nyehlang teng.

Mothofatso (personification) – ke ha ntho e sa pheleng e nehwa semelo sa motho

Okola (skim) – ho bala tema o e okola feela ka hodimo o sa kene botebong ba yona (mohl. ho okola lehlasedinyana la ditaba o di otla dihlohong feela)

Palenyana ya bophelo/Anekedouto (Anecdote) – phetelo ya diketsahalo tse itseng tse nyenyane tse phetwang ka sepheo sa ho nehelana ka tlhahisoleseding, ho thabisa, ho swaswa/qabola, ho phoqa kapa ho hlahisa semelo

Papiso (simile) – ho bapisa ntho e itseng le e nngwe; papisong ena ho sebediswa mantswe a kang 'ba', 'sa', 'jwalo ka'

Phokotso (redundancy) – ke tshebediso ya mantswe kapa dipolelo tseo ho tsona leha ho ntshitswe ho hong, moelelo ha o fetohe, mohl. Thabo ke kabelwamanong, bakeng sa Thabo ke ngwanemotona kabelwamanong

Paronime (paronym) – ke lentswe le bopilweng ka molata (leadingwa)

Pebofatso/Pebolo –lentswe kapa polelo e bonolo e emelang kgopolo kapa lentswe kapa polelo e batlang e le matla

haholo/e otlolohile haholo, ebile e ke e a hlaba

Phediso (Amination) – theknike ya ho sebedisa lethathama la ditshwantsho tse kgutsitseng ho bopa mohopolo wa motsamao, kapa eka di a phela; ka mantswe a mang, dintho tse se nang bophelo di a 'phediswa'.

Pheta hape (restating) - ho pheta/bua/bolela/tjho hape ke lewa le mmadi a le sebedisang ha a pheta hape kapa a kgutsufatsa moelelo wa tema kapa kgaolo, mme a etsa hoo ka ho bua feela kapa ka ho ngola

Pheteletso (hyperbole) – ho feteletsa ntho ka boomo, ho feta kamoo e leng kateng; (mohl. ho hlalosa ntho ho fetisa kamoo e hlileng e leng kateng: tjhelete ya ka e kaa ka lehlabathe la lewatle) .

Phetelo (narration) – ho pheta kapa ho bua o lokodisa diketsahalo tse hokahaneng, ho ya ka tsela eo di etsahetseng ka yona di latelana.

Phoqo – "ho bua ntho e itseng, athe moelelo ke osele; moelelo wa se buuwang o fapane le seo se buuwang" Phoqo e hlahella ditemeng ka ditsela tse fapaneng

Polelwana (Clause) – ke polelo e sa ikemelang ka boyona, e hlokang tse ding hore e phethahale. Mohlala: "Monna ya neng a apere hempe e kgubedu o balehile." Polelo ya sehlooho (polelwanakutu) ke "Monna o balehile" Mantswe ana "ya neng a apere hempe e kgubedu" ke polelwana. Ha e ya ikemela ka boyona, le ha leetsi le le teng ka botlalo. Dipolelwana di hlahiswa ke makopanyi (leha, empa, kahoo, jj) kapa mahokanyi. Lekopanyi kapa lehokanyi le hokela polelwana ho karolo e itseng ya polelo ya sehlooho (polelwanakutu)

Poloto (plot) – kgokahano le tatelano ya diketsahalo tsa sehlooho temeng; poloto ha e bolele feela tatelano ya diketsahalo, empa e supa hape le tsela eo diketsahalo di amanang ka yona, sesosa le sephetho sa tsona

Puo e fehlang maikutlo (Emotive language) – ke puo e hlahisang maikutlo a matla haholo ho motho.

Puo e seng molaong/e seng ya semmuso (colloquialism) – ke puo eo hangata e sebediswang moqoqong o tlwaelehileng, empa e sa sebediswe mme e sa amohelehe puong ya semmuso

Puo e susumetsang/hlohlelletsang (manipulative language) – ke puo ya bokgeleke kapa boqhetseke e kang e a hatella kapa e kgothomelletsang motho nthong kapa lehlakoreng le itseng, mohl. puo ya papatso, thekiso ya dintho, puo ya boradipolotiki

Puo ya bonono le bokgabo (ho fapana le **puo ya setlwaedi**) – mantswe kapa dipolelwana tse sebedisitsweng ka tsela eo e seng ya tlwaelo ho hlahisa sephetho se lebelletsweng; ditema tsa dingolwa hangata di sebedisa puo e matla ya bonono (mohl. tshwantshiso, mothofatso, papiso)

Puo ya Lapeng (tadima hape le Puo ya Tlatsetso) – puo ya pele eo bana ba ithutang yona ka ho e bua lapeng habo hae; puo eo re nahanang ka yona.

Puo ya tlatsetso - (tadima hape Puo ya Lapeng) – puo eo ho ithutwang yona e tlatselletsa puong ya lapeng

Puo ya tikoloho/dayalekte (Dialect) – 1. ke mofuta wa puo e sebediswang ke setjhabana se itseng, puo ena e na le ho arohana ho itseng ka mantswe, sebopeho le qapodiso ha e bapiswa le boholo ba puo yona eo ka kakaretso
2. dipuo tsena ke tsa tikoloho e itseng mme hangata ho na le mabaka a nalane a entseng hore di be teng. Ho a kgonahala hore motho a tsebe ho arohanya puo ya tikoloho le puo ya semmuso e amohelehileng. Ditsebi tsa dipuo di bua feela ka mefutafuta ya dipuo; ha di etse kahlolo efe le ha e le efe dipuong tsena tsa tikoloho

Qala le ho ntshetsapele (Initiate) – ho qala ho hong ho tla tswela pele (mohl. ho qala moqoqo dipuisanong)

Qatsohiso – (Foregrounding) (lelatodi = boitshetlehong) – lentswe lena ha le sebediswa ka setlwaedi jwalo ka ha e le jwalo le bolela ho behwa ha ntho ka pele kapa ho ya pele foreimeng moo le hlahellang ka ho hlaka; ha le sebediswa ka puo ya bonono le bolela ho matlafatsa kapa ho tsepamisa mohopolo ntlheng e le nngwe e itseng, ho feta tse ding kaofela

Raeme (rhyme) – mantswe kapa mela e qetellang ka medumo e tshwanang thothokisong.

Rejistara (register) – tshebediso ya mantswe a fapaneng, setaele, dikarolo tsa puo, modumo wa lentswe le sehalo tlasa maemo a fapaneng (mohl. ditokomane tsa semmuso di ngotswe ka rejistara ya semmuso, ha lengolo la setswalle lona le ngolwa ka rejistara e iketlileng, e seng ya semmuso)

Sehalo – boleng le tlhahiso ya lentswe/tema ka mokgwa o bontshang maikutlo a matla. Temeng e ngotsweng sehalo se hlahiswa ke *mantswe a bontshang tjhadimo ya mongodi*. Filiming sehalo se ka hlahiswa ke mmino kapa dihlahiswa tse bonwang.

Sekapoloto – ketsahalo ya tlatselletso e tsamayang mmoho le poloto ya sehlooho ya tshwantshiso kapa padi

Seleng/slang – puo e seng ya semmuso e sebediswang hangata ke sehlotshwana se itseng sa batho, jwalo ka batjha, mohlala ha ba sebedisa mantswe a kang 'cool' le 'sharp'; phapano pakeng tsa puo ya kamehla le slang ke hore slang ha se eso ka se amohelwa e le puo e ka buuwang meqoqong kapa dipuisanong, athe puo ya kamehla (mohl. 'Ha se moo he!') yona e batla e amohelehile.

Setaele – tsela e itseng e ikgethang eo mongodi a hlophisang mantswe ka sepheo sa ho fihlela sephetho se itseng. Hantlentle setaele se kopanya mohopolo o hlahiswang le botho ba bongodi. Tlhophiso ena e kenyelletsa kgetho ya mantswe ya mongodi, le dintlha tse kang bolelele le sebopeho sa dipolelo, sehalo le tshebediso ya phoqo kapa kobiso

Simbolo (symbol) – ke letshwao le sebediswang ho emela ho hong ho itseng

Sehlohlolo (climax) – ke seng sa matshwao a moralo dingolweng. Ke ketsahalo e hodimodimo ho diketsahalo tsohle, e hohelang, e thabisa ebile e na le tshusumetso e matla maikutlong a mmadi. Hangata ke moo kgohlano e fihlang tsullung, ho senyehile, ho dubehile ho le mahleke ruri.

Mantswetlhaloso (Caption) – mantswe a tsamaelanang le setshwantsho a ngotsweng ka sepheo sa ho se hlalosa kapa e ka ba mantswe a sebediswang sekreeneng sa thelevishene ho hlalosa ho itseng.

Setshwantsho se kelellong (image) – setshwantsho se etswang mohopolong kapa kelellong.

Tekanyetso (assessment) – tekanyetso ke tshebetso ya semmuso kapa eo e seng ya semmuso eo botitjhere ba lekanyetsang mosebetsi wa ho ruta le ho ithuta ka yona – ho fumana tlaleho bontshang tshebetso

Tekanyetso e Etswang Sekolong (TES) – ke tekanyetso e ralwang le ho ngodiswa ke botitjhere sekolong ha ba batla ho fumana tlaleho e itshetlehileng hodima ho ruta (ha bona) le ho ithuta (ha baithuti) .

Tema (text) – ke mofuta ofe kapa ofe (puo e bopilweng ka tlhophiso ya mantswe, mme e bua ka ho itseng) o reretsweng ho balwa, ho bohuuwa, ho mamelwa kapa ho buuwa, mme ho na le mefuta ena ya ditema:

- tema ya kutlwisiso – e sebedisetswa ho lekanyetsa bokgoni ba ho bala kapa ba ho mamela

- tema e bohuuwang – tema e sebedisetswang lekanyetsa bokgoni ba ho boha jk setshwantsho
- tema ya molomo – tema e buuwang kapa e phetlwang ka molomo bakeng sa ho mamelwa.
- tema e ngolwang – tema e hlahiswang ke baithuti jk. meqoqo kapa tema tsa kgokahano, jj

Temoho ya puo e hlokolosi – ke tshekatsheko ya mareo/dipolelo, jj. ho batla hore na moelelo o bopilwe jwang, ka kutlwisiso ya dikamano tsa matla tse teng ka hare le ho potoloha dipuo; e matlafatsa moithuti hore a se hlohlelletse le ka tsela efe feela, mme a sebedise puo ka tsela e sedi

Tlaleho/raporoto (report) - (ya semmuso le e seng ya semmuso) ho nehelana ka ditaba tse etsahetseng ketsahalong e itseng, mohl. kotsi ya mmileng

Tlamahanya (synthesise) – ke ho kopanya mehopolo kapa dintlha tse tswang mehloding e fapaneng; kgutsufatso e hlakileng ya mehopolo ena e kopantsweng

Tlhahiso le kgolo ya baphethwa (Characterization) – dingolweng, ke tsela eo dibapadi kapa baphetwa ba hlahiswang ka yona, le kgolo (phetoho ya semelo sa bona) ha diketsahalo di ntse di tswela pele

Tlhahiso ya lentswe (voice projection) – ho eketsa modumo, le ho hlaka lentsweng, mmoho le qapodiso e phethahetseng ha o bua le baamohedi ba ditaba

Tlodisa tema mahlo (scan) – ho mathisa mahlo temeng ka sepheo sa ho fumana tlhahisoleseding e itseng (mohl. ho tlodisa mahlo tema mahlo bukeng ya dinomoro tsa mehala ha o batla lebitso kapa nomoro)

Tlhahiso le kgolo ya baphethwa (Characterization) – dingolweng, ke tsela eo dibapadi kapa baphetwa ba hlahiswang ka yona, le kgolo (phetoho ya semelo sa bona) ha diketsahalo di ntse di tswela pele

Tlhahiso ya lentswe (voice projection) – ho eketsa modumo, le ho hlaka lentsweng, mmoho le qapodiso e phethahetseng ha o bua le baamohedi ba ditaba

Tlhahiso ya lentswe (voice projection) – ho eketsa modumo, le ho hlaka lentsweng, mmoho le qapodiso e phethahetseng ha o bua le baamohedi ba ditaba

Tomatso/ho soma (Verbal irony) – ke phoqo e hlahellang ha sebui se bua polelo eo moelelo wa yona o fapaneng ho hang le seo a se buang. Hangata mofuta ona wa tomatso o hlahella mahlong a mmadi e le ho soma kapa ho nyefola ho totobetseng

Tshebediso ya ditho tsa mmele (Gesture) – ke motsamao wa sefahleho kapa wa mmele o hlahisang molaetsa o itseng (mohl. ho tsikinya hlooho = *tjhe* kapa ho kebisa hlooho hannyane = *E, ho sosobanya sefahleho*) .

Tshwantshiso (metaphor) – ke tshwantshisa se seng se itseng ka se tshwanang le sona – kapa ho hlalosa ntho e nngwe ka ho e tshwantshisa le e tshwanang le yona ho tadimile se seng se itseng (matshwao kapa semelo) se tshwanang le (mohl. Thuto ke lefa leo o ke keng wa le amohuwa; ngwanana eo ke tswere.)